

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

DVACÁTÝ ŠESTÝ ROČNÍK

3

Vliv vybavení ČSLA moderní technikou a zbraněmi na zvyšování bojové pohotovosti

Mezi rozhodující faktory, které ovlivňují neustálé zkvalitňování bojové pohotovosti patří vyzbrojení vojsk moderní bojovou technikou a zbraněmi a vycvičenost vojsk k mistrnému využívání této techniky ke splnění bojového úkolu. KSČ i vláda ČSSR považují proto technické vybavení ČSLA za základní podmínku výstavby armády a věnují jí maximální pozornost. Proto soudobé technické zabezpečení ČSLA odpovídá všem potřebám vedení operací, boje, výcviku a života vojsk. Všechny druhy vojsk a speciálních vojsk pozemního vojska, letectvo i vojsko PVOS mají ve výbroji nejmodernější bojovou techniku a zbraně.

Vševojskové svazky a útvary mají ve výbroji moderní tanky, bojová vozidla pěchoty a obrněné transportéry, které se vyznačují mohutnou palebnou a údernou silou (optimální ráže, přesnost střelby z místa i za pohybu, ve dne i v noci, mohutný účinek na živou sílu i bojovou techniku, vysoký vedený palebný průměr střeliva), velkou pohyblivostí a manévrovostí (vysoká rychlost přesunu po komunikacích i v terénu, ve dne i v noci, velký akční rádius, schopnost překonávat z chodu terénní překážky včetně vodních toků), zvýšenou ochranou oádek proti účinkům zbraní hromadného ničení apod.

U raketového vojska a dělostřelectva došlo ke značnému zvýšení palebné síly po zavedení nových moderních kompletů.

U ženijního vojska nová technika svými vlastnostmi a možnostmi bojového použití značně převyšuje dříve používanou tech-

niku. Zejména se zvýšila kvalita a počet prostředků k překonávání terénních překážek (zvláště vodních toků a zatrasených prostorů) a k zabezpečení rychlého tempa postupu tankových a motostřeleckých vojsk. Zlepšených parametrů je dosahováno zaváděním elektricky ovládaných hydraulických a pneumatických systémů.

U chemického vojska jsou zaváděny nové prostředky protichemické ochrany, účinnější prostředky speciální čistoty a prostředky k urychlení výpočtů účinků použití jaderných zbraní na osoby a techniku.

U spojovacího vojska nová unifikovaná spojovací technika technickými parametry převyšuje dříve používanou techniku. Zvýšil se výkon jednotlivých spojovacích prostředků, dosah a počet nastavitelných kanálů. Spojovací technika zabezpečuje spojení na velké vzdálenosti a má vysokou spolehlivost a schopnost předávat utajené informace.

U vojska PVO pozemního vojska byla zahájena kvalitativní přestavba zbraňových systémů a bylo dosaženo několika násobného zvýšení účinnosti palebné síly.

U letectva a vojska PVOS zaváděná bojová technika zvyšuje rychlost, dostup a dolet letectva a jeho účinnost při ničení pozemních i vzdušných cílů. Nové letouny jsou vyzbrojovány účinnější výbroji (raketami), zvyšuje se i jejich nosnost, což umožňuje, aby úkoly, které dříve musely plnit nejméně tři letouny, mohl

plnit pouze jeden letoun. Jsou schopny nést i prostředky jaderného napadení.

Vybavení letounů umožňuje jejich působení za všech povětrnostních podmínek, ze zkrácených startovacích a přistávacích drah, přesné navádění na pozemní i vzdušné cíle a kvalitnější a rychlejší vzdušný průzkum. Zvýšení rychlosti a nosnosti dopravně výsadkového letectva umožňuje rychle přesunovat vojska a vysazovat je i s bojovou technikou. Vyzbrojování vrtulníků palběnými prostředky umožňuje ničit pozemní vojska nepřítel, zejména tanky.

Současné letouny mají zařízení k ochraně proti nepřátelskému radiotechnickému rušení a na druhé straně zařízení pro průzkum nepřátelských radiotechnických prostředků a pro jejich rušení.

Zařazení nové techniky do výzbroje protiletadlového raketového vojska zvyšuje jeho účinnost k ničení vzdušných cílů ve všech výškách při velkých rychlostech a za radiotechnického rušení. Zavádění nových komplexů různého typu a dosahu zvyšuje i odolnost protiletadlového raketového vojska proti radiotechnickému rušení nepřítel a tím i účinnost jeho palby.

Nová radiolokační a automobilní technika radiotechnického vojska PVOS zvyšuje jeho možnost včasného zachycování vzdušných cílů, jejichž spolehlivé vedení po celou dobu letu, včasné a přesné uvědomování a navádění aktivních prostředků na vzdušné cíle. Tím, že nová radiolokační technika je vybavena aparaturami k ochraně proti radiotechnickému rušení, zvyšuje se její účinnost a spolehlivost. Vyzbrojování radiotechnického vojska radiolokátory různých vlnových rozsahů zvyšuje jeho odolnost před nepřátelským rušením a tím i jeho spolehlivost a účinnost.

Vědeckotechnický pokrok umožnil i zdokonalení dalších úkolů, které zabezpečují vysokou bojovou pohotovost. Širokého uplatnění se dostalo automatickým systémům, radioelektronice a výpočetní technice. Rozšířila se i základna pro mechanizaci procesů řízení bojové činnosti.

Vědeckotechnický pokrok přináší do řešení modernizace výzbroje řadu požadavků, spojených se specializací, unifikací a jednotypovostí. Zabezpečit tento úkol je možné pouze v jednotném úsilí všech států Varšavské smlouvy, především pak Sovětské armády. Výzkum a vývoj souborů složitých zbraní, bojové techniky, přístrojů a zařízení je tak ekonomicky náročný, že ČSLA by vzhledem k omezené materiálně technické základně státu nemohla vývoj a výzkum ve všech směrech samostatně realizovat. Proto je pro ČSLA životně nezbytná socialistická integrace.

Socialistická integrace armád států Varšavské smlouvy je založena na zásadách rovnoprávnosti, vzájemně výhodných hospodářských podmínek a jednotných společensko-politických cílů (ochrana a obrana socialismu). To umožňuje, aby ozbrojené síly jednotlivých států, tím i ČSLA, mohly kontrolovat své úsilí, síly a prostředky vědy a výzkumu jen na ; otázky a problémy, k jejichž realizaci mají nejlepší podmínky a neřešit problémy, kterými se zabývají ostatní armády.

Např. s využitím sovětských licencí bylo možné kromě tanků zvládnout a rozvinout vlastní výrobu takových druhů techniky, jako jsou např. bojové vozidlo pěchoty, protitankové řízené střely, rakety s dalekým dostředem apod. Vzájemná výměna zkušeností, zavádění jednotné výzbroje, bojové techniky, přístrojů a zařízení urychluje realizaci vědeckotechnické o pokroku a přispívá k upevnění bojové pohotovosti celé Varšavské smlouvy.

V rámci Varšavské smlouvy se řeší perspektivní rozvoj celých systémů vojenské výzbroje a techniky, sjednocování organizačních struktur, bojové a politické přípravy, výcvikových metod i opatření k dosahování nejvyšší bojové pohotovosti. Rozhodující úlohu hraje Technický výbor Spojených ozbrojených sil, jehož úsilí směřuje především k unifikaci výzbroje armád států Varšavské smlouvy.

Vývoj nové bojové techniky vyžaduje, aby ještě před jejím zavedením do výzbroje ČSLA proběhly náročné vojenské zkoušky. Je třeba, aby tyto zkoušky byly vždy vysoce kvalitní a v plánovaných lhůtách. Nízká kvalita nebo nesplnění požadovaných časových termínů oddaluje přípravu sériové výroby a tím narušuje vztahy mezi československým průmyslem, ČSLA a v některých případech může narušit i vztahy mezi spojeneckými. Kvalita a včasnost vojenských zkoušek nově zaváděné bojové techniky závisí především na připravenosti určené jednotky (obsluhy) i příslušné komise a na jejich materiálně technickém zabezpečení. Proto je nutné, aby vojenské zkoušky všestranně zabezpečily nadřízené orgány.

Velkou pozornost je třeba věnovat přípravě i uskutečnění vojenských zkoušek především u techniky, která je vyvíjena v koordinaci výzkumných a vývojových prací řešených Technickým výborem Spojených ozbrojených sil Varšavské smlouvy. Protože při vojenských zkouškách jsou v některých případech dělány srovnávací zkoušky na mezinárodní úrovni a s technikou, vyvinutou současně v několika armádách států Varšavské smlouvy, měly by

se vojenské zkoušky stát prestižní otázkou těch svazků a útvarů, které byly tímto úkolem pověřeny. Je nutné si totiž uvědomit, že jakékoli opomenutí nebo nedůsledné ověření techniky při vojenských zkouškách se negativně projeví až po jejím zavedení do výzbroje ČSLA. Odstraňování dodatečně zjištěných nedostatků přináší celou řadu politických, morálních i ekonomických problémů.

Vědeckotechnický pokrok nejen zkvalitňuje bojovou techniku a zbraň, ale má zásadní vliv na formování osobnosti našich vojáků, mění jejich vztah k technice a celkový charakter jejich práce. Působí přímo zesilováním některých volných vlastností, jako je např. hloubavost, kritičnost, aktivita a iniciativa nebo zprostředkovaně novými společenskými vztahy, sociálními podmínkami, novými zvyklostmi, tradicemi a obyčejí. Oba vlivy působí i na vytváření nové struktury kolektivů. Lidé a technika jsou spojováni v různé celky a jednotlivé prvky těchto systémů se dostávají do složitých vzájemných souvislostí. Na jedné straně dochází ke sblížování funkcí mužstva a velitelů (v tom smyslu, že činnost mužstva se stává stále více kvalifikovanou) a na druhé straně se prudce zvyšuje úloha řídicích funkcí velitelského sboru. Prostředí vybavené moderní technikou vede k získávání i rozšiřování technických znalostí a nových odborností.

Soudobá materiálně technická základna socialistických i kapitalistických států umožňuje vyzbrojit ozbrojené síly obou koalic technikou a zbraněmi ve vyrovnané kvantitě i kvalitě. Zbraň a bojová technika samy o sobě však nemohou rozhodnout o vítězství ve válce. Rozhodují lidé, v jejichž rukou bojové prostředky jsou. Proto v případné koaliční válce zvláště ta válčící strana, která bude mít kromě nejmodernější bojové techniky a zbraní vyšší organizovanost, lepší vojenské umění, jejíž vojáci budou mít vyšší bojovou morálku, budou fyzicky i duševně odolnější a houževnatější, psychologicky připravenější a budou umět své zbraň a bojovou techniku lépe ovládat a využívat.

Proto jedním z důležitých úkolů v systému zvyšování bojové pohotovosti ČSLA je **mistrovské zvládnutí techniky a zbraní všemi vojáky**, zdokonalování jejich technické úrovně a hledání způsobů, jak neefektivněji a nejpohotověji využívat bojových možností moderní výzbroje v soudobé válce. Jenom tak můžeme mluvit o vysokém stupni připravenosti jednotek a útvarů plnit jakékoli bojové úkoly, které vyplývají z požadavků obrany socialistické vlasti. Maršál Sovětského svazu A. A. Grečko ve svém referátu na 5. konferenci

tajemníků stranických organizací v armádě v souvislosti s nezbytností výchovy vojsk k mistrovskému zvládnutí techniky a zbraní zdůraznil, že... „dokonale zvládnout zbraň a techniku, znát jejich taktické a technické možnosti, umět jich neefektivněji použít v obtížných, často kritických podmínkách — to je úkol, který lze plným právem označit za úkol čí. 1...“.

Tento požadavek vyplývá z rychlého tempa rozvoje ozbrojených sil. Zbraňové systémy jsou neustále zdokonalovány, přičemž starší typy bojové techniky jsou konstruktivně upravovány nebo nahrazovány novými. Moderní bojová technika, množství různých technicky náročných přístrojů a zařízení, rozsáhlá mechanizace, automatizace, elektronika a samočinné počítače využívané v ČSLA zásadně ovlivňují průběh vojenské služby našich vojáků a kladou zvýšené požadavky na jejich všeobecnou i speciální technickou připravenost.

Voják musí dnes přijímat a vyhodnocovat nesčetné množství informací různých měřicích přístrojů a signalizačních zařízení a rychle a správně na ně reagovat, často bez vlivu svých velitelů. To vyžaduje od vojáků vysoké všeobecné i odborné vědomosti, dovednost, pevné návyky, vysokou uvědomělost, odpovědnost, ukázněnost, morální politickou, psychologickou připravenost a vysoké bojové mistrovství.

Úloha technické vyspělosti každého vojáka, družstva, obsluhy, osádky a jiných organizačních struktur nesmírně vzrostla. Při obrovské účinnosti a dosahu mnoha druhů soudobých zbraní budou se dnes na rozdíl od minulosti jednotliví vojáci i nižší organizační struktury bezprostředně podílet na plnění operačních úkolů. Proto je nezbytná příprava všech vojáků bez výjimky, která zajistí přesnost, rychlost, jasnost a koordinovanost jejich činnosti v sestavách jednotek. Nezpřipravenost, neukázněnost nebo nesplnění povinností jediného člena kolektivu (např. chybná obsluha složitých agregátů, uzlů a systémů bojové techniky) může mít za následek zdržení nebo nesplnění úkolů celého kolektivu. Má-li se např. zničit nadzvukový vzdušný cíl, vyžaduje to koordinovanou a rychlou činnost různých radiolokačních stanic, pojítek, protivzdušného raketového komplexu, přepadových stíhacích letounů nebo protiletadlových děl. Opozdlí-li se nebo dopustí-li se některý voják — specialista nějaké nepřesnosti ve výpočtech nebo činnosti, může to mít za následek nesplnění bojového úkolu. V jaderné válce by to mohlo mít nebyvale těžké následky.

Proto je třeba učit vojáky co nejříve využívat čas ke zvyšování své kvalifikace (třídnosti), vést je ke skoncování s průměrností. Dosáhnout, aby každý člen obsluhy (osádky) bojové techniky udržoval svěšenou techniku ve spolehlivém technickém stavu, tj. schopnou nejenom k okamžitému výjezdu z parku a z kasáren, ale připravenou pro daleký přesun a k okamžitému zasazení do bojové činnosti. Řidiči (osádky) musí být připraveni rychle odstraňovat případné závady vzniklé při přesunu nebo v boji.

U každého vojáka je nutné vypěstovat lásku k přidělené zbraně a bojové technice a snahu maximálně využít vlastností techniky k dovednému zničení nepřítele. Čím lépe zná voják přidělenou techniku a výzbroj, způsoby jejich racionálního používání a odstraňování možných poruch, tím jistěji jedná a tím méně na jeho jednání působí záporné vlivy bojové situace. Naproti tomu, pokud jsou vědomosti a návyky vojáka na nízké úrovni, je i v jednoduchých situacích nejistý, nerozhodný, ztrácí sebeovládání (propadá strachu a panice) a ve své činnosti se dopouští chyb.

K dosažení mistrovského ovládnutí zbraně a bojové techniky je nezbytné organizovat soustavou a cílevědomou vojenskou odbornou a technickou přípravu, kterou dovedně spojujeme s ostatními druhy příprav a s ideovou výchovou. Bez zajištění tohoto základního požadavku sebedokonalější bojová technika sama o sobě nepřinese v boji požadovaný výsledek. Např. zkušenosti z výcviku s nově zavedenou technikou ukazují, že není-li před přezbrojením na novou techniku včas připraven učebně výcvikový proces, učebně výcviková základna a připravení velitelé a techničtí pracovníci, jsou s novou technikou z počátku docilovány horší výsledky, než s technikou starší, kterou vojáci plně ovládají. Z toho vyplývá, že rozhodujícím faktorem k osvojení a zvládnutí nové techniky je vojenskoodborná a technická připravenost lidí, a to nejen těch, kteří tvoří osádky a obsluhy, ale i těch, kteří zabezpečují její bojovou a technickou pohotovost, jako např. techniků, dílenských a týlových specialistů a zvláště pak těch, kteří rozhodují o jejím efektivním použití, tj. velitelů a štábů všech stupňů.

Proto je třeba s předstihem si ujasnit nové požadavky na proces výchovy, výcviku a technického zabezpečení a přijmout včas nezbytná organizační opatření. Vždy je třeba velmi důsledně uvažovat, do jaké míry nová technika svými možnostmi ovlivní činnost vojsk v poli a k jakým

změnám musí dojít v obsahu, formách a metodách přípravy vojáků.

Ke zvýšení úrovně technické přípravy je třeba, aby všichni důstojníci a praporčíci zvyšovali svou odbornou připravenost, studovali nejnovější poznatky vědy a techniky a dovedli spojovat vysokou ideovost, vojenskoteoretickou a technickou připravenost k cílevědomé výchově vojsk.

Mimořádně velký význam pro zabezpečení stále bojové pohotovosti i ostatních zvýšených stupňů bojové pohotovosti má **včasné a kvalitní ošetřování a opravování nebojeschopné techniky**. Zvláště je nutné vytvářet lepší podmínky pro ošetřování bojové techniky na střelnicích a tankodromech, při přesunech, při taktických cvičeních a po návratu z vojenských výcvikových prostorů. Je třeba dodržovat zásadu, že po každém použití musí být technika v co nejkratší době doplněna, ošetřena, překontrolována její technický stav a v plném rozsahu připravena k plnění dalšího úkolu. K dosažení tohoto cíle je nutné zavádět do ošetřování techniky všechny druhy moderního řízení práce, soustředit k době ošetřování všechny dostupné prostředky a kapacity, organizovat jejich směrnost, zabezpečit maximální využití pracovní doby specialistů, zabezpečit pohotovost výdeje PHM, skladů a náročné technický dozor nad pracemi. Nejsou-li tyto zásady důsledně dodržovány, jsou vytvořeny podmínky pro poruchovost a havárie bojové techniky, čímž je snižována bojová pohotovost.

Opravování soudobé bojové techniky vyžaduje od všech velitelů, politických pracovníků, stranických a svazáckých organizací komplexní přístup. Vyplyvá to nejen ze složitosti techniky, ale i z narůstajícího významu času. Stálá bojová pohotovost vyžaduje, aby nebojeschopná technika byla co nejdříve vrácena svému určení, ke své jednotce a mohla plnit bojový úkol. Faktor času působí jako rozhodující moment i v boji, neboť velká pohyblivost vojsk a častá změna bojové situace vyžaduje, aby bojová technika byla vrácena do boje v nejkratší možné době. To vše klade vysoké nároky na vědeckost a vysokou organizovanost řídicí práce orgánů technického zabezpečení, účinný technický průzkum a odsun poškozené techniky a na účinnou organizaci technické pomoci, rychlé opravy při včasnému přesunu rozsáhlého sortimentu agregátů a náhradních dílů. Je nutné zabránit jakýmkoli prostojům, které vyplývají z nízké organizovanosti práce nebo zásobování náhradními díly.

Do opravárenské činnosti je třeba prosazovat pokrokové metody a bojovat proti

konzervatismu. Současně je nutné se zabývat otázkami renovace úzkoprofilových náhradních dílů. Přitom je účelné využívat zkušeností civilních opravárenských podniků.

Jednou z důležitých činností je dosáhnout, aby opravy bojové techniky, které mohou být udělané ve vojenských opravárnách, nebyly předávány do oprav mimo vojenským opravárnám. Tím je možné nejen zkrátit dobu nezbytnou na opravu, ale i snížit celkové náklady na opravu.

K urychlení, ke zkvalitnění a k zefektivnění oprav nebojové techniky je nutné v co největší míře využívat technické tvořivosti a zlepšovatele hnutí příslušníků útvarů, svazků a svazů.

Zavádění nové techniky vyžaduje, aby velitelé a štáby včas zabezpečili všechna organizační a materiální opatření. Především je nutné v předstihu připravit výcvik kádrů, reorganizovat jednotky vyzbrojené novou technikou, vytvořit podmínky pro provoz a ošetřování, stanovit nezbytné provozní normy, zajistit zásobování náhradními díly, s předstihem vybudovat účebně výcviková zařízení (účebně výcvikovou základnu) a dosáhnout jejího vysoce efektivního využívání; neustále rozšiřovat své znalosti všeobecných i speciálních předmětů vojenského umění; technický výcvik organizovat diferencovaně nejen podle funkcí, ale i podle skutečných znalostí; u odborných technických kádrů dosáhnout plného zvládnutí technologických postupů ošetřování a oprav techniky a organizaci a řízení dílenských jednotek a důslednou kontrolu.

Ke splnění všech uvedených úkolů je nutné **cílevědomě organizovat stranicko-politickou práci**. Velitelé, politické orgány, stranické a svazácké organizace by měly pěstovat u vojáků lásku k technice, postavit se do čela masového hnutí vojáků za výtečné znalosti zbraní a bojové techniky, jejich mistrné ovládání a využívání v boji a za jejich vzorné opravování a udržování ve stálé bojové pohotovosti; vyvinout maximální úsilí k dosažení vysoké úrovně každého zaměstnání, odstranit jeho zjednodušování a ulehčování.

Ke splnění těchto hlavních požadavků je třeba v maximální míře **využívat všech forem, metod a prostředků ideologické práce**. Hlavní důraz je nutné položit na objasňování

— marxisticko-leninského odkazu o úloze člověka a techniky v soudobé válce,

— třídní podstaty vědeckotechnické revoluce ve vojenství,

— vedoucí úlohy dělnické třídy a komunistické strany v tomto procesu,

— správného pojetí úlohy vědeckotechnické inteligence a vojenských mas,

— význam prohlubování socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu, vědeckotechnických úspěchů ČSLA a našich spřátelených armád, především Sovětské armády.

Dále je nutné

— vést vojáky k lásce k bojové technice a zbraním, k víře v jejich účinnost a spolehlivost a k pochopení nezbytnosti mistrovského zvládnutí přidělené bojové techniky a zbraní, včetně jejího ošetřování a udržování ve stálé bojové pohotovosti,

— cílevědomě využívat faktů a argumentů o kvalitě vlastních zbraní a o bojové technice, vysvětlovat buržoazní a revizionistické interpretace vědeckotechnického rozvoje (buržoazní ideologové redukuji vědeckotechnický rozvoj jen na jeho technickou a technologickou stránku a zastírají jeho třídní obsah a jeho perspektivy, nadsazují taktickotechnická data různých techniky, ačkoli jde často pouze o prototypy dosud běžně nepoužívané a praxí neprovozené),

— vysvětlovat vojákům, že nemá-li vlastní útvar techniku, která v technických parametrech převyšuje techniku nepřitele, má takovou techniku jiný druh vojska nebo naši spojenci; vysvětlovat, že při vyrovnání kvalitě bojové techniky můžeme nepříteli předčít mistrovským ovládnutím vlastní techniky.

Při výchově vojáků je nutné cílevědomě využívat též **technické přípravy** (včetně praktického výcviku a ošetřování techniky). Tento druh přípravy rozvíjí důvěru v sílu vlastních zbraní a bojové techniky a pomáhá formovat psychické vlastnosti nezbytné pro používání bojové techniky.

Rozhodující úlohu v technické přípravě mají velitelé, kteří musí být vysokými teoretickými a praktickými znalostmi vzorem pro své podřízené. Musí umět předávat své znalosti podřízeným a při všech druzích příprav trpělivě, přitom však důsledně, vojáky učít zodpovědnosti za vysokou bojovou pohotovost jim svěřené bojové techniky a zbraní a dosáhnout, aby všichni vojáci pochopili, že nekázeň, neznalost nebo nepřesnost každého jednotlivce při obsluze, ošetřování a opravování bojové techniky a zbraní může zdržet nebo zmařit splnění bojového úkolu celé jednotky či útvaru.

Technická příprava je těsně spojena s **výchovou vojáků k vysoké hospodárnosti**, které můžeme dosáhnout především kvalitním zabezpečováním údržby, opravováním a využíváním bojové techniky.

Úkolem stranickopolitické práce proto je

— objasňovat vojákům příslušné požadavky řádů, předpisů a směrnic pro údržbu bojové techniky, vychovávat je k hospodárnému využívání technických prostředků, zbraní a zařízení a dosáhnout přesného dodržování bezpečnostních opatření při provozu a obsluze techniky;

— vést vojáky k úsilí za prodloužení meziopravních lhůt vozidel, za úsporu pohonných hmot a proběhu kilometrů;

— organizovat socialistické soutěžení, zabezpečovat osobní příklad komunistů a svazáků;

— zevšeobecňovat a v praxi uplatňovat progresivní zkušenosti, popularizovat a odměňovat vojáky, kteří dosahují nejlepších výsledků.

Významnou úlohu ve výchově vojáků má správně rozvíjená a cílevědomá **vojenskotechnická propaganda**. I v technické propagandě platí zásada, že myšlenka, která se stane majetkem mas, stává se materiální silou. Na technické propagandě by se měly v plném rozsahu podílet centrální sdělovací prostředky, i když pochopitelně má velký význam i technická propaganda na jednotlivých stupních vedení.

Na stupni svazku a útvaru se uplatňují především ukázky soudobých zbraní a předvádění způsobů jejich bojového použití nejlepšími vojáky, slavnostní předávání bojové techniky a zbraní nováčkům, přednášky a referáty, soutěže specialistů, konference výtečníků a třídních specialistů, zlepšovatelů a vynálezců, rozšiřování a výměna dobrých zkušeností z používání bojové techniky, popularizování výsledků v práci, rozvoj aktivity a iniciativy vojáků vyjádřený v socialistické soutěži. Veške-

rou vojenskotechnickou propagandu je nutné zaměřovat na úspěšné plnění především těch konkrétních úkolů, jejichž řešení přispívá ke zvyšování bojové pohotovosti jednotek, útvarů i svazků ČSLA.

Realizace opatření ve výstavbě ČSLA do roku 1980 zabezpečuje vybavení ČSLA nejmodernější soudobou výzbrojí a bojovou technikou, která podstatně zvyšuje údernou a palebnou sílu, manévrovost a přispívá ke zkvalitnění organizačních struktur svazků, útvarů a jednotek všech druhů vojsk a speciálních vojsk.

Aby bylo možné úspěšně plnit bojové úkoly s nejmenším vynaložením času a sil a s nejnižšími ztrátami, je nezbytná všestranná příprava obsluhy, osádky, družstva, útvarů a svazů všech druhů vojsk a speciálních vojsk k takticko-technickému ovládnutí nové bojové techniky.

Rozhodující úlohu přitom musí sehrát velitelé, politické orgány, stranické a svazkové organizace. Rozvíjením účinné stranickopolitické práce v souladu s plány výchovy a výcviku vojsk je nutné vštěpovat vojákům lásku a důvěru ke svým zbraním a bojové technice, dosáhnout, aby vojáci udržovali zbraně a bojovou techniku ve stálé bojové pohotovosti, mistrně ji využívali v boji a dbali na zdokonalování systému oprav a dosahovali co největší hospodárnosti provozu techniky.

Všichni příslušníci ČSLA musí pochopit a v praxi uplatňovat zásadu, že materiálně technické prostředky vedení války a morálně bojové kvality vojáků jsou v těsném spojení a vzájemně se doplňují a že pouze jejich dialektická jednota je zárukou neustálého zkvalitňování bojové pohotovosti.

Helsinský »Závěrečný akt« a úloha ozbrojeného násilí v mezinárodních vztazích

Zrod třídní společnosti učinil ze sociálního násilí na celá tisíciletí nástroj politiky vládnoucích a za určitých okolností i porobených tříd. Soumrak posledního společenského vykořisťovatelského systému předznamenává i zánik sociálního násilí, vděčí mu za svůj vznik, existenci a trvání. (Sociální násilí v tomto článku chápáno jako krajní formu sociálního donucení, představované mj. především masovým použitím ozbrojených forem třídního boje).

Nový poměr sil mezi protikladnými společenskými systémy pronikavě zasáhl i do sféry řešení sociálních antagonismů.

Sociální násilí, které vystupuje po tisíciletí jako arbitr mezitřídních a mezistátních sporů, začíná prožívat krizi, podmíněnou postupujícím rozkladem sociálně ekonomických poměrů, s nimiž je svou existencí spjata.

Významným činitelem, který limituje výrazně úlohu sociálního násilí ve vnitrostátních i v mezinárodních vztazích, se stal socialistický společenský systém.

Země světového socialistického společenství, které disponují přinejmenším rovnocennou institucionální a materiálně technickou základnou ozbrojeného násilí, stále více zužují možnosti buržoazie libovolně nakládat tímto autoritativním prostředkem imperialistické politiky.

Socialistické státy celou řadu let usilovaly a usilují o to, aby upuštění od použití síly a od hrozby jejího použití při řešení sporných otázek se stalo zákonem mezinárodního života.

Tento princip se podařilo prosadit i do „Závěrečného aktu“, podepsaného představiteli desítek kapitalistických a socialistických států, účastníků konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě:

„Zúčastněné státy se ve svých vzájemných vztazích, jakož i všeobecně ve svých mezinárodních vztazích zdrží hrozby silou nebo použití síly namířené proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu nebo jinak neslučitelné s cíli OSN a s touto Deklarací. Žádné zdůvodnění nemůže posloužit k ospravedlnění uchýlení se k použití síly či hrozby silou v rozporu s tímto principem.

Zúčastněné státy se v souladu s tímto principem zdrží jakéhokoli činu, který představuje hrozbu silou nebo přímé či nepřímé použití síly proti jinému zúčastněnému státu. Stejně tak se zdrží jakéhokoli projevu síly, který má za cíl přimět jiný zúčastněný stát k tomu, aby se vzdal uplatňování svých svrchovaných práv. Stejně tak se zdrží ve svých vzájemných vztazích jakýchkoli represálií s použitím síly.

K žádné takové hrozbě silou nebo použití síly se nesáhne jako k prostředku k urovnání sporů nebo otázek, které mohou vést ke sporům mezi nimi“.

Politická hodnota této normy mezinárodních vztahů je mimo jakoukoli pochybnost.

Na druhé straně nás však zavazuje k určité obezřetnosti. Nemůžeme totiž ztrácet za žádných okolností ze zřetele existující rozdíl mezi „normou“ a „reali-

to: „mezi tím „co má být, a mezi tím „co je“. Vše bude v určující míře záviset na tom, nakolik se podaří v praxi prosadit tuto zásadu do mezinárodních a mezistátních vztahů, do jaké míry budou omezeny možnosti těch společenských sil, které spatřují v ozbrojeném násilí i nadále nejefektivnější prostředek politiky.

Přes nesporné omezení možností používání sociálního násilí imperialistickou buržoazií vůči socialistickým zemím, proti národně osvobodeneckému hnutí, při řešení vnitřních rozporů kapitalismu a dokonce i při řešení mezimperialistických rozporů, nicméně dochází dnes a denně v různých částech světa k novým a novým aktům ozbrojeného násilí.

Zužování možností přímé aplikace sociálního násilí a snižování četnosti reálných násilných aktů je dnes provázáno nebývalým růstem používání sociálního násilí jako hrozby — jinými slovy jde o používání sociálního násilí v jeho potenciální formě projevu.

Není proto nikterak náhodné, že sociální násilí připoutává na sebe pozornost filosofie i vědy, ekonomiky i politiky, práva i morálky, umění i náboženství atp.

Pokusím se objasnit příčiny proměny úlohy ozbrojeného násilí při řešení soudobých sociálních antagonismů.

Druhá polovina 20. století zahajuje éru, kdy světová socialistická soustava se stává rozhodujícím činitelem světového vývoje.

Tento světový revoluční proces časově koreluje s nástupem vědeckotechnické revoluce, která mj. přináší i revoluci do instrumentalit sociálního násilí.

Velmi diskutovanou otázkou ve vojenskopolitických kruzích je vzájemný vztah mezi sociálním násilím jako prostředkem ve vztahu ke sledovanému politickému cíli.

Nejde v zásadě o nový problém v politické a vojenské teorii. Nové jsou především podmínky, které vyžadují jeho přezkoumání a nové řešení.

Na první pohled by se mohlo zdát, že nutnost přezkoumání tohoto vztahu se datuje od vzniku prostředků hromadného ničení.

Je nepochybné, že nebývalá destruktivní účinnost nukleárních prostředků vedla k nutnosti změnit způsoby a formy vojenského použití těchto prostředků.

Dokud však existoval monopol Spojených států nad těmito prostředky, nestál před politikou imperialistických států požadavek politického přezkoumání účelnosti použití nukleárních prostředků nikterak kategoricky.

Situace se začíná radikálně měnit v do-

bě, kdy imperialistům hrozí přinejmenším stejné odvety sociální násilí.

Teprve v podmínkách, kdy se objevuje riziko, že rozpoutání válečného násilí přinese imperialistům selazáhubu, začínají střízlivěji uvažující politici i vojenští strategové imperialistických států přezkoumávat své dosavadní vojenskostrategické koncepty.

Buržoazní vojenští strategové hledají nové cesty, jak se na jedné straně „pokud možno“ vyhnout jaderné válce, ale přitom zachovat ozbrojenému násilí dosavadní charakter účinného prostředku imperialistické politiky. Proto předkládají buržoazní společnosti teorii „omezených válek“ a teorii „eskalace“ sociálního násilí, „zastřehování“, „odstrašování“ atd.

To ale neznamená, že se imperialisté zřekli svých politických cílů a ozbrojeného násilí jako prostředku k jejich dosažení. Protože ale možné důsledky globální války jsou pro ně samotné nepřijatelné a příliš riskantní, jeví se jim varianta globální jaderné války, jako pochybný prostředek imperialistické politiky.

Generál Beaufre, kdy porovnává omezené války minulosti s omezenými válkami současnosti, uvádí: „V minulosti byla konvenční válka atraktivní formou konfliktu vzhledem k obrovským výhodám, které jí získal vítěz. Byla to svým způsobem velmi nákladná loterie s velmi hodnotnými cenami pro vítěze...“ a pokračuje: „Tím, že se objevily jaderné zbraně a rakety, které mohou dopravit jaderné zbraně na kterékoli místo na světě, stala se ničivost války fantastickou. Tato ničivost učinila jadernou válku iracionální a nesmyslnou, stejně nepřijatelnou se stala i strategie přímých vojenských akcí mezi dvěma největšími velmocemi. Oba protivníci si musí být stejnou měrou vědomi toho, že se ve všeobecné jaderné válce vzájemně zničí. Z toho vyplývá, že jako prostředek k řešení sporných problémů mezi státy ztratila válka smysl.“

Před militaristickými kruhy vyvstal s veškerou naléhavostí problém, jak uchovat instituci války jako jeden z prostředků imperialistické politiky.

Odpovědi na tuto kvalitativně novou situaci je vznik buržoazních teorií omezeného používání sociálního násilí.

Pojednáváme-li o omezeném sociálním násilí, nebo o omezených válkách, rozlišujeme dvě navzájem nezávislé skutečnosti:

— buržoazní vojenskopolitické strategické koncepty tzv. „hromadné odvety“;

— realitu aktů omezeného sociálního násilí (omezených válek), které v různých částech světa čas od času propukají

a s nimiž je nutné se jak v teorii, tak i v praxi vyrovnat.

O tom, že představitelé socialistických zemí nepřecházejí mlčením a věnují značnou pozornost realitě omezených válečných konfliktů, které imperialistické státy po druhé světové válce rozpoutaly, najdeme nejednu pasáž v literatuře.

Nebezpečnost buržoazních vojenskopolitických strategických koncepcí omezených válek spočívá především v kalkulaci imperialistických států, že je možné vést omezené války proti jednotlivým socialistickým zemím např. v Evropě, aniž to musí neodvratně vést ke všeobecné jaderné válce mezi protikladnými vojenskopolitickými koalicemi.

Kromě toho tyto strategické koncepce si kladou za cíl zbavit národy strachu před globální jadernou válkou a prezentovat jim omezenou válku, jako „méně strašnou“. To je ale při dnešní kvalitě a množství i „jenom konvenčních zbraní“ velmi iluzorní „útěcha“, nehledě už na to, že každá omezená válka, která se dotýká zájmů vedoucích velmocí, v sobě skrývá veliké nebezpečí, že se rozroste ve válku jadernou, neboť ozbrojený zápas, vedený v soudobých podmínkách jen konvenčními zbraněmi, by byl veden pod stálou hrozbou použití jaderných prostředků.

Různé aspekty omezení sociálního násilí (politické, vojenskotechnické, teritoriální) jsou vzájemně podmíněné, ne však rovnocenné. Existuje mezi nimi vzájemná nadřazenost a podřazenost. Určující místo mezi nimi zaujímá omezení politických cílů.

Politická limitace determinuje i limitaci v oblasti použitých nástrojů sociálního násilí i v teritoriálním rozmachu.

Platí však i zpětná, sice odvozená determinace, na jejímž základě např. větší či menší efektivita použitých instrumentů násilí klade i určité požadavky na politiku, ve směru eskalace nebo deeskalace sociálního násilí, jeho teritoriálního rozšíření nebo omezení. Problém omezeného či neomezeného použití ozbrojeného násilí v politické a vojenské teorii i praxi není zcela nový.

V každém ozbrojeném zápase šlo vždy jeho aktérům o to dosáhnout stanoveného cíle s minimálním vynaložením sil a prostředků. „Míra“ válečného úsilí vycházela z „ekonomie sil“, jehož exiomatickým bylo, že hodnota vynaložených prostředků nemá přesáhnout hodnotu cílů sledovaných válek.

Tendenci k „uměřenému“ použití síly podmiňují dnes kromě úvah o ekonomii sil další faktory a můžeme říci, že mnohem závažnější. Tlak k omezení násilí vy-

volává především obava z všudypřítomné tendence k absolutní válce, obava z eskalace skoku od kontrolovaného střetnutí k ničím neomezené termonukleární válce.

Prakticky v celé dosavadní historii uplatňování sociálního násilí byly nuceni uživatelé služeb sociálního násilí v různé míře zvažovat míru, stupeň, rozsah, intenzitu ozbrojeného násilí, zkoumat jeho meze, s přihlédnutím nejen k účelnosti a racionálnosti, ale i k rizikům, jímž je politika v případě použití krajního prostředku vystavena.

Přestože můžeme v dosavadních dějinách třídních společností sledovat tendenci k eskalaci sociálního násilí, jak z hlediska sledovaných politických cílů, nasazení bojové techniky i teritoriálního rozmachu, byla uvedena eskalační křivka v jednom ohledu limitována materiálními a lidskými zdroji, úrovní ekonomické vyspělosti, vědeckotechnickými možnostmi a vojenským potenciálem, jímž válčící strany disponovaly, v neposlední míře i morálně politickými možnostmi armády a lidových mas.

Dnes se tak stáváme svědkem jednoho paradoxu. Zatímco v minulosti omezujícím činitelem aktů sociálního násilí byly limitující faktory determinovány historicky omezenými možnostmi tehdejších společností, dnes naopak značný přebytek destruktivních prostředků vyvolává tendenci k deeskalaci a omezování sociálního násilí.

K tomuto stavu však nepřispěla sama existence zbraní hromadného ničení, ale především zánik monopolu nad nimi, jejich víceméně rovnoměrné kvalitativní a kvantitativní rozdělení mezi hlavní společenské systémy současnosti – světový socialismus a světový kapitalismus.

Oboustranné, vzájemné vyrovnání vlastnictví uvedených nástrojů sociálního násilí, vede k značnému stupni politické devalvace těchto nesmírně ničivých prostředků.

Samotný fakt, že s teorií „omezeného“ ozbrojeného násilí přichází ne jakýkoli stát či velmoc druhého řádu, ale jaderná mocnost imperialistického světa, svědčí více než názorně, nakolik se změnil poměr sil ve světě v neprospekch světového imperialismu.

Devalvace ozbrojeného násilí jako prostředku imperialistické politiky je provázena narůstáním politické hodnoty omezených forem násilí.

Složitou otázkou však zůstává, jak udržet sociální násilí pod prahem soudobých vědeckotechnických možností, jak zabránit jeho vystupňování po svou krajní mez.

Jestliže až dosud v poválečných ozbrojených konfliktech bylo používáno „konvenčních“ prostředků násilí, nemůžeme z toho činit jednoznačný závěr, že v každé další ozbrojené konfrontaci tomu bude i nadále.

Nesmíme zapomínat, že ve válkách posledního třicetiletí zpravidla nešlo o řešení životních, zásadních, existenčních politických otázek protikladných společenských soustav, ale naopak většinou byly středem pozornosti politické cíle, posuzováno z celkového hlediska, parciální povahy, i když v celkovém kontextu byly součástí strategického programu řešení soudobého základního světového antagonismu.

Jistě nezanedbatelnou podmínkou toho, že tyto omezené akty ozbrojeného násilí nepřerostly ve všeobecný totální konflikt, byly takové faktory, že se výběr cílů vojenského napadení vyhýbal životně důležitým strategickým významným objektům a nesporně zde, jako eskalaci násilí brzdící činitel, působilo vedení těchto střetnutí na teritoriu pro „světovou politiku“ svým významem periferním.

Významnou úlohu při udržení poválečných případů ozbrojeného násilí měla i skutečnost, že v žádné poválečné konfrontaci nedošlo k přímému vojenskému konfliktu mezi vlastníky zbraní hromadného ničení SSSR a USA.

Omezené použití ozbrojené síly nepovažují militaristé za svébytné a postačující ke splnění předurčených sociálních funkcí.

Naopak se zdůrazňuje nutnost jeho „podpory“ hrozbou použití neomezeného ozbrojeného násilí. Úspěšné vedení ozbrojeného násilí konvenčními prostředky lze prý dosáhnout jedině pod deštníkem jaderných sil. V případě, že by jaderné zastrážování selhalo, plánují militaristé přechod od omezeného ozbrojeného násilí k násilí neomezenému.

Začlenění omezených válek do oficiálních vojenskostrategických koncepcí imperialistických zemí a koalic svědčí o záměrech imperialismu používat ozbrojeného násilí v takovém rozsahu a v takových formách, které imperialisté považují v současných podmínkách za možné a únosné, tj. ozbrojené konflikty omezeného charakteru.

Jak ukazuje poválečný vývoj, četnost ozbrojených konfliktů tohoto druhu podstatně vzrůstá.

Na první pohled „obežtelné“, „umírněné“, „odstupňované“, předpokládané používání nástrojů sociálního násilí imperialisty, nikterak nepředstavuje nějakou kvalitativní změnu v celkové vojenskopolitické

strategii světového imperialismu proti socialistické světové soustavě.

Imperialistické vojenskostrategické koncepce i nadále počítají s eventualitou použití totálního ozbrojeného násilí, vedle různých projektů jeho omezených forem.

Militaristé se neomezuji jen na část rozsahu spektra ozbrojeného násilí, z něhož jsou nejničivější prostředky násilí eliminovány.

Všechna výše uvedená fakta výmluvně svědčí o tom, že agresivní charakter soudobého imperialismu se stále více prohlubuje.

Strategie „pružné reakce“ počítá s operativním, pružným kombinovaným potenciálem i faktickým používáním celé palety existujících prostředků násilí, v závislosti na konkrétně historických podmínkách.

Pokud jde o sociální funkce, smysl, účel soudobých omezených aktů ozbrojeného násilí můžeme říci, že oproti srovnatelným případům minulosti, se jejich reálnost podstatně rozšířila.

Projevují se ve snaze imperialistické buržoazie:

- zastavit vítězný postup socialistické revoluce v jednotlivých oblastech světa,

- udržet nadvládu ve strategicky významných oblastech „třetího světa“,

- vrážet klín mezi socialistické země a země „třetího světa“,

- prohlubovat rozpory uvnitř socialistického tábora,

- nutit druhou stranu k plnění vypjatých zbrojních programů a tím brzdící a podlamovat její hospodářské a jiné programy,

- semlít v mlýnu omezené války velkou část zdrojů a sil druhé strany,

- zvyšovat mezinárodní politické napětí s cílem mobilizace vnitřních sil či potlačení organizovaného odporu k vládní politice a zabránit v převládání tendencí k mírovému soužití,

- rozbíjet akceschopnost mezinárodních organizací,

- udržet výhodné trhy a významné surovinové základny.

Všechny uvedené sociální funkce omezeného sociálního násilí, které mu vtiskly a přisoudily imperialistické státy, přes všechnu svou rozmanitost se však přímo nebo zprostředkovaně dotýkají řešení soudobého základního antagonismu mezi imperialismem a socialismem.

V tomto smyslu omezené ozbrojené násilí rozpoutávané imperialisty, byť na první pohled sledující realizaci „dílčích“ politických cílů ve vztahu k socialistickému společenství, má za úkol postupně napomáhat a přispívat k základním globálním politickým cílům soudobého imperialismu

— k obnovení jeho ztraceného rozhodujícího, monopolního postavení ve světě.

Nereálnost, iluzornost a riskantnost více méně jednorázově násilné konfrontace se socialismem, má být vystředána serif dilekčních konfrontací, od nichž si imperialismus slibují postupně, etapovitě změnění existujícího statu quo ve světě.

To vše umožňuje učinit závěr, že i přes uskutečněné revoluční změny ve světě a revoluci v prostředcích ozbrojeného zápasu, vystupuje ozbrojené násilí i nadále v rukou imperialistů jako arbitři při řešení sociálních antagonismů.

Z vojenskoodborného hlediska skýtají omezené násilné akty v nejednom ohledu jedinečnou a ničím nenahraditelnou přiležitost k tomu, aby si jeho účastníci daleko dříve než v podmínkách neomezeného totálního sociálního násilí ověřovali svou operačně taktickou, materiálně technickou, morálně politickou aj. připravenost k vedení soudobých ozbrojených zápasů.

Získané poznatky z praktické prověrky štábů, vojsk, zbraní, pomocné vojenské techniky, způsobů a metod ozbrojeného boje jak na vlastní straně, tak i protivníka, slouží potom ke zdokonalování plánování, řízení, organizace, vyzbrojení a cvičení vojsk.

Omezené sociální násilí však není jednostranným, jednosměrně působícím procesem, ale případem konfliktní interakce antagonistických společenských sil.

Jeho aktéry nejsou zdaleka jen imperialistické síly, ale i společenské síly protikladné, ať již jde o socialistické národy, koloniální národy, národy rozvojových zemí, dělnické hnutí atp.

Zavlečení těchto společenských sil do omezených ozbrojených střetnutí vede k tomu, že se jejich prostřednictvím realizují nebo mohou realizovat i sociální funkce a účely protikladné těm, jež sledují imperialistické kruhy.

V důsledku toho se omezené sociální násilí objektivně stává součástí a nástrojem různých sociálních revolucí ať již demokratického, nebo i socialistického typu.

V rozporu se zájmy imperialistických sil plní tak sociální funkce, které tyto síly neochovávaly, nepředpokládaly, s nimiž nepočítaly a které koneckonců jsou pro ně nevídané.

V závislosti na sociálních funkcích a cílech, které omezené sociální násilí plní ve službách protikladných společenských sil, zaujímá marxisticko-leninská teorie a mezinárodní komunistické hnutí k nim i adekvátní postoj.

I když celkově vycházíme z principu řešit sporné zahraničně politické otázky pokud možno s vyloučením použití síly,

nicméně, jak ukazuje dosavadní poválečný vývoj, jsou omezené ozbrojené násilné konfrontace více než častým společenským jevem.

Z toho důvodu nezbyvá než na jedné straně energicky čelit imperialistům rozpoutávaným omezeným násilným konfliktům. a pokud přece jenom k nim dojde, poskytovat potřebnou politickou, morální, materiální, popřípadě i vojenskou pomoc progresivním společenským silám.

Pomoc je motivována jednak potřebou zabezpečení nedotknutelnosti socialistického společenství a jeho nerušeného rozvoje, proletářskou internacionální podporou demokratických a socialistických revolučních hnutí v jejich často nerovném zápasu se silami reakčních režimů, v neposlední míře potom i úsilím o prosazení mírového soužití mezi protikladnými společenskými systémy v podmínkách, kdy každý byt omezený konflikt v sobě skrývá nebezpečí eskalace ve všeobecnou konfrontaci.

Analýza proměn společenských funkcí a poslání sociálního násilí v současném třídě rozděleném světě umožňuje učinit závěr, že poměr sil mezi protikladnými sociálně ekonomickými systémy problematizuje společenskou použitelnost sociálního násilí jako prostředku politiky.

Úměrně s dalším progresivním vývojem poměru sil mezi hlavními společenskými systémy se budou rozšiřovat možnosti řešení sociálních antagonismů s vyloučením použití násilí.

Přibližuje se doba eliminování sociálního násilí z mezinárodního i vnitropolitického života.

Relativní pohled na současnost nicméně ukazuje, že sociální násilí je stále ještě povoláno a schopno plnit protikladné sociální funkce při řešení neutuchajících sociálních antagonismů současného světa.

Použití, stejně tak jako zřeknutí se aplikace sociálního násilí, má v současnosti své i když jen relativně stále hranice či meze, jejichž překročení může v politické praxi vést buď k absolutizaci a k přecenění úlohy sociálního násilí nebo k popření jakékoli jeho společenské hodnoty se všemi z toho plynoucími nežádoucími politickými, mravními a jinými důsledky pro třídní a lidskou emancipaci lidstva.

Nepochopení či nerespektování této skutečnosti militaristy na jedné straně, abstraktními humanisty a pacifisty na druhé straně, je zdrojem neadekvátních teoretických i praktických politických přístupů a postojů k realitě sociálního ozbrojeného násilí a jeho úlohy při řešení současných sociálních antagonismů.

55 let vojenské politiky KSČ

55. výročí vzniku KSČ umožňuje nejen se zamýšlet nad úspěchy při budování socialismu v Československu, ale současně si připomenout, že neoddělitelnou součástí boje za diktaturu proletariátu byly a jsou otázky přípravy revolučního proletariátu na možnost ozbrojeného řešení antagonismu mezi buržoazií a proletariátem a otázky obrany socialistické vlasti po vítězství revoluce.

Při řešení problematiky nastolení diktatury proletariátu vycházeli komunisté vždy ze základního předpokladu, že revoluční přeměna kapitalistické společnosti v socialistickou není možná bez revoluce, a proto také nikdy nepopírali nezbytný význam násilí pro vítězství revoluce.

Vyřešení historických třídních srážek není možné bez vojenských znalostí, bez použití vojenské organizace a vojenské techniky. Právě z tohoto důvodu se stala základem komunistické politiky ve vojenských otázkách soustavná výchova mas k pochopení nevyhnutelnosti svrhnout buržoazní panství násilím. Příprava vojenské stránky násilného svržení buržoazie je pouze součástí celkového boje za nastolení diktatury proletariátu; je odvozena z celkové orientace komunistického hnutí na socialistickou revoluci a je této otázce podřízena.

Použití ozbrojených forem boje je závislé na mnoha činitelích. Jediným kritériem se stává konkrétně historický přístup k třídnímu boji v jeho jednotlivých etapách. Z toho se rezultují dva velmi důležité závěry

— aby revoluční třída mohla dostat svému úkolu, musí zvládnout všechny formy společenské činnosti bez výjimky;

— revoluční třída musí být připravena na nejneočekávanější záměnu jedné formy druhou.

Tyto otázky stály i před revolučním proletariátem v Československu, kde základním předpokladem pro dovedení československého proletariátu k socialistické revoluci se stal vznik KSČ, když nedílnou součástí revoluční orientace strany byla její vojenská politika. KSČ při vypracování své vojenské politiky vycházela ze zkušeností ruských bolševiků, které ukazovaly, že v rozhodujících etapách boje o moc může vzniknout situace, kdy rozsah vlivu strany na masy vojáků a obětavost ozbrojeného proletariátu mohou rozhodnout o rozbití buržoazního státu a vytvořit účinnou obranu dosud neupevněné proletářské diktatury. Perspektiva boje za nastolení proletářské diktatury byla základním východiskem vojenské politiky KSČ.

Dalším činitelem vývoje vojenské politiky komunistické strany byl mezinárodně politický vývoj a s ním úzce spjaté postavení Československa, jeho role ve střední Evropě a v plánech imperialistických velmocí. Československo se stalo nedílnou součástí protisovětské politiky světového imperialismu. Protisovětské plány a trvalá existence rozporů uvnitř imperialistického tábora byla stálou hrozbou vzniku nového válečného konfliktu.

Klíčovou otázkou vojenské politiky strany vedle otázek vztahu k imperialistické válce byl poměr k československé armádě. Československá armáda byla nejen základní silou ozbrojeného násilí buržoazie proti proletariátu, ale současně i jednou z nejreakčnějších sil československé politiky. Postoj komunistické stra-

ny k této armádě nemohl být jiný než negativní. Cílem KSČ bylo působit uvnitř armády na masy dělníků a rolníků ve vojenských uniformách, uvědomovat je o skutečných cílech buržoazní politiky, připravovat a ve vhodném okamžiku je převést na stranu revoluce a přeměnit ozbrojenou moc buržoazie v armádu diktatury proletariátu. Šlo tedy o rozbití buržoazní armády a její přeměnu v armádu proletářskou.

S tímto bojem úzce souviselo odhalování buržoazní teze o „nepolitčnosti“ armády, která byla prostředkem k zastírání třídních rozporů v armádě a k výchově vojáků podle představ buržoazního velení armády.

Důležitým mezníkem v oblasti vojenskopolitické práce strany byl V. sjezd KSČ v roce 1929. Po něm se výrazně zvýšila intenzita práce strany v armádě. Rozšířilo se pojetí vojenské politiky strany. V souladu s linií Kominterny začalo levicové vedení strany rozhodně rozvíjet akce proti hroziícímu nebezpečí imperialistické války, namířené proti Sovětskému svazu.

Celosvětová hospodářská krize, která vypukla na počátku třicátých let, postavila před vojenskou politiku komunistické strany řadu nových úkolů, především boj o základní životní potřeby vojáků.

Nástup fašismu k moci v Německu v roce 1933 změnil obraz celé evropské politické situace. Modifikoval i mezinárodní postavení Československa. Expanzivní imperialistická politika nacistického Německa ohrožovala samostatnost národů a existenci Československé republiky. Navíc vzrůstalo nebezpečí fašismu i uvnitř státu. V situaci ohrožení Československa vypracovala KSČ novou politickou linii. KSČ zaujala pozici obrany demokracie a republiky a v souladu s linií VII. kongresu Kominterny usilovala o vytvoření nejširší protifašistické fronty, semknuté kolem dělnické třídy. Obrana Československa proti fašismu neznamenal třídní smír s buržoazií. Byla vedena v zájmu dělnické třídy a pracujícího lidu. KSČ ani nyní neodložila svůj třídní pohled na armádu. Proto žádala zestrátnění zbrojního průmyslu, demokratickou kontrolu nad výrobou zbraní, přísnou očistu armády a jiných institucí, důležitých pro obranu země, od fašistických a nespolehlivých elementů. Navrhovala vést v armádě soustavnou protifašistickou propagandu a výchovu, prohloubit styky armády se Sovětskou armádou. Žádala zavedení mimořádné daně na účely obrany země, zlepšení žoldu a stravy vojáků, vytvoření protifašistické lidové obrany v každém místě a zákaz fašistických ozbrojených formací.

Zkušebním kamenem vojenské politiky strany se stalo v letech 1936 až 1938 organizování pomoci bojujícímu demokratickému Španělsku. Boj mezi demokracií a fašismem ve Španělsku urychloval proces probuzení mas k antifašistickému boji. KSČ mobilizovala masy k bdělosti, organizovala vedle materiální pomoci i vysílání dobrovolníků do Španělska. Tím vytvářela bojovou tradici internacionálního protifašistického boje a dokazovala, že boj proti fašismu není pro komunisty pouhým heslem.

Rok 1938 byl rokem bezprostředního ohrožení Československa. Komunisté v něm znovu prokázali svůj vztah k obraně demokracie a republiky proti fašismu. Mobilizovali lid ke společnému postupu proti hitlerovské agresi a až do posledních dnů Československa stáli důsledně na pozicích obrany demokracie a republiky proti Hitlerovi a jeho domácím pomahačům. Mnichovská zrada prokázala, že buržoazie není s to hájit národní a státní zájmy, že do čela národu a státu musí být povolána nová vedoucí síla — dělnická třída, kterou mohla vést pouze ta politická strana, která obstála v kritické zkoušce — KSČ.

Po okupaci ČSR vstoupil boj proti fašismu do nové etapy, která zásadně ovlivnila orientaci všech politických sil. Základním cílem se stala záchrana existence českého národa, obnova národní svobody a státní samostatnosti. Na této bázi mohly spolupracovat všechny proudy odbojového hnutí, v jehož činnosti se postupně vykrystalizovaly dvě základní linie: komunistická a buržoazní.

KSČ reprezentovala třídní zájmy proletariátu a ve své činnosti od počátku vycházela ze stanoviska, že nelze obnovit předmnichovské poměry, že o uspořádání poměrů rozhodne lid a zejména dělnická třída, která se bude podílet na správě státu. KSČ vycházela z předpokladu, že rozhodujícím činitelem v boji proti fašismu bude Sovětský svaz, že Sovětská pomoc umožní rozvinout i v našich zemích nejučinnější formy národně osvobodeneckého zápasu i uspořádání poválečných poměrů.

Ačkoliv výsledky československého odboje byly především závislé na rozestavení mezinárodních sil a výsledcích válečného střetnutí, uvědomovali si představitelé KSČ i buržoazní emigrace, že jejich politická koncepce musí být podepřena i vojenskou silou. Proto organizování čs. ozbrojených sil v průběhu druhé světové války stálo v centru pozornosti KSČ i buržoazní emigrace. Chtěla-li KSČ vést úspěšný zápas s buržoazií o hegemonii v ná-

rodně osvobozenckém hnutí, musela ji uplatnit i ve výstavbě nových ozbrojených sil. Usilovala proto o vytvoření takových ozbrojených lidových sil, které by byly účinnou protiváhou buržoazním jednotkám na Západě a zejména na domácí půdě, aby hájily revoluční národně osvobozencký program a pomohly jej probíjet.

KSC musela svést úporný zápas o postavení a charakter budované čs. vojenské jednotky na území Sovětského svazu. Prosadila, že vojenská jednotka nebyla budována jako „symbolická“, nýbrž pro bojové účely. Z iniciativy KSC byla v jednotce zavedena politická výchova v demokratickém, protifašistickém duchu, byla vytvořena instituce osvětových důstojníků, která byla významným průlomem do desavádního „nepolitického“ pojetí armády. Intenzivní výchovná práce komunistů, přímá účast v bojích za osvobození republiky, boj po boku Sovětské armády, život v sovětském prostředí, to vše pomáhalo vytvářet nový charakter čs. vojáka v SSSR, který se stále více vymykal politickému vlivu a kontrole čs. buržoazní vlády v Londýně. Čs. vojenská jednotka se postupně stávala nástrojem národní a demokratické revoluce.

Sovětská vítězství nad fašistickými vojensky aktivizovala odbojové hnutí na domácí půdě, jehož charakteristickým rysem bylo vytváření partyzánských jednotek a upevňování vedoucího postavení dělnické třídy vedené KSC v domácím odboji. Partyzánské hnutí se stalo jedním z důležitých prostředků v boji o hegemonii dělnické třídy v národně osvobozenckém hnutí, kde byla KSC jeho hlavním a inspirujícím činitelem.

Správně zvolená vojenskopolitická linie KSC, která se opírala o vojenskou a politickou moc Sovětského svazu, hájila nejen životní zájmy našich národů, ale také třídní zájmy nejpokrokovější společenské třídy, musela zákonitě vyústit ve SNP a v květnovém povstání českého lidu, kde KSC již s naprostou samozřejmostí stála v čele boje našich národů proti fašismu a domácí kolaboraci a začala realizovat program národní a demokratické revoluce.

Osvobození Československa Sovětskou armádou a vítězství národní a demokratické revoluce bylo základním přelomem v dějinách našich národů. Skutečně účinná bezpečnost republiky musela být založena na lidových prvcích a od počátku vycházela ze dvou předpokladů:

— spolehlivý a účinný spojenecký systém, založený na úzkém spojení s Sovětským svazem;

— výstavba vlastních čs. ozbrojených sil.

Armáda od května 1945 plnila úlohu mocenského nástroje lidové demokracie. Pokojný vývoj revoluce a velmi příznivá mezinárodní situace bezprostředně po válce sice prakticky téměř vylučovaly vypuknutí mezinárodního válečného konfliktu, ale nový režim potřeboval i silnou armádu k zajištění státní bezpečnosti i ke splnění řady závažných úkolů.

S postupným vývojem politických událostí v zemi se dostávala buržoazie do stále větší izolace a ztrácela vliv v armádě. V boji o armádu získala KSC na svou stranu před Únorem většinu vojáků, kteří tvořili pevnou oporu lidové demokracie v armádě. Komplikovanější situace byla v důstojnickém sboru, kde většina důstojníků byla politicky nevyhraněná a zaujímalá jakousi pozicí středu.

Na úspěšný postup revoluce odpověděla reakce v Únoru 1948 pokusem o kontrarevoluční zvrat vývoje v Československu. Demise ministrů buržoazních stran vyvolala v zemi politickou krizi. Představitelé buržoazie však špatně odhadli možnosti svého pokusu. Mistrnou taktikou komunistické strany byli odhaleni a zcela izolováni. A v této situaci nezůstalo k vývoji politické situace lhostejné ani velení armády. Už v předvečer vypuknutí krize odsoudili vedoucí funkcionáři armády reakční tendence ve vnitřní a zahraniční politice, odmítli spekulace reakčních sil s armádou a prohlásili, že stojí pevně na straně lidové demokracie a za spojenectvím se Sovětským svazem. V průběhu krize se velení armády ústy svého ministra gen. L. Svobody jednoznačně postavilo na stranu lidu.

Únor ukázal, že přes všechnu nedokonalost a nedorozumění problémy neexistovala už v Československu buržoazní armáda, nýbrž armáda demokratická, která svým postojem sehrála v Únoru pozitivní roli.

Dělnická třída pod vedením KSC nastolila ústavní cestou diktaturu proletariátu a otevřela cestu k budování socialismu. Souběžně s tím si také otvírala cestu k vybudování socialistické armády, která by po boku s ostatními socialistickými státy chránila revoluční vymoženosti našeho lidu.

Základní princip výstavby socialistické armády, tak jako celou generální linii výstavby socialismu, vytyčil IX. sjezd KSC v roce 1949. Ukládal prosadit vedoucí úlohu strany jako nejvyšší princip výstavby socialistické armády a marxismus-leninismus jako základ myšlení všech vojáků.

Požadoval, aby bylo dosaženo co nejtěsnějšího spojení armády s lidem a se socialistickou výstavbou, aby byla dokončena očista velitelského sboru, uskutečněn nábor dělnických kádří a jejich výcvik na velitelské funkce. Ukládal uplatňovat nedílnou velitelskou pravomoc, rozvíjet uvědomělou kázeň, upevňovat socialistické vztahy mezi vojáky a rozvíjet jejich aktivitu. Za nedílnou součást výstavby socialistické armády považoval posilování nejtěsnějšího spojení se Sovětskou armádou a armádami lidové demokratických států, výchovu vojáků v duchu socialistického vlastnictví a proletářského internacionálního.

Rozpoutaná studená válka a nebezpečí nového válečného konfliktu, zvyšované sousedstvím se západním Německem, nutilo urychleně budovat československou armádu, ve které se při prověrce v druhé polovině roku 1949 projevil vážné nedostatky. Proto prosadila KSČ v armádě řadu účinných opatření k radikálnímu zlepšení situace. Především byl od r. 1950 organizován masový nábor dělnických kádří k posílení velitelského sboru armády. Do r. 1952 se podařilo změnit třídní složení velitelského sboru natolik, že došlo k výraznému posílení socialistického charakteru armády.

Rozhodující význam mělo uplatňování vedoucí úlohy strany. V letech 1950—1951 byl vybudován politický aparát v armádě, vytvořena síť útvarových organizací a rozvíjena politickovychovná práce.

Léta 1950—1952 znamenala rozhodný obrát v budování moderní socialistické armády v Československu.

Po letech studené války přinesl rok 1953—1954 značné zmírnění mezinárodního napětí. Ale reakční militaristické kruhy se nevzdávaly. Remilitarizace Německa ohrožovala všechny socialistické země. Bylo nutné dále upevňovat obranyschopnost socialistických zemí, aby byla zajištěna pokojná výstavba socialismu. Evropské socialistické země proto uzavřely v květnu 1955 Varšavskou smlouvu o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, která se stala zárukou společné obrany socialismu v každé zemi.

Uzavření Varšavské smlouvy posílilo bezpečnost Československa a současně zvýšilo význam jeho armády v rámci obranného svazku. Orgány ÚV KSČ se proto znovu důkladně zabývaly situací v armádě. Analýza ukázala řadu úspěchů při budování armády. Současně však odhalila i vážné problémy, které oslabovaly její bojovost. Tyto vážné problémy vyplývaly z nedůsledného uplatňování leninských principů výstavby socialistické

armády. Celostátní konference KSČ v červnu 1956 věnovala pozornost podstatnému zlepšení politické a výchovné práce v armádě a zvyšování morální síly armády.

S vyhlášením vítězství socialismu v Československu mohlo být konstatováno, že přes všechny potíže a nedostatky byly splněny hlavní úkoly při upevňování socialistického charakteru armády. Armáda se stala armádou lidu nejen svým složením, ale i souladem své činnosti se socialistickou výstavbou. Svou technickou vybaveností a organizačně byla budována tak, že byla s to úspěšně plnit svou funkci jako pevný článek socialistického vojenského uskupení.

Smyslem vojenské politiky KSČ v období mezi XII. a XIII. sjezdem bylo přejít na intenzivní cestu upevňování branného systému státu. To vyjádřilo i usnesení XIII. sjezdu v roce 1966: „... nadále zdokonalovat náš obranný systém, budovat jej jako pevnou soustavu schopnou spolehlivě vystoupit na obranu socialistických vymožeností lidu, rozvíjet jej v jednotě politických, ekonomických a vojenských opatření, při plném využití předností socialismu a respektování jeho vymožeností. V pevném spojení se Sovětským svazem a v jednotě a spolupráci armád Varšavské smlouvy spatřujeme hlavní záruku bezpečnosti republiky a svobody našich národů.

... budovat a upevňovat československé ozbrojené síly, jejich bojovost, morální sílu, oddanost lidu a věrnost ideám komunismu; trvale pečovat o jejich moderní technické vybavení, vysokou úroveň velení, a vzájemné prohlubování vztahů mezi ozbrojenými silami a pracujícími: rozvíjet všelidový charakter obrany státu, pečovat o brannou výchovu obyvательства, překonávat pacifistické a liberalistické tendence“.

Ke splnění těchto úkolů byla řešena řada úkolů analytického, koncepčního a perspektivního charakteru — problémy výstavby obranného systému, perspektivy výstavby čs. ozbrojených sil, perspektivy rozvoje vojenského školství, atd.

V období, kdy ÚV KSČ stál před rozhodujícím úkolem nalézt cestu efektivního plnění závěrů XIII. sjezdu a podstatně zlepšit realizační schopnost celé strany, se na zasedáních pléna ÚV a také v celostraničské diskusi k postavení a úloze strany ve společnosti, dostaly do popředí momenty, jimiž propukla vnitrostraničská krize.

Celkový vývoj ve straně i v celé společnosti měl zákonitě negativní dopad i na činnost a politickomorální stav čs. armá-

dy. Politická situace v armádě byla provázena všestranným uvolněním kázně a narušením principů nedílné velitelské pravomoci, značně byla narušena politická a bojová pohotovost čs. armády.

Jak silně byla naše armáda narušena potvrzuje skutečnost, že za protisocialistickou činnost a hrubé porušení vojenských řádů byl značný počet členů útvarových organizací vyloučen a mnozí z nich museli odejít z armády.

Zásluhou soustavné pozornosti ÚV KSČ, na základě společného úsilí státních orgánů a společenských organizací podařilo se v období po XIV. sjezdu KSČ zdokonalit celý systém zabezpečení obrany a ochrany státu.

Na dosažených výsledcích ve výstavbě ČSLA a přípravě vojsk se rozhodujícím způsobem podílela armádní stranická organizace. V duchu sjezdové linie „Poučení z krizového vývoje...“ a rezoluce ÚV KSČ „K aktuálním otázkám jednoty strany“ se prohloubila její ideová, organizační a akční jednotá. Upevnil se její marxistickoleninský charakter, vzrostla třídní a internacionální zakalenost členů strany. Ke sjednocování stranických řad přispělo úsilí o důslednou realizaci závěrů jednotlivých plenárních zasedání ÚV KSČ v pod-

mínkách armády. Stranická linie pronikala do základních organizací strany, k jednotlivým členům a jejich prostřednictvím ke všem příslušníkům ČSLA.

Období, které uplynulo od XIV. sjezdu KSČ bylo vyplněno úsilovnou prací příslušníků ČSLA. Důsledné plnění stranické linie pomohlo upevnit bojovou pohotovost a připravenost československých ozbrojených sil splnit své poslání při obraně socialistických vymožeností, v bratrském svazku s ostatními armádami států Varšavské smlouvy. Bylo dosaženo výrazného pokroku v celé řadě rozhodujících úseků činnosti naší armády a tím byly vytvořeny předpoklady jejího dalšího rozvoje. Pozitivních výsledků bylo dosaženo především díky péči KSČ o ozbrojenou sílu. Významnou úlohu sehrála i těsná spolupráce s bratrskými socialistickými armádami, především však všestranná pomoc Sovětské armády.

V duchu Výzvy ÚV KSČ, vlády ČSSR, ÚRO a ÚV SSM rozvinuly všechny součásti naší armády na počest XV. sjezdu KSČ a 55. výročí založení strany novou velkou iniciativu k výtečnému a dobrému splnění všech rozhodujících úkolů při zabezpečování obrany naší socialistické vlasti a celého socialistického společenství.

K POUŽITÍ PŘEDSUNUTÝCH ODŘADŮ

Soudobé útočné operace jsou charakteristické vysokou manévrovou činností. **Jedním ze způsobů manévru je i široké použití předsunutých odřadů.** K tomu vede ta skutečnost, že hromadné použití jaderných zbraní i současné schopnosti raketového vojska a letectva, stejně jako zvětšení dostřelu dělostřelectva dovolují účinně bojovat s nepřítelem současně v taktické, operační, ale i strategické hloubce.

Předsunutý odřad je organický útvar prvosledové tankové (motostřelecké) divize v síle motostřeleckého (tankového) praporu nebo pluku, který vysílá velitel divize v průběhu útoku za výhodných operačně taktických podmínek do hloubky operační sestavy nepřítele k samostatnému plnění úkolu v odtržení od hlavních sil divize i sousedních útvarů s cílem zabezpečit rozhodnou činnost tempo operace a vytvořit podmínky k narůstání úsilí na směru hlavního úderu. Útvar, který působí jako předsunutý odřad, zůstává součástí bojové sestavy divize. Může jej vyslat každá divize, která je v operační sestavě armády v prvním sledu. Vyslání bude ovlivňovat

- situace nepřítele v dotyku i v hloubce,
- operační úkoly armády a směr hlavního úderu,
- operační sestava armády a bojová sestava prvosledových divizí,
- úkoly prvosledových divizí a jejich bojeschopnost,
- charakter operační (bojové) činnosti,
- radiační situace,
- terén.

Předsunuté odřady **budeme používat především k využití účinků jaderných úderů.** Musí rychle proniknout do prostorů zasažených jadernými údery, nedovolit nepříteli opětně je obsadit a uskutečnit manévr zálohami. Vybavení motostřeleckých a tankových jednotek umožňuje totiž bezprostředně využívat úderů raketového vojska, letectva i palby dělostřelectva pronikat sestavou nepřítele a napadat ho na více místech současně a neomezovat tak boj bezprostředně na čáru dotyku (**viz obr. 1**). Narůstání úsilí na směru hlavního úderu při použití jaderných zbraní prakticky vrcholí teprve, když jejich účinků využijí pozemní vojska.

Kromě toho můžeme předsunutý odřad použít:

1. jestliže předpokládáme střetný boj (sražení) (viz obr. 2),
2. při útoku z chodu na spěšně zaujatou obranu (viz obr. 3),
3. k získání přechodu přes vodní toky nebo v horách přes velké soutěsky (viz obr. 4),

4. při zahájení války k získání nebo udržení přechodů přes státní hranici a proniknutí zabezpečovacím pásmem (viz článek ve Vojenské mysli č. 7/73).

Jedním z důležitých úkolů při plnění bojové činnosti bude i ničení prostředků jaderného napadení nepřítele. Podmínky k plnění úkolů budou mít předsunuté odřady i v rozsáhlých zamořených prostorech, protože bojová činnost i zde bude mít vysoce manévrový ráz a útok bude spojen s ničením menších sil nepřítele, který brání důležité prostory a opěrné body.

Při každém plnění úkolu bude předsunutý odřad vést průzkum, ničit průzkumné a předsunuté jednotky a útvary nepřítele a **především zaujetím výhodných prostorů a čar bude zabezpečovat rozvinutí hlavních sil prvosledové divize v určeném prostoru a v určitém čase.**

Předsunutý odřad může prvosledová divize vytvářet z prvosledového msp (tp), nebo z druhosledového msp (tp).

Prvosledový pluk použije tehdy, plní-li úspěšně bojovou činnost v předbojové a nebo bojové sestavě, proniká na samostatném směru do hloubky obrany nepřítele, odtrhuje se od hlavních sil divize a sousedních útvarů. Pak v případě, kdy nepřítel odchází a prvosledový pluk zahájil pronásledování. V tomto případě dochází v prvním sledu bojové sestavy divize k určité zvláštnosti, protože jeho síla se relativně „zmenšuje“. Proto zpravidla zesílíme první sled plukem z druhého sledu, zejména jestliže první sled divize tvořily dva pluky. Jestliže první sled divize tvořily tři pluky, může některý ze zbývajících prvosledových pluků převzít úkoly v útočném pásmu pluku, který vytváří předsunutý odřad.

Druhosledový pluk použijeme tehdy, jsou-li prvosledové pluky vázány bojem s nepřítelem. Výhodné jsou podmínky, má-li bojová činnost oboustranně manévrový ráz, v sestavě nepřítele jsou mezery a jeho obrana na směru předpokládaného postupu předsunutého odřadu není souvislá, terén je způsobilý pro široký manévr vojsky a pro použití bojové techniky.

Pluk může zahájit plnění úkolů v pochodové anebo v předbojové sestavě.

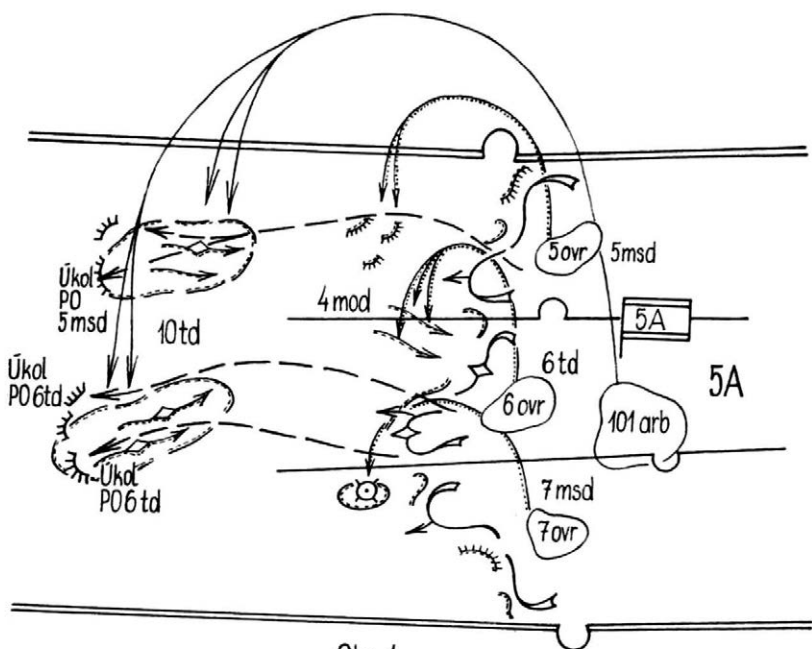
Tanková (motostřelecká) divize útočí v pásmu do 20 km. Má-li v prvním sledu tři pluky a každý působí v šířce do 5 km, pak tyto útvary útočí v pásmu do 15 km. Vytvořená mezera poskytuje tedy dostatečné možnosti k proniknutí pluku druhého sledu. Je nejvýhodnější přijmout taková opatření, aby předsunutý odřad pronikl vlastní bojovou sestavou divize v pochodovém proudu a co nejrychleji vzhledem k délce pochodového proudu pluku 30–40 km, a do předbojové sestavy přešel až podle konkrétní situace nepřítele.

Předsunutý odřad proniká buď na boku bojové sestavy divize, nebo v mezích mezi pluky, v krajním případě jejich překročením.

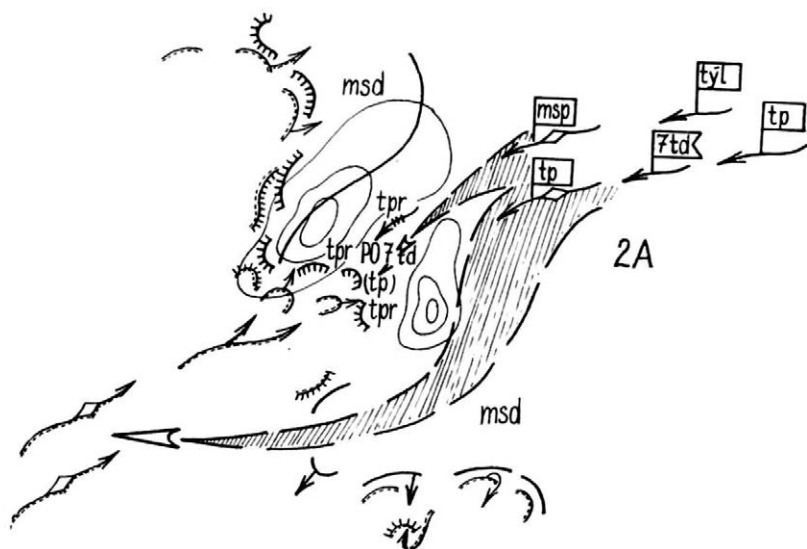
Prvosledový pluk jako PO dostává tyto úkoly: směr činnosti, úkol a dobu jeho splnění, způsob podpory raketového vojska a dělostřelectva, letectva a dalších prostředků.

Druhosledový pluk kromě toho čas zasazení a čáru (prostor), ze které bude vyslán k plnění úkolu.

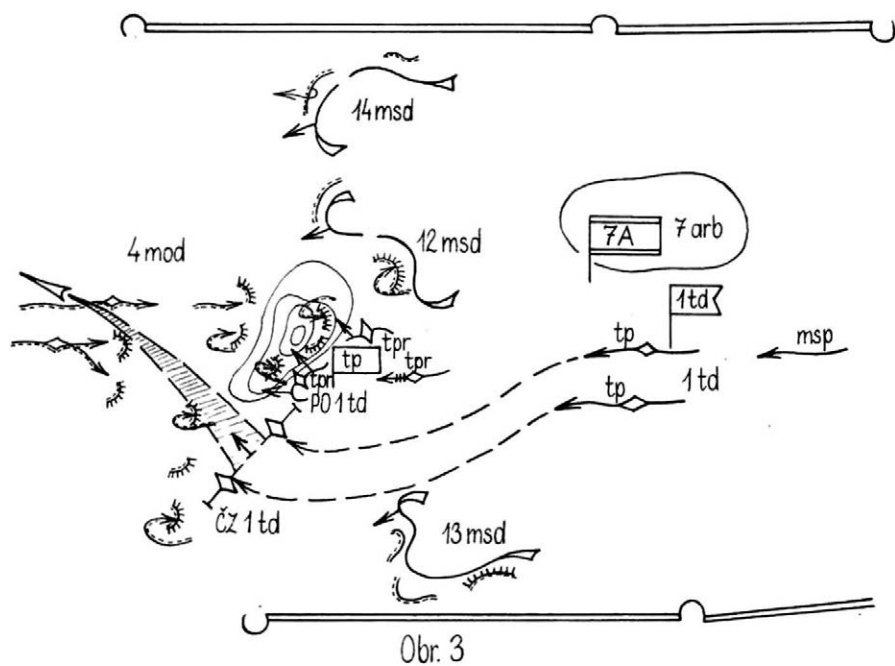
Při plnění úkolu může postupovat podle situace a činnosti nepřítele buď **v pochodové, předbojové a nebo bojové sestavě.** Pochodovou a předbojovou

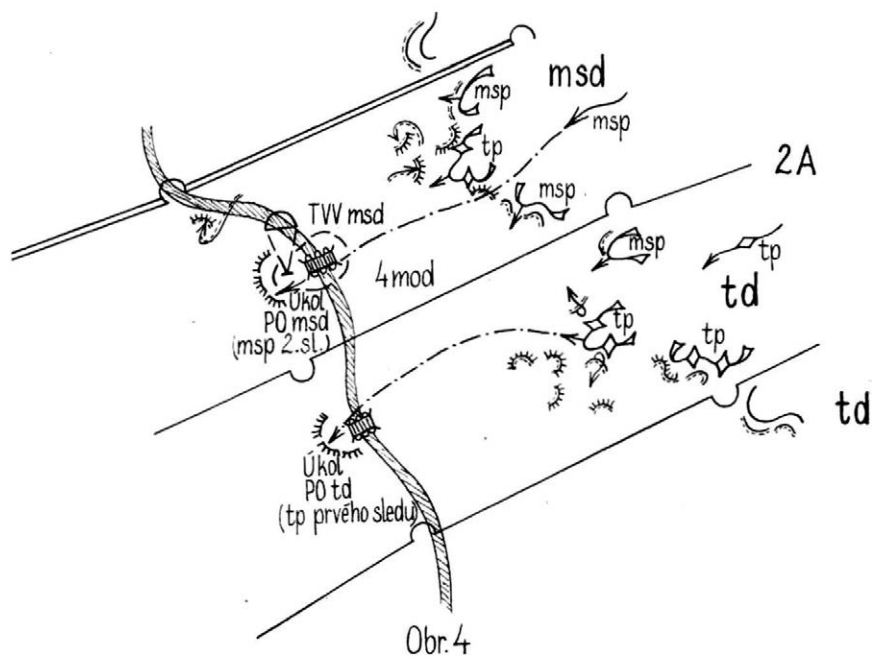
Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

sestavu využije především k rychlému proniknutí obranou nepřítele ke stanovenému objektu [prostoru].

Pochodová sestava musí zabezpečovat přesun hlavních sil do určeného prostoru, co největší rychlostí v jakémkoli terénu, denní i noční době. Musí vytvářet podmínky k rychlému rozvinování do předbojové nebo bojové sestavy, co nejmenší zranitelnosti zbraněmi hromadného ničení i úderu nepřátelského letectva a pro pevné a nepřetržitě velení.

Předbojová sestava musí odpovídat předpokládané bojové sestavě a zabezpečit rychlý manévr. Uskupení sil a prostředků má vytvářet podmínky pro rychlé tempo postupu, překonání zamořených a zničených prostorů, rychlé využití výsledků jaderných úderů a úderů ostatních zbraní a proniknutí mezerami v nepřátelské sestavě na samostatném směru.

Bojová sestava musí odpovídat zámyslu příštího boje a druhu bojové činnosti. Ve všech případech má zabezpečovat rychlé využití palby všech zbraní a výhodných terénních podmínek, manévr a přeskupení ke zvýšení úderné síly. Dále zajistit aktivní a úpornou obranu, udržení pevného velení vojskům a součinnost. Vzhledem k charakteru bojové činnosti předsunutého odřadu, která bude probíhat na samostatném směru a v odtržení od hlavních sil divize, nebude bojová sestava stálá. Budeme ji přizpůsobovat složitému vývoji situace i zvolenému druhu bojové činnosti.

Bojová sestava pluku může tvořit první a druhý sled nebo záloha, dělostřelectvo, protiletadlové prostředky a protitanková záloha. K velení si vytváří velitelské stanoviště, týlové velitelské stanoviště a pozorovatelnou.

Elementární činnost předsunutého odřadu spočívá v rychlém proniknutí do hloubky sestavy nepřítele, ve které efektivní a různými způsoby vedenou bojovou činností váže mnohem větší síly nepřítele. Udržením terénních dominant nebo prostorů do příchodu hlavních sil divize zabezpečuje jejich rozvinutí. Touto činností vytváří podmínky pro udržení stanoveného tempa operace a nepřetržitě narůstání úsilí na směru hlavního úderu. **Úspěšná činnost předsunutého odřadu umožňuje přenést bojovou činnost do hloubky, tříštit síly nepřítele a nevázat je jen na boj prvosledových jednotek.** Tomuto úkolu musíme podřídit všechna opatření k zabezpečení zasazení, proniknutí obranou nepřítele a splnění stanoveného úkolu.

K hlavním opatřením bude patřit překvapení, nenadálост použití, klamání nepřítele a znemožnění mu přijmout odvetná opatření. Manévr má být takový, aby předběžně neprozrazoval zámysl činnosti, ale naopak dezinformoval nepřítele o skutečných cílech bojové činnosti. Nepřítel může po identifikaci sestavy předsunutého odřadu uskutečnit okamžitě manévr palbou, především jadernými prostředky. Do jedné až dvou hodin může použít proti předsunutému odřadu některý z druhých sledů. Za současných možností radioelektronických prostředků nepřítele bude obtížné zcela postup PO utajit. Bude-li PO postupovat po jedné ose, pak délka pochodového proudu je cca 40 km. I když bude k postupu využívat cesty mimo tzv. hlavních tahů, ani tehdy se nám nepodaří zcela utajit postup zesíleného tankového nebo motostřeleckého pluku sestavou nepřítele, včetně nutného provozu spojovací techniky. Jedním z nejvážnějších problémů při pronikání hloubkou nepřátelské sestavy bude boj s protitankovými prostředky nepřítele, nepřátelským letectvem, které působí v malých výškách, a překonávání zejména jaderných zátarasů.

Je vítá praxe na cvičeních, že předsunutý odřad působí do 30—50 km. Někdy tato vzdálenost nebude dostačující a předsunutý odřad bude vzhledem

k palebným možnostem pronikat do větších hloubek. Divize bude vysílat i více předsunutých odřadů. To však bude ovlivňovat mobilnost bojové sestavy, možnosti palebné podpory, spojení a materiální zabezpečení PO. Vzniká též nutnost zabezpečit palebnou podporu PO nejen prostředky divize, ale i armády. Zvláště letectvo bude rozhodujícím prostředkem při palebném zabezpečení i při zásobování předsunutých odřadů, které působí v operační hloubce nepříteli.

Předsunutý odřad může plnit úkol často i v součinnosti s operačním nebo taktickým výsadkem. Pro vzájemné spojení s výsadkem i hlavními silami divize určujeme součinnostní čáry i signály pro rozpoznávání a součinnost. Signály stanovíme i pro součinnost s vlastním letectvem zvláště pro případ vytyčování předního okraje bojujících jednotek.

Pro splnění úkolu a podle rozhodnutí velitele může pluk dále působit v bojové sestavě divize jako předsunutý odřad, popř. jako prvosledový pluk a nebo přejít do druhého sledu, což bude nejpravděpodobnější.

Práci velitele i štábu předsunutého odřadu v průběhu bojové činnosti musí charakterizovat rychlost, iniciativa, přehled, rozhodnost, vynalézavost a tvůrčí myšlení. **Velení** je třeba realizovat krátkými povely a signály, nepřetržitým a utajeným spojením.

V zabezpečení bojové činnosti bude položen důraz na průzkum, ochranu proti zbraním hromadného ničení, radioelektronický boj a maskování. **Zvláště nepřetržitý**, všemi prostředky i druhy vojsk vedený **průzkum** vytváří podmínky pro zjištění rozmístění nepřátelských vojsk i systému obrany. Proto bude snaha vyslat podle potřeby PzS s příslušným předstihem. Předsunutý odřad musí čerpat průzkumné zprávy ze všech druhů průzkumu, především leteckého.

Komplexní vyhodnocení situace nepříteli na směru postupu předsunutého odřadu zabezpečují veliteli průzkumné prostředky divize i armády.

Při ochraně proti zbraním hromadného ničení se zaměříme na radiační, chemický a biologický průzkum i na varování vojsk před radioaktivním, chemickým a biologickým zamořením. Dále na volbu nejúčelnějších způsobů překonávání zamořených prostorů a zabezpečení ochrany vojáků při dlouhodobé činnosti v zamořeném prostoru.

Radioelektronický boj organizuje štáb divize a armády a má zabezpečit veliteli předsunutého odřadu neselhávající velení a spojení.

K maskování používáme deformační nátěry a hlavně využíváme maskovací možnosti terénu.

Důležitými opatřeními při bojové činnosti PO odtržené od hlavních sil divize bude zabezpečení boků a protitanková obrana.

Kromě reálného přijetí rozhodnutí má pro úspěšné splnění úkolu **velký význam organizace součinnosti.**

Organizuje ji velitel divize s cílem sladit činnost všech prvků bojové sestavy divize a předsunutého odřadu k využití úderů taktických i operačně taktických raket. Dále ji organizuje velitel pluku s cílem sladit činnost uvnitř bojové sestavy pluku.

Každý velitelský stupeň může součinnost organizovat ve třech etapách.

V první etapě řeší úkoly se zabezpečením vyslání předsunutého odřadu z bojové sestavy divize. **V druhé** slaďuje činnost při postupu sestavou nepříteli, popř. při spojení s výsadky a **ve třetí** při boji o udržení stanoveného prostoru a zabezpečení rozvinutí hlavních sil včetně jeho další činnosti. Jinak součinnost musíme organizovat nepřetržitě, až do splnění úkolu.

MANÉVR PALBOU V OBRANĚ

Podle našich řádů je pro obranu základem a rozhodujícím požadavkem **aktivnost**. Aktivnost se projevuje především manévrem **palbou** a manévrem **silami a prostředky**. Určujícím k ničení útočníka je manévr palbou.

Zatímco palba útočníkovi uvolňuje cestu vpřed, obránci umožňuje tuto cestu přehradit. Poměrná stabilita vojsk v obraně, možnost palby předem připravit (využití palebných vlastností jednotlivých zbraní, jejich vhodné umístění, palba na předem zjištěné vzdálenosti apod.) a vcelku lepší podmínky pro průzkum a stanovení parametrů cílů (ve srovnání s útokem) usnadňují obránci potřebný manévr palbou i při značném rozptýlení sil a prostředků. **Palba v obraně je tak účinnější, než palba za útoku.**

To spolu s účinnější ochranou vojsk v obraně vytváří podmínky k tomu, že slabší síly obránce jsou schopny vést úspěšně boj s několikanásobnou převahou útočníka. V tom smyslu je **obrana silnější než útok**.

Kolikrát musí být útočník silnější než obránce, aby dosáhl úspěchu, závisí především na předpokládané účinnosti palby obránce, rychlosti manévru jeho sil a schopnosti odolávat palbám útočníka.

Cílem manévru palbou v obraně je vytvořit včas a v rozhodujícím prostoru palebnou převahu k ničení útočících vojsk, způsobit jim velké ztráty, kanalizovat jejich postup, vnucovat jim tak svou vůli a

získávat iniciativu na svou stranu. V neposlední řadě musí umožnit úspěšný manévr silami k dokončení ničivých účinků palby, nebo alespoň k jejich podstatnému zvýšení.

Význam manévru palbou je dán tím, že palebný systém je hlavním prostředkem ničení nepřítele a tím také rozhodujícím regulátorem poměru sil mezi obráncem a útočníkem. Manévr palbou mohou uskutečnit podle svých možností, zejména dosahu, všechny palebné prostředky. Spočívá v současném nebo postupném hromadění (soustředování) palby na nejdůležitější uskupení a objekty útočníka nebo v rozdělení paleb k současnému ničení několika cílů.

Manévr palbou v obraně zabezpečuje splnění cílů obrany (viz Vševojsk-1-1, čl. 247 a Oper-1-1, čl. 265) a je vedle manévru silami hlavním prostředkem k vyjádření úsilí obrany. Spočívá zejména

— v úderech na dalekých přístupech (Vševojsk-1-1, čl. 436, 440, 444, Oper-1-1, čl. 305),

— v protipřípravě (Vševojsk-1-1, čl. 444, Oper-1-1, čl. 307),

— v organizování paleb k boji o přední okraj a o hloubku obrany (Vševojsk-1-1, čl. 441, 456, Oper-1-1, čl. 309).

Organizování paleb k boji o přední okraj a o hloubku obrany patří do opatření taktických. Zásady jejich vedení jsou součástí organizace obrany především na taktických stupních. Údery na dalekých

přístupech a protipřiprava se možnostem taktických stupňů vymykají a jsou součástí obranných opatření operačního významu.

Význam a vliv všech těchto forem manévru na obranu a její výsledek závisí na účinnosti a množství palebných prostředků, které používáme.

Soudobé letectvo a vysoce účinné raketové jaderné zbraně umožňují obránci ovlivnit průběh a výsledek obrany dříve, než protivník vyrazí k útoku.

Nebývával vzrůstá význam úderů na útočící vojska na dalekých přístupech a protipřiprava.

Cílem úderů na dalekých přístupech je způsobit útočníkovi ztráty ještě do zahájení útoku, vyčerpávat ho, zdržet jeho vyrazení a získat tak čas pro organizování obrany a pro přísun dalších sil. Hlavním způsobem útoku je útok z chodu, proto za úderu na dalekých přístupech považujeme úderu na vojska útočníka do zaujetí vyčkávacího prostoru, vzdáleného 40 i více km. Tyto úderu může vést ten organizační stupeň, jehož palebné prostředky mají nejméně tento dosah. To však není jediné hledisko.

Při nedostatku bude každý organizační stupeň působit proti silám nepřítele, které ho ohrožují nebo mohou ohrozit. Úderu na dalekých přístupech může vést armádní raketová brigáda. Poněvadž nebude vždy zřejmé, proti které armádě nepřítel povede úder, je výhodnější, aby úderu na dalekých přístupech **organizoval front**. Zejména také proto, že těchto úderů se zúčastní i letectvo, které je organickou součástí teprve frontu.

Vševojsková armáda se těchto úderů může zúčastnit na rozkaz velitele frontu jednotlivými úderu armádní raketové brigády. Cíle a druh náplní bude armádě určovat front.

K vyčerpávání a zdržování nepřítele budou přispívat zejména **pozemní jaderné a chemické úderu**. Při správném využití terénu (úderu na osy v horském a zalesněném terénu, na přechody přes vodní toky, na důležité komunikační uzly apod.) můžeme dosáhnout značných úspěchů.

Jestliže nepřítel připravuje útok silami v dotyku, pak úderu na dalekých přístupech použijeme na jeho přisunované síly z hloubky, kterými chce rozvíjet útok. Proti silám v dotyku organizujeme protipřipravu, která bude většinou splývat s palbami k udržení předního okraje obrany.

Bude-li válka zahájena bez použití jaderných zbraní, cíle, úkoly a doba úderů

na dalekých přístupech zůstanou stejné, avšak rozsah cílů a úkolů bude úměrně menší. K jejich realizaci budeme moci využít jen letectva. Letectvo může použít též zápalných látek, jejichž účinek roste úměrně s pokrytostí terénu.

Protipřiprava je důležitou součástí soudobé obrany. Jejím cílem je zmařit nebo alespoň ztížit přípravu útočníka a předejít ho v palebné přípravě, způsobit mu značné ztráty, snížit jeho palebné možnosti a vytvořit příznivé podmínky pro úspěšné vedení obrany.

V době, kdy hlavním palebným prostředkem bylo dělostřelectvo, byla doba zahájení protipřiprav omezena jeho dosahem. Dnes, kdy dosah palebných prostředků je vymezen raketami a vysoce účinným letectvem, je třeba upřesnit začátek a konec protipřiprav.

Podle zásad útoku vojsk NATO, vedou jej z dotyku nebo z chodu. Při útoku z chodu, který používají za hlavní druh útočného boje, vyražejí hlavní síly z vyčkávacího prostoru vzdáleného 40 i více km. Do té doby jsou vojska nepřítele vlastně na přesunu, což nemůžeme považovat za jejich bezprostřední přípravu k útoku. V té době nebude ještě jasné zda přejdou do útoku, v jaké sestavě, na kterém směru povedou hlavní úder, za kterým překážkou (řeka) nebo na které výhodné čáře přejdou do obrany.

Protipřiprava na protivníka, který je na přesunu do vyčkávacího prostoru, je nevhodná, protože účinnost raketových popř. i leteckých úderů je značně nižší. Je to dáno především tím, že v této době se útočník přesunuje v organických celcích. Jeho činnost není ještě plánována. Můžeme ho proto jen zdržet, ale nemůžeme narušit jeho zámysl. Navíc účinnost jaderných úderů na vojska na přesunu je nižší (můžeme využít jen lineárního a ne plošného účinku) a jeho raketové prostředky budou v té době nejčastěji bez náplní.

Protipřipravu bude účelné zahájit tehdy, když bude ze situace zřejmý zámysl útočníka, zejména směr jeho hlavního úderu. Ten se projeví, až vojska útočníka poč zaujetí vyčkávacího prostoru pro útok z chodu začnou dělat přípravu pro zahájení útoku a pro zaujetí sestavy pro útok.

Na vyčkávací prostor vzdálený kolem 50 km mohou svými prostředky působit v nejlepším případě divize svými oddíly vojskových raket, především však vševojsková armáda raketovou brigádou a přiděleným letectvem. Proto také protipřipravu bude **plánovat vševojsková armáda**.

Protipřiprava se zúčastní podle potřeby a možností všechny prvky operační sestavy armády, včetně divizí.

Kromě zahájení je třeba konkretizovat i dobu ukončení protipřipravy. Protipřiprava je namířena proti nepřátelské palebné přípravě. Měla by tudíž končit zahájením palebné přípravy útoku, pokud jí ovšem nezabrání. Její ukončení do zahájení palebné přípravy útočníka by znamenalo, že v době, kdy útočník je nejzranitelnější, tj. při rozčleňování do rotních popř. četových proudů, by nebyla proti němu vedena cílevědomě organizovaná a řízená palba. To nemůžeme připustit. Je naopak žádoucí, aby intenzita protipřipravy v této době vrcholila. Možnosti k tomu jsou. Protipřiprava v této fázi se mohou zúčastnit i prostředky divizí popř. pluků, tzn. oddíly vojskových raket a dělostřelectva, popř. i tanky.

Protipřiprava, pokud nezabrání či neodálí zahájení nepřátelského útoku, **bude tedy končit až tehdy, kdy vojska v obraně budou moci zahájit boj o udržení předního okraje**. Jen tak můžeme zabezpečit nepřetržitě ničení útočníka a tím také maximální efekt protipřipravy.

V praxi musí tedy protipřiprava do značné míry probíhat ještě za palebné přípravy útoku. Její **intenzita** vzhledem k délce trvání bude různá. Během přesunu útočníka z vyčkávacího prostoru na čáru rozvinutí do praporních proudů bude podstatně snížena, za to bude vrcholit v době, kdy je útočník nejzranitelnější. Nepůjde tedy o krátkodobý akt, ale o palebnou činnost delšího trvání.

Kvalita protipřipravy bude záviset na prostředcích obránce a na dostatku zpráv o vhodných cílech útočníka. Protipřiprava může plnit v podstatě tři úkoly:

— rozbit uskupení nepřítel, které se připravuje k útoku, zničit zejména jeho prostředky jaderného napadení, způsobit mu ztráty, zmařit jeho útok a vytvořit podmínky k přechodu obránce do útoku,

— způsobit nepříteli ztráty, zejména jeho prostředkům jaderného napadení a prvnímu sledu, narušit jeho přípravu k útoku a útočnou sestavu. Tím ho donutit k přeskupení sil a prostředků, oddálit tak zahájení útoku a získat čas pro další budování a zdokonalování obrany, pro přisun dalších sil a materiálu všeho druhu z hloubky,

— značně oslabit palebnou a údernou sílu nepřítel v rozhodujícím směru ještě před zahájením boje o přední okraj obrany, zlepšit poměr sil a vytvořit tak výhodné podmínky k úspěšnému vedení obrany.

Který z těchto úkolů bude protipřiprava sledovat, bude kromě množství palebných prostředků záviset především na konkrétní situaci, zejména na hodnotě a možnostech nepřítel. Velitel armády se musí snažit dosáhnout podle možnosti prvního z uvedených úkolů.

Množství sil a prostředků obránce bude však omezené, proto prostor protipřipravy bude tvořit **jen určitou část** z zájmového pásma armády. Nejčastěji to bude jen prostor (nebo část prostoru), na němž se budou připravovat k útoku hlavní síly úderného uskupení nepřítel.

Z cíle, úkolů a charakteristiky protipřipravy vyplývá, že je **velmi důležitou součástí obranného zámyslu velitele armády**. Tato rozhodujícím způsobem ovlivní průběh obranné operace. Proto je protipřiprava problematikou operační. Nižší organizační stupně se na ní budou jen podílet.

Vzhledem k nedostatku sil a palebných prostředků v obraně a vzhledem k možnostem soudobé bojové techniky, je nutné přesně sladit jejich použití podle jednoho zámyslu — jako protipřipravy. Jen tak můžeme zabezpečit efektivní účinek na vojska nepřítel ještě do zahájení útoku, popř. jeho zhroucení či oddálení. Tím současně vytváříme podmínky pro konečný úspěch obrany.

Palby k boji o přední okraj a hloubku obrany budou ve většině případů navazovat na protipřipravy. Jsou základním druhem manévru palbou na všech stupních. Až do pluku v to bude v podstatě také jediným druhem palebného manévru v obraně. **Význam** těchto paleb je v tom, že většinou právě ony rozhodnou s konečnou platností o úspěchu či neúspěchu obrany. Na nich se podílejí všechny palebné prostředky, proto důležitou podmínkou jejich úspěchu je **dobrá organizace**. Zásada je dosáhnout nejefektivnějšího účinku jednotlivých palebných prostředků při ničení útočníka. To vyžaduje dokonalé sladění paleb všeho druhu. Jen tak můžeme dosáhnout konečného cíle obrany — vytvořit podmínky k získání převahy nad útočníkem a k přechodu z obrany do útoku. Ke splnění tohoto úkolu je třeba rozdělit zájmový prostor příslušného organizačního stupně mezi jednotlivé druhy palebných prostředků. Přitom vycházíme z jejich palebných vlastností a možností. Účinky jednotlivých zbraní musíme skloubit.

Na nepřátelské dělostřelectvo (do vzdálenosti 6 i více km) povede naše dělostřelectvo **umlčovací palebné přehrady** ze zakrytých palebných postavení. Na roz-

vinující se síly povede dělostřelectvo **přehradné palby** a to postupně i na několika čarách. Jejich cílem bude jednak způsobit nepříteli ztráty (mohou dosahovat 5—10 %), zejména však oddělit tanky od motostřeleckých jednotek a vytvořit podmínky pro **přímou palbu** především protitankových prostředků. Na vzdálenost 400—600 m (podle terénu) organizujeme pásmo souvislých **několikavrstvových paleb** všeho druhu, skloubených nejen mezi sebou, ale také se systémem výbušných a nevýbušných zátarasů.

Základ paleb k udržení předního okraje a k vedení boje v hloubce bude tvořit nejúčinnější palebný prostředek, tj. jaderné zbraně. Ostatní palebné prostředky budou na ně navazovat a je doplňovat. Při boji bez použití jaderných zbraní, bude těžiště paleb ležet na dělostřelectvu a tancích. Letectvo bude především prodlužovat jejich dosah ničením útočnickových druhých sledů, záloh, raket a jaderných prostředků, které přisunuje z hloubky.

Při organizování paleb budeme se řídit především snahou:

- plně uplatnit všechny vlastnosti jednotlivých zbraní,

- skrytým a rozptýleným rozmístěním palebných prostředků dosáhnout toho, aby alespoň zahájení jejich paleb bylo pro útočníka překvapením a jejich účinek byl maximální,

- vytvořit před předním okrajem obrany i v její hloubce, zejména na směrech pravděpodobného hlavního úderu protivníka, souvislou a několikavrstvou palbu,

- vzájemně překrýt palebné úseky jednotlivých podřízených organizačních stupňů a doplnit je prostředky daného stupně velení, popř. zřízením zátarasů,

- mít možnost manévru palebnými prostředky k přehrazení mezer na důležitých směrech po vyřazení prostředků, které tam měly palebné úkoly,

- umožňovat přenesení a soustředění palby z pomocných směrů na směr hlavního úderu útočníka,

- vzájemně sladit a doplnit činnost raketových útvarů a svazků, dělostřelectva a letectva,

- dosáhnout narůstání intenzity a současně účinnosti palby s přibližováním útočníka k přednímu okraji a při pronikání do hloubky obrany,

- zabezpečit aktivní vedení obrany, zejména protizteče a protiúderů a v konečné fázi obrany vytvořit i reálné podmínky k přechodu do útoku.

Tento palebný systém musí zabezpečovat:

- ničení prostředků jaderného napadení útočníka a to i v případě, že nebyly použity,

- ničení útočících vojsk při rozvíjení, zasazování a v průběhu útoku,

- podporu jednotek, které brání předem nastavení, postavení bojového zajištění, popř. zabezpečovací pásma,

- odražení hromadných ztečí tanků a pěchoty nepřítele,

- ničení vzdušných výsadek nepřítel, vysazených v hloubce obranné sestavy,

- ničení nepřítele, který se vklíní do obrany,

- palebnou přípravu a podporu protizteče a protiúderů druhých sledů a záloh,

- palebné zabezpečení mezer a boků, ženijních zátarasů a přírodních překážek.

Vedle prvořadého ničení prostředků jaderného napadení mají z palebných úkolů rozhodující význam pro úspěšné vedení obrany **protitankové palby**. Tvoří totiž kostru paleb a ostatní palebné prostředky na systém protitankových paleb navazují a je doplňují. Je to proto, že hlavní úderencu silou jsou tanky a transportéry. Jejich počty ve výzbroji armád neustále rostou a tím pochopitelně roste i potřeba boje s nimi.

Do protitankových paleb patří nejen palby všech protitankových zbraní (pancéřovek, tarasnic, protitankových kanónů, protitankových řízených střel a tanků), ale také přímé palby dělostřelectva a palby dělostřelectva ze zakrytých postavení. Součástí boje s tanky s OT jsou též letectvé údery.

Maximální účinnosti protitankových a ostatních paleb v obraně dosáhneme jejich přesností, potřebným hromaděním a překvapivým vedením.

Nemalý význam pro zvýšení účinnosti palby má požadavek, aby organizace paleb vycházela z **přirozených obranných vlastností terénu**. Palby musíme plánovat a vést tak, aby zvyšovaly a doplňovaly obrannou účinnost překážek, popř. zátarasů.

Organizování paleb k udržení předního okraje obrany a k boji v její hloubce je proto prvořadým úkolem velitelů a štábů všech stupňů již při přechodu do obrany. Je také rozhodujícím pro rozmístění jednotlivých palebných prostředků. Tyto rozmísťujeme skrytě a rozptýleně tak, aby mohly působit na útočníka s překvapením a plně využívat svých palebných vlast-

ností. Bude proto účelné organizovat vedení paleb z odvrácených svahů, paleb bočních, křížových a nastražených, jakož i vytvářet palební pytle.

Všechny palebné prostředky musí být neustále připraveny zahájit i neplánovaný manévr a vést palby jak v noci, tak i za omezené viditelnosti.

Zvláštní pozornost budeme věnovat při organizování paleb získání palebné převahy nad útočníkem, jako nezbytné podmínky úspěchu plánovaných protiztečí či protiúderu. Tzn. mít v určitém prostoru a po určitou dobu možnost palebně pokrýt všechny nebo alespoň většinu nepřátelských palebných prostředků. Tím jim znemožnit vést organizované a účinné palby proti vlastním silám a bojové technice. Toho dosáhneme soustředěním činnosti většího množství palebných prostředků,

zejména nosičů jaderného napadení (při jejich použití) v omezeném prostoru a po určitou dobu. Zabezpečit to může jen několik organizačních stupňů současně (např. palebné prostředky pluků a divize, nebo divizí a armády). Nejmenším organizačním stupněm, který ji může zabezpečit, je divize. Divize má již jaderné prostředky a dělostřelectvo. Pluk může dosáhnout převahy jen výjimečně a to jen s pomocí divize.

Za zvláštních podmínek (např. v horském a zalesněném terénu) mohou palebné převahy dosáhnout i nižší organizační stupně (decentralizace prostředků, samostatnost směrů).

Prvořadým úkolem při získávání palebné převahy je zničení maxima palebných prostředků útočícího nepřítele. Této palebné převahy pak využíváme k aktivní činnosti (k protiztečím a protiúderům).

PŘEVZETÍ VELENÍ PŘI VYŘAZENÍ VS ARMÁDY

Podle ustanovení Polního řádu čl. 47 velení vojskům má být nepřetržitě, pevné a pružné.

Při zabezpečení nepřetržitosti velení má svou důležitost i převzetí velení za vyřazené VS jiným místem velení v nejkratší době.

V článku uvedu některé zkušenosti z přebírání velení při vyřazení VS armády.

Požadavky, které zabezpečují rychlé převzetí velení:

1. Umístit místa velení v požadovaných vzdálenostech od sebe a od předního kraje a to PVS okolo 20 km od VS armády a 12—15 km od předního okraje fronty, TVS 15—20 km od VS A.

2. Ve všech případech zabezpečit potřebné síly a prostředky pro PVS a umístit je mimo velitelské stanoviště minimálně na vzdálenost 5 km.

3. Zabezpečit základní síly a prostředky pro správnou funkci míst velení.

4. Soustavně informovat a znát situaci.

Informace tzv. vnější získávají jednotlivá místa velení od podřízených velitelských stanovišť, svazků, útvarů, sousedů a informace tzv. vnitřní si předávají místa velení armády mezi sebou.

5. Znat rozhodnutí velitele armády a obsah všech nařízení vydávaných vojskům.

6. Trvale určit operační skupinu pro rychlé vyčlenění a zesílení podřízeného stupně velení.

Prozatímní zásady organizace míst velení ČSLA (z r. 1974) dávají úlohu převzetí velení a řízení bojové činnosti v útočné operaci týlovému velitelskému stanovišti. V obranné operaci pak záložnímu velitelskému stanovišti.

Přes tuto zásadu nemůžeme vyloučit možnost převzetí dočasněho velení a řízení bojové činnosti vojsk v útočné operaci armády předsunutým velitelským stanovištěm (viz Oper-II-1, čl. 30). Toto bývá zpravidla k tomu i orientováno.

V článku se zaměřím na převzetí velení v obou variantách.

Z hlediska prozatímních zásad má velitel A vyčleňovat na PVS armády tyto síly a prostředky:

a) Skupina velení:

— zástupce velitele armády	1	ŠA, R-3, R-4AT
— zástupce náčelníka štábu	1	
— operační oddělení	2	ŠA
— zástupce náčelníka zprav. odd.	1	
— důstojník zprav. oddělení	1	
— politické oddělení	1	
— oddělení RVD	1	R-140
— oddělení ženijního vojska	1	
— spojovací oddělení	2	
— pobočník zástupce velitele	1	

b) Skupina zabezpečení spojení:

— 8. oddělení	4	Šifr. prac. „A“
— spojovací rota PVS		

c) Skupina zabezpečení:

- 1. provozní rota PVS

Příprava k převzetí velení

V období **přijetí rozhodnutí a plánování operace** (boje) si PVS A zabezpečuje potřebné informace pro převzetí velení.

Zástupce velitele armády s jedním důstojníkem operačního oddělení se přesune na velitelské stanoviště A. Zástupce NŠ A s ostatními vyčleněnými důstojníky oddělení druhů vojsk a speciálních vojsk zůstane na PVS A a řídí jeho činnost. Zástupce velitele armády se podílí na přípravě rozhodnutí pro vedení útočné operace společně s velitelem armády a tím se seznamuje se vším potřebným pro případné řízení bojové činnosti. Pořizuje výpisy a opisy potřebných údajů z dokumentace zpracované k řízení útočné operace. Trvale informuje zástupce náčelníka štábu A na PVS o situaci.

Důstojník operačního oddělení na základě upřesnění ZV armády zaznamenává obsah rozhodnutí velitele armády na magnetonový pásek, zabezpečí obkreslení rozhodnutí na oleātu a převezme po jednom výtisku písemnou část rozhodnutí, nebo bojový rozkaz, nařízení určená pro potřeby PVS. Zabezpečí výpisy z dokumentů a údajů nutných pro potřeby velení.

ZNŠ s ostatními vyčleněnými důstojníky druhů vojsk řídí práce na PVS s cílem trvale znát rozhodnutí velitele armády, udržovat spojení s VS a TVS, PVS F a divizí, přijímá opatření k bojovému zabezpečení místa velení, získává zprávy o situaci vlastních vojsk a nepřítelů. Zabezpečí přípravu a vedení pracovní mapy PVS armády, na kterou zakreslí rozhodnutí velitele armády po návratu ZVA a VS.

V průběhu vedení operace (bojové činnosti) činnost skupiny představeného velitelského stanoviště bude zaměřena v hlavním směru k získávání informací a k zabezpečení neustálé připravenosti k převzetí velení.

Cestou informační skupiny VS shromáždí údaje o nařízení náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb pro potřebu příslušníků jejich oddělení na PVS. Upřesní si na výkazové mapě celkovou situaci armády, sousedů, nepřítele a tuto překreslí na oleátu. S náčelníkem operačního oddělení armády rozebere a upřesní si případné zkušenosti o vzájemné součinnosti VS a PVS a opatření OPZHN.

Zástupce velitele armády udržuje trvale spojení s velitelem (NŠ) armády při využití telefonního nebo směrového rádiového spojení. Musí trvale znát rozhodnutí velitele armády a úkoly, které plní vojska v dané situaci. Řídí práci PVS tak, aby toto místo velení bylo kdykoliv připraveno převzít velení na základě situace, pokynů velitele A a vydávat rozkazy k řízení bojové činnosti.

Zástupce náčelníka štábu řídí práci příslušníků PVS k trvalému získávání informací o situaci druhů vojsk a speciálních vojsk, sousedů a o této po vyhodnocení informuje zástupce velitele. Informuje PVS F o situaci armády.

Z hlediska tohoto příslušníci operačního oddělení na PVS se podílejí:

- na přebírání hlášení o situaci od informační skupiny velitelského stanoviště zpravidla každé 3—4 hodiny;
- po přijetí rozhodnutí velitelem armády jsou připraveni převzít základní údaje;
- vedou pracovní mapu PVS, do které důstojníci oddělení druhů vojsk zakreslují údaje o situaci svého druhu vojska;
- informují příslušníky druhů vojsk o vševojskové situaci;
- jeden z příslušníků operačního oddělení vede přehled o radiační situaci a úderech ZHN nepřítele; současně řeší otázky OPZHN;
- získávají zprávy o situaci od PVS svazků, od PVS F a informují informační skupinu na VS A;
- organizují odeslání styčných důstojníků na VS a ke svazkům k získání situace anebo podle potřeby zúčastní se výjezdu se zástupcem velitele A na VS;
- organizují rekognoskaci a řídí přesun PVS do nového prostoru.

Důstojníci oddělení druhů vojsk vedou pracovní mapy po odbornostech se situací příslušného druhu vojska. Trvale udržují spojení a součinnost s příslušným náčelníkem druhu vojska a na VS a podřízenými útvary a svazky, získávají zprávy o jejich situaci, úkolech a bojové podřízenosti.

Kromě toho:

- důstojník zpravodajského oddělení vede přehled o situaci a předpokládaném zámyslu nepřítele s důrazem na použití ZHN a je připraven usměrnit velení průzkumu;
- důstojník ORVD vede přehled o použití vlastních prostředků jaderného napadení;
- důstojník PVO vede přehled o vzdušné situaci a použití letectva a prostředků PVO;
- důstojník spojovacího oddělení trvale sleduje stav spojení, jeho spolehlivost a nepřetržitost. Zabezpečuje plynulost přebírání a předávání zpráv a nařízení.

V období **přijetí rozhodnutí velitelem armády na příští den vedení bojové činnosti** může PVS práci organizovat takto:

Zástupce velitele s jedním důstojníkem operačního oddělení před vydáním rozhodnutí velitele armády se dostaví na velitelské stanoviště a zúčastní se

na jeho přípravě a vydání. Vyžádá rozkazy velitele armády k další činnosti PVS.

Důstojník operačního oddělení během pobytu na VS převezme písemné rozhodnutí, tabulky s propočty a potřebné údaje pro řízení bojové činnosti.

Po návratu skupiny na PVS:

- zástupce velitele armády seznámí důstojníky s rozhodnutím velitele armády na příštích 24 hodin bojové činnosti;

- zástupce náčelníka štábu A organizuje a řídí komplexní zakreslení situace a rozhodnutí velitele armády do pracovní mapy PVS;

- náčelníci druhů vojsk zakreslí do svých pracovních map v nařízeném rozsahu vševojskovou situaci a situaci nepřítel, rozhodnutí o použití druhů vojsk na základě stanovených úkolů velitelem armády a opraví všechny pomocné dokumenty. Upřesní si činnost příslušníků PVS pro noc a příští den.

Činnost skupiny PVS A v jednotlivých fázích přípravy a vedení operace musí být soustavná. Včasnou informací od jednotlivých míst velení a podřízených svazků vytváří požadované podmínky z hlediska znalosti situace pro rychlé převzetí velení a řízení bojové činnosti.

Na VS při vyhotovení dokumentů musí náčelníci oddělení druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb důsledně uplatňovat zásadu, aby okamžitě předali jeden výtisk na PVS a TVS A. Na odděleních VS musí určit jednoho z důstojníků oddělení zodpovědného za nepřetržitou informaci ostatních míst velení o všech vydaných nařízeních náčelníka oddělení při změně situace.

Převzetí velení při vyřazení jednoho z míst velení

Převzetí velení vojskům armády v případě vyřazení centra VS musí mít své zásady a posloupnost. Každé místo velení při realizaci opatření rychlého zabezpečení velení a řízení bojové činnosti splní předem stanovená opatření.

Tyto úkoly mají být jasně stanoveny v metodice práce s vyjádřením času a rozdělení na jednotlivá místa velení — PVS, VS, TVS A.

1. Převezme-li velení za vyřazené VS představené velitelské stanoviště, jeho činnost by měla zahrnovat:

- prověřit spojení s podřízenými vševojskovými svazky a předat velitelskému stanovišti F informace o vyřazení VS armády a převzetí velení PVS A;

- nařídít týlovému velitelskému stanovišti, aby vyslalo z počtu TVS důstojnický průzkum ke zjištění skutečného stavu na VS A. Dočasně zesílit PVS z počtu TVS důstojníky k vytvoření skupiny pro sběr informací a skupiny směrových důstojníků;

- organizovat využití druhého položení spojovacího uzlu armády k zabezpečení spojení s podřízenými a nadřízeným stupněm velení ve prospěch PVS A;

- upřesnit situaci podřízených vojsk a na základě této přijmout rozhodnutí pro další řízení bojové činnosti;

- po průzkumu zničeného VS A hlásit veliteli F situaci a požádat o případné vyslání operační skupiny k zesílení PVS A a k zabezpečení nepřetržitého velení podřízeným vojskům. Současně ho informovat o změně zámyslu na základě vzniklé situace u vojsk A a vyžádat si souhlas pro jeho realizaci;

- po doplnění PVS ze štábu frontu organizuje a pověřuje jednotlivé důstojníky výkonem funkcí ve štábu A, které může z hlediska počtů obsadit.

V tomto případě je nutné, aby TVS A se podílelo na převzetí velení těmito opatřeními:

— využitím sítě týlu prověřit stav spojení a předat informace o systému velení vzhledem k vyřazení centra velení — VS A. Pozornost zaměřit na VS divizi, na útvary druhů vojsk a speciálních vojsk;

— po důstojnickém průzkumu VS informovat PVS a organizovat odstranění následků na VS. Soustředit provozuschopnou techniku a vytvořit zálohu spojovacích prostředků. Tím dát plnou možnost PVS věnovat se řízení bojové činnosti;

— organizovat a zabezpečit vyčlenění sil a prostředků z TVS k včasnému zesílení skupiny PVS A;

— uskutečnit opatření materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení vojsk podle vzniklé situace;

— skutečnosti, které mají vliv na plnění bojového úkolu a na přijetí rozhodnutí hlásit ihned hlavnímu funkcionáři na PVS.

Nevyřazené síly a prostředky z jednotlivých orgánů VS přistoupí k odstranění následků po napadení ZHN.

Odstraňování následků napadení na VS A by mělo probíhat v této posloupnosti:

— zjistit stav a možnost navázání spojení;

— obnovit spojení s PVS (TVS) a informovat PVS o situaci v prostoru velitelského stanoviště;

— organizovat z průřezových příslušníků velitelského stanoviště skupiny k záchranným pracím a odsunu — vynesení raněných;

— uvolnit cesty pro záchranné práce, odsun raněných a přesun nepoškozené techniky;

— podle potřeby organizovat speciální očistu vojsk;

— shromáždit v určených shromaždištích podle plánu zabezpečení VS armády bojeschopné příslušníky štábu a soustředit pojízdnou dopravní techniku, provozuschopné spojovací prostředky pro zabezpečení činnosti. Tyto připravit k přesunu;

— zabezpečit shromáždění dosažitelné dokumentace zpracované pro zabezpečení velení vojskům v operaci.

Po shromáždění sil a prostředků organizovat jejich přesun na PVS (TVS). Je-li třeba, organizovat úplnou očistu osob a speciální očistu techniky.

Po průzkumu podle konkrétní situace je třeba určit velitele a stanovit popř. nové shromaždiště.

Převzetí velení PVS A může proběhnout v čase přibližně do 3 hodin:

— do 30 minut od zjištění situace o vyřazení VS informovat podřízené, nadřízené a sousedy o situaci a přenesení velení na PVS;

— do 60 minut učinit opatření k organizaci práce v novém složení na PVS, jeho zesílení a spojení. Organizovat odstraňování následků na VS;

— do 3 hodin zjistit skutečnou situaci vojsk a připravit rozhodnutí na základě vzniklé situace a podat hlášení nadřízenému veliteli.

2. Převezme-li velení za vyřazené VS a PVS týlové velitelské stanoviště armády, pak jeho činnost může zahrnovat:

— na vyřazených místech velení přistoupí podle situace k bezprostřední organizaci a odstranění následků po napadení jadernými údery nepřítele a řeší přesun provozuschopné spojovací techniky a bojeschopných příslušníků na TVS.

Pod velením náčelníka týlu armády přistoupí štáb týlu k opatřením k zabezpečení nepřetržitého velení vojskům armády, tzn.:

— shromáždí náčelníka štábu týlu a náčelníky oddělení a určí funkce pro dočasné převzetí vševojskových funkcí;

— vydá pokyny k zjištění stavu na VS a PVS armády a pro upřesnění situace vojsk armády na bojišti.

Náčelník štábu týlu cestou operačního oddělení týlu zabezpečí:

— prověření spojení s nadřazeným místem velení, VS svazků a informuje o vyřazení míst velení a převzetí velení TVS armády;

— vyslání důstojníků průzkumu ke zjištění stavu na VS a PVS armády;

— organizuje z důstojníků TVS v rámci operačního oddělení týlu skupinu informací, skupinu směrů pro řízení podřízených svazků;

— určení důstojníci do vševojskových a odborných funkcí zabezpečí přehled o situaci u podřízených vojsk a nahlásí tuto informační skupině;

— přesun rádiových stanic druhého obložení SU-A k zabezpečení spojení.

Na základě zjištěné situace určení náčelníci (RVD, PVO, ZO, OCHV, SO, ŽO) informují zástupce velitele pro týl o převzetí velení, stavu podřízených svazků a útvarů.

Náčelník štábu týlu informuje o celkové situaci a navrhne řešení, nebo případnou změnu původního rozhodnutí. Tuto část by měl štáb týlu od zjištění stavu na místech velení realizovat do 3 hodin.

V průběhu další činnosti by měl zástupce velitele pro týl armády

— přijmout rozhodnutí na základě vzniklé situace;

— podat hlášení veliteli frontu s návrhem zámyslu další činnosti;

— vyžádat zesílení operačního oddělení týlu;

— zabezpečit na základě rozhodnutí velitele armády předání úkolů podřízeným.

Závěrem chci zdůraznit, že rozhodujícím pro rychlé převzetí velení a zabezpečení nepřetržitosti velení jsou informace o situaci. Informovanost musí být stálá, včasná a reálná. Tuto můžeme pro dané místo velení zabezpečit bezprostřední přítomností zástupce velitele armády při rozhodovacím procesu u velitele armády, využitím hlášení od podřízených vojsk a sousedů a informací mezi místy velení.

Informační skupina VS odpovídá za informaci PVS a TVS. Týlové velitelské stanoviště informuje operační skupina týlu a technického zabezpečení, které jsou průběžně informovány jako každá složka umístěná na VS.

Jedině tento stav dává předpoklad včasného splnění důležitých a neočekávaných úkolů, které mohou vzniknout v průběhu vedení útočné operace.

ROZHODOVACÍ PROCES VELITELE A ŠTÁBU OKRUHU

Teritoriální štáb okruhu, stejně jako polní štáb, je hlavním orgánem velení na příslušném teritoriu a zodpovídá za včasnou organizaci činnosti vojsk a za pevné a nepřetržitě velení vojskům, ústavům a zařízením za každé situace.

Řízení činnosti vojsk na teritoriu okruhu zahrnuje celý komplex opatření.

Hlavní náplní práce teritoriálního štábu okruhu je:

- získávání zpráv a rozbor situace;
- plánování činnosti vojsk podle úkolů od nadřízených a rozhodnutí velitele;
- včasné předávání úkolů vojskům a teritoriálním orgánům a zařízením;
- organizace součinnosti;
- kontrola plnění stanovených úkolů a poskytování pomoci podřízeným;
- stálé informování nadřízeného štábu, podřízených štábů, sousedů a příslušných resortů o situaci.

Funkcionáři štábu vykonávají svoji činnost na základě směrnic, rozkazů a nařízení náčelníka generálního štábu a rozhodnutí a pokynů velitele okruhu.

Rozhodovací proces štábu musí plně respektovat ustanovení a vycházet z platných řádů a předpisů, které ovšem přizpůsobí konkrétním podmínkám a teritoriální problematice. Důsledně přitom respektuje zásadu Polního řádu ČSLA, že velitelé a štáby neustále řídí své útvary, ústavy a usměrňují jejich úsilí ke splnění stanovených úkolů.

Při velení musí respektovat zejména tyto zásady:

- velet vojskům nepřetržitě, pevně a pružně;
- velet na základě centrálního řízení nadřízeného velitele a rozumné iniciativy podřízených při plnění úkolů;
- zabezpečit rychlé, utajené a překvapivé plnění vlastních opatření;

- dovedně využívat výsledků činnosti vojsk na teritoriu;
- získávat a udržovat iniciativu;
- včas učinit opatření k ochraně teritoria proti zbraním hromadného ničení a zabezpečit rychlou obnovu bojeschopnosti.

Základem velení je rozhodnutí velitele okruhu. Nedostane-li velitel — náčelník při náhlé změně situace včas pokyny nadřízeného, je povinen vzít na sebe odpovědnost samostatně se rozhodnout a své rozhodnutí houževnatě uskutečňovat. Při první možnosti to hlásí nadřízenému a informuje sousedy.

Polní řád ČSLA ukládá veliteli před rozhodnutím ujasnit si úkol a zhodnotit situaci.

Obsah ujasnění úkolu a zhodnocení situace bude se lišit u teritoriálního štábu oproti této činnosti u polních vojsk. Náplň ujasnění úkolu a zhodnocení situace v teritoriálním štábu ovlivňují zejména odlišné úkoly, síly a prostředky.

Zkušenosti, které jsme získali při štábních nácvičích, válečných hrách a velitelsko-štábních cvičeních, ukazují, že je vhodné dodržet tento postup:

a) Ujasnění úkolu

Při ujasňování úkolu vycházíme z úkolu nadřízeného. Těchto úkolů je vždy několik. Tak např.:

- zabezpečit přesuny vojsk;
- dokončit mobilizaci;
- zničit nepřátelské výsadky;
- zabezpečit přikrytí státní hranice.

Ukázalo se, že je výhodné ujasnit si každý z těchto úkolů samostatně a v závěru shrnout výsledky jednotlivých úkolů.

Při ujasňování úkolu k zabezpečení přesunů si ujasníme:

- kdo se bude přesunovat;
- které osy je nutné pro přesun uvolnit;
- dobu, po kterou je třeba osy uvolnit;
- které prostory a v jaké době uvolnit;
- jaké úkoly budeme plnit k zabezpečení os přesunu
 - doplňkový průzkum os,
 - stanovení a vytyčení objížděk,
 - organizace pořádkové služby,
 - zabezpečení přechodů přes nebezpečné prostory a vodní toky;
- jak zabezpečit informování o situaci na osách a o vyčleněných kapacitách opravárenských, zásobovacích a zdravotnických;
- jaké úkoly jsou uloženy k zpravodajskému zabezpečení na osách a v prostorech soustředění;
- jaké úkoly budeme plnit
 - z hlediska operačního maskování,
 - k ochraně proti účinkům ZHN nepřítel.

V dílčím závěru z ujasnění úkolu k zabezpečení přesunů musí vyplynout pochopení zámyslu nadřízeného k všestrannému a včasnému zabezpečení přesunu, způsob plnění tohoto úkolu jak časový, tak prostorový. Co má štáb okruhu splnit, k čemu a s kým organizovat součinnost.

Při ujasňování úkolu k dokončení mobilizace je potřebné ujasnit si

- které svazky a útvary (zařízení) ještě nedokončily mobilizaci;

— kam v tomto období položit hlavní důraz, tj. na které svazky, útvary a místní vojenské správy;

— úkoly svazků, útvarů a zařízení po zmobilizování;

— byla-li mobilizace narušena činností nepřítelů, jaké úkoly splnit k odstranění následků, jakým způsobem uhradit ztráty.

V závěru musíme mít jasno, které svazky, útvary a zařízení ještě pokračují v mobilizaci, zda budou mobilizační úkoly splněny v plánovaných časových normách, jaké úkoly budou plnit po zmobilizování a jaká opatření budeme plnit k úplnému dokončení mobilizace. Zvláštní pozornost věnujeme těm opatřením nadřazeného, která jakýmkoliv způsobem ovlivňují, nebo mění zejména plánované doby mobilizační pohotovosti, ať již jde o zkrácení nebo prodloužení stanovených lhůt.

Ujasnění úkolu při ničení nepřátelských výsadek.

Zde je důležité pochopit, jaký význam má splnění úkolu pro další činnost vojsk a zejména do kdy máme úkol splnit. Vzhledem k tomu, že nepřátelské výsadky mohou vážně ohrozit plnění úkolů na teritoriu, tomuto úkolu věnujeme mimořádnou pozornost. Zejména sledujeme:

— v kterých prostorech teritoria jsou nepřátelské výsadky;

- druh výsadku,
- síla,
- možné cíle a úkoly,
- dosavadní činnost;

— do kdy máme nepřátelský výsadek zničit;

— které síly a prostředky budou při ničení výsadku použity a jaké úkoly v současné době plní;

— komu je uložena odpovědnost za zničení výsadků;

— kdo se bude na likvidaci výsadků podílet;

— komu a kdy hlásit situaci a splnění úkolu.

Protože plnění tohoto úkolu bude vždy časově omezeno, v závěru ujasnění úkolu musí vyniknout časový rozpočet plnění úkolu, které jednotky bude nejvýhodnější k ničení nepřátelských výsadků použít a jaká opatření u nich učinit, s kým a kdy navázat součinnost, kdy schválit rozhodnutí pro ničení výsadků, koho vyčlenit ze štábu k řízení a koordinaci při plnění tohoto úkolu.

Ujasnění úkolu při překrytí státní hranice může probíhat podle ustanovení Polního řádu ČSLA, protože jde o bojovou činnost vojsk:

— pochopit zámysl nadřazeného;

— způsob, jak použít prostředků vyčleněných pro překrytí;

— místo a úlohu vyčleněných jednotek při plnění úkolu.

Celkový závěr z ujasnění úkolů

1. Pochopit místo a úlohu štábu okruhu v současné situaci.

2. S kterým orgánem máme organizovat součinnost.

3. Rozsah úkolů a opatření, o nichž bude nutné informovat Radu obrany republiky a požadavky na ni.

4. Jaké informace předat a vyžádat od sousedů a ve kterých otázkách s nimi projednat nezbytnou součinnost.

5. Stanovit pořadí důležitosti úkolů a časový plán jejich plnění.

6. Jak plnění uložených úkolů ovlivní celkovou situaci na teritoriu okruhu,

u sousedů a v polních vojscích a jak se odrazí v situaci na frontě a z toho hlediska na které úkoly zaměřit hlavní úsilí.

Na základě takového ujasnění stanovených úkolů můžeme stanovit opatření, která jsou nutná pro přípravu k plnění úkolů.

b) Předběžné nařízení

Závěry z ujasnění úkolů schválí velitel a štáb vydá vojskům a zařízením na teritoriu okruhu patřičná předběžná nařízení, která zabezpečí jejich orientaci a umožní jim s dostatečným časovým předstihem přistoupit k vlastnímu rozhodovacímu procesu.

Předběžná nařízení zpracujeme v souladu s předpisem „Štábní práce v poli“.

c) Hodnocení situace

Po vydání předběžných nařízení přistoupíme k další části rozhodovacího procesu, tj. k hodnocení situace. Zde se můžeme držet ustanovení Polního řádu ČSLA, ovšem tak, že jej přizpůsobíme potřebám teritoria.

V prvním bodě hodnotíme situaci nepřítele, při čemž si ujasníme:

- všeobecnou situaci nepřítele;
- uskupení prostředků jaderného napadení a jejich možnost působit proti teritoriu;
- uskupení letectva a jeho působení proti teritoriu včetně předpokládáných změn;
- uskupení pozemních sil nepřítele, které mohou působit proti teritoriu;
- pravděpodobný zámysl nepřítele;
- zhodnocení stupně ohrožení teritoria;
- opatření ke zmaření zámyslu nepřítele.

Ve druhém bodě si ujasníme situaci vlastních vojsk a prostředků:

- stav zmobilizování po svazcích, útvech a zařízeních
 - kde je mobilizace ukončena,
 - kde zmobilizování ještě probíhá a kdy se předpokládá ukončení,
 - zda byla mobilizace narušena a jak (činností nepřítele nebo jinými rušivými jevy) a zda to bude mít vliv na splnění stanovených časových norem mobilizační pohotovosti;
- situace u místních vojenských správ
 - jak plní mobilizační úkol,
 - situace v povolávání a dodávání záloh,
 - možnosti k úhradě ztrát osob a materiálů,
 - předpoklady k plnění dalších mobilizačních úkolů;
- situace u zmobilizovaných svazků, útvarů a zařízení
 - prostory, kde jsou,
 - činnost,
 - stanovený úkol a předpoklady pro jeho splnění,
 - možnosti jejich použití při plnění uložených úkolů;
- situace u teritoriálních zařízení
 - stav plnění vlastních plánovaných úkolů,
 - situace v zabezpečování úkolů ve prospěch zmobilizovaných vojsk,
 - použitelnost a rozsah využití kapacit a prostředků k zabezpečení úkolů vyplývajících z rozkazu nadřízeného a konkrétní situace na teritoriu;

- situace, ráz činnosti a úkoly sousedů;
- radiační, chemická a biologická situace;
- povětrnostní podmínky, počasí, denní a roční doba.

K správnému zhodnocení situace a upřesnění nejasných otázek v jednotlivých otázkách vyslechnou hlavní funkcionáři okruhu podle potřeby jednotlivé odborné náčelníky v rozsahu a pořadí, které jim umožní získat přehled o skutečné situaci na teritoriu, o předpokladech jejího dalšího vývoje, o silách a prostředcích použitelných k plnění stanovených úkolů a možných způsobech jejich zabezpečení.

V závislosti na konkrétní situaci může jít o tyto informace:

Ve zpravodajské oblasti:

- zámysl nepřítel s důrazem na možnosti nebo další použití zbraní hromadného ničení, letectva a výsadků;
- možnosti nepřátelského působení proti teritoriu a to jak časově, tak i co do sil a prostředků;

Na úseku zabezpečení mobilizace:

- návrh na dokončení mobilizace;
- způsob řešení ztrát;
- situace u místních vojenských správ a jejich možnosti;

Na úseku přípravy vojsk:

- způsob bojového stmelení;
- využití žáků školních a výcvikových jednotek a organizace jejich dalšího výcviku;
- možnosti efektivního využití vybudované učebně výcvikové základny;

Na úseku zabezpečení spojení:

- stav a možnosti v zabezpečení spojení;
- návrh na způsob spojení s přesunujícími se vojsky;
- opatření k zabezpečení velení a řízení činnosti vojsk na příslušném teritoriu;

Na úseku ženižního zabezpečení:

- návrh na zabezpečení přechodů přes velké vodní toky;
- opatření k snížení následků v případě zničení velkých vodních děl;
- možnosti a způsob ničení jaderných min, které položil nepřátelský výsadek;
- ženižní zabezpečení překrytí státní hranice;
- zabezpečení zdrojů pitné vody.

Podle konkrétní situace může velitel vyslechnout další odborné náčelníky v otázkách a rozsahu, který mu umožní přijmout zdůvodněné, situaci odpovídající a neoptimálnější rozhodnutí k splnění plánovaných, i nově upřesněných nebo uložených úkolů.

d) Zámysl velitele

Po ujasnění úkolů a zhodnocení situace velitel stanoví svůj zámysl. Tento musí vyjadřovat jednotnou myšlenku rozhodnutí velitele o plnění úkolů a dosažení stanovených cílů.

Základem zámyslu je určení a stanovení na co soustředit hlavní úsilí činnosti a která opatření a jaké síly a prostředky k tomu použít.

c) Rozhodnutí velitele

Na základě svého zámyslu přistupuje velitel okruhu k přípravě svého rozhodnutí. Podle ustanovení Polního řádu ČSLA v rozhodnutí velitel stanoví:

- zámysl činnosti;
- bojové úkoly útvarům (jednotkám);
- způsob součinnosti vojsk;
- organizaci velení.

U štábu okruhu při respektování tohoto ustanovení Polního řádu se osvědčilo připravovat rozhodnutí velitele tak, aby vyjadřovalo zvláštnost úkolů, které má teritoriální štáb plnit. Má umožnit formulovat potřebné úkoly v příslušných oblastech tak, aby na základě rozhodnutí velitele mohl zpracovat jasné rozkazy a nařízení těm vojskům a zařízením, která budou jednotlivé úkoly plnit.

1. V prvním bodě formuluje velitel stručně svůj zámysl. Zde vyjádří

- závěry ze situace a zámyslu pro činnost na teritoriu
 - na co soustředit pozornost,
 - čeho dosáhnout,
 - nezbytná opatření, která máme v důsledku toho učinit;
- formulaci rozhodnutí velitele.

V dalších bodech formuluje a ukládá úkoly k zabezpečení

2. Mobilizace

- opatření k urychlení nástupu záloh;
- řešení náhrady za nenastoupené osoby a nedodaná motorová vozidla;
- kde položit důraz v řídicí činnosti;
- komu a kdy poskytnout pomoc a v jakém rozsahu;
- řešení úhrady v případě hromadění ztrát;
- využití nepředurčených vojáků v záloze, kteří jsou na vojenském cvičení u útvarů na teritoriu;
- upřesnění a stanovení doby mobilizační pohotovosti;
- řešení dalších mobilizačních úkolů nařízené směrnicí — rozkazem NGŠ.

3. Obrany a ochrany teritoria

- určení nepřátelských sil a prostředků, které máme sledovat;
- upřesnění součinnostních úkolů k včasnému zjišťování vysazení a činnosti nepřátelských výsadek s upřesněním prostorů, kterým z tohoto hlediska věnovat pozornost a jsou vhodné nebo možné pro vysazení;
- úkoly k ničení již vysazených výsadek;
- úkoly pro průzkum na státní hranici;
- ochrana objektů zvláštní důležitosti;
- organizace a úkoly protivzdušné obrany teritoria;
- způsob ochrany proti ZHN (úkoly TRHS, rotám speciální očisty KVS, jednotkám a útvarům chemického vojska u zmobilizovaných svazků, útvarů a zařízení);
- překrytí státní hranice;

4. Přesunů a přeprav

- určit, které osy a kdy k přesunům vyčlenit a pořadí přesunů na osách;

- uložit úkoly k doplňkovému průzkumu situace na osách a vytyčení určité automobilní sítě;
- kde a kdy zabezpečit výstavbu náhradních přemostění;
- určení a vyčlenění kapacit k ukrytí živé síly před účinky zbraní hromadného ničení během přesunů;
- stanovení časové normy k aktivaci etapních stanic;
- upřesnění organizace železniční dopravy;
- konkrétní úkoly k zabezpečení plánovaných přesunů z hlediska OPZHN, protivzdušné obrany, materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení;

5. Klidu a pořádku

- vyčlenění sil a prostředků;
- možnosti a způsob jejich použití k pořádkové službě, ochraně určených objektů, při ničení nepřátelských výsadků a při likvidaci následků napadení ZHN nepřítele.

V samostatném bodě rozhodnutí velitel pak formuluje úkoly svazkům, útvarům a zařízením v pořadí

- vševojskovým svazkům;
- svazkům a útvarům druhů vojsk;
- týlovým svazkům, útvarům a zařízením;
- místním vojenským správám;
- vojenským školám a výcvikovým svazkům a útvarům.

V dalších samostatných bodech rozhodnutí formuluje úkoly:

Politického zabezpečení

- zaměření ideově výchovné práce,
- opatření, která uskutečnit ve vojscích a v teritoriálních zařízeních;

Organizace velení

- jaké druhy spojení zabezpečit,
- vyčlenění spojovacích prostředků pro zabezpečení přesunů,
- upřesnění použití rádiového a speciálního spojení,
- velení při plnění bojových úkolů (ničení nepřátelských výsadků, překrytí státní hranice apod.),
- organizace součinnostního spojení,
- místa velení příslušného teritoriálního štábu.

Takto formulované rozhodnutí velitele zabezpečuje správně stanovit úkoly podřízeným, přednesení informační zprávy nadřízenému, informování sousedů a příslušných resortů, které se na plnění úkolů podílejí, zpracování potřebných opatření k zabezpečení bojové činnosti a kontrol přípravy podřízených k plnění stanovených úkolů.

HAŠENÍ POŽÁRŮ V HORSKÉM A ZALESNĚNÉM TERÉNU

Nepřítel může napadnout naše jednotky za útoku jadernými prostředky, popř. zápalnými látkami, což může mít za následek vznik lesních požárů.

V článku se zaměřím jen na hašení a lokalizaci lesních požárů, vzniklých od zápalných látek nepřítelů.

Zápalné zbraně armád kapitalistických států představují velmi účinný bojový prostředek k ničení živé síly, bojové techniky, vojenského materiálu a objektů. Ke ztrátám na živé síle dochází především vznikem velkoplošných popálenin, vdechováním horkých plynů, kysličníku uhelnatého nebo i vzduchu s malým množstvím kyslíku. Na těchto ztrátách se podílí též nervový šok, který se objevuje jako následek velkoplošných popálenin. Za nejvýznamnější faktor při použití zápalných zbraní považují odborníci americké armády jejich psychologický vliv na útočící nebo bránící se jednotky.

K základním druhům zápalných zbraní počítáme

- přenosné ohňomety a raketomety,
- dělostřelecké zápalné granáty a miny,
- mechanizované ohňomety,
- letecké zápalné pumy a nádrže.

Zvláštnosti požárů v horském zalesněném terénu:

- na svazích postupuje oheň směrem ke hřebenu, neboť tento směr mají většinou i větry;
- na svazích, zejména výhřevných, teplý vzduch stoupá vzhůru a nahrazuje jej studenější a vlhčí vzduch z údolí;
- při požáru na svahu stoupá teplý vzduch rovněž vzhůru a to i na svazích odvrácených od slunce;
- teplý vzduch předsuší horní část svahů a zvyšuje zápalnost prostředí;
- lesní požár nezastaví ani vysoké skalní stěny. Horký vzduch a jiskry

letí podle stěn vzhůru a zapalují na stěně rostoucí traviny, suché i živé větve a pak i porost na náhorních rovinách (kde se s tím často nepočítá);

— průrvy mezi skalami fungují jako výborné komíny, které oheň přímo táhnou vzhůru.

Charakteristika lesních požárů. Způsoby hašení a lokalizace lesních požárů budou záviset na druzích lesních požárů. Tyto obecně můžeme dělit na:

— **podzemní požár**, kdy hoří vrstvy rašeliny nebo za zvláštních okolností hluboké vrstvy surového humusu. Rychlost jeho šíření nepřevyšuje 100–150 m za den. Požár není typický pro naše podmínky, proto jej dále rozebírat nebudu;

— **pozemní požár** (nízký požár), tj. lesní půdní příkrývky. Budou často předcházet vysokým lesním požárům. Výška plamenů dosahuje u nízké trávy 5–10 cm. Šíření po větru dosahuje rychlosti 0,25 až 1 km za hodinu. Teplota vzduchu od 800 do 1000 °C;

— **vysoký požár** (korunový) — zachvacuje jakýkoliv porost, větve a koruny stromů. Šíření po větru dosahuje rychlosti 20–25 km/h. Teplota vzduchu do 1000 °C.

Metody hašení a lokalizace lesních požárů

Jsou v podstatě tři běžné způsoby, které mohou jednotky během bojové činnosti používat buď samostatně, nebo v kombinaci:

- hašení vodou, pískem, zeminou a jinými výpomocnými prostředky;
- zřizováním protipožárních pásů a příkopů;
- lokalizací protipožárem.

K hašení a lokalizaci **pozemního požáru** nejčastěji používaným prostředkem zůstává voda a hasicí přístroje, které jsou součástí výstroje bojové a dopravní techniky. Též tzv. metoda **utloukání** požáru větvemi a ženíjným nářadím. Tato metoda bude v průběhu bojové činnosti nejčastější a proto k jejímu zkvalitnění měli bychom více používat prostředků civilní praxe. Jde o zavedení do vojsk jednoduchého nářadí jako jsou:

— různé typy palic. Je to dřevěná násada, na které je nasazeno kovové raménko dlouhé asi 30 cm, ke kterému je připevněn kus obdélníkového gumového plátna (podobné jako u blatníku nákladního automobilu) o rozměrech 40 × 50 cm. Místo gumy můžeme použít azbestového plátna;

— tlumice (jde o pytle naplněné do poloviny dřevitou vlnou nebo trávou, která se občas při utloukání namočí do vody);

— kombinace sekery s motykou. Voják může odstraňovat hořlavý materiál z protipožárních pruhů nebo podle potřeby sekat tenčí kořeny a větve;

— malý adaptér pro čištění a zhotovování úzkých protipožárních pásů. Je dvoušnekový a dá se připevnit dvěma šrouby na jednomužnou motorovou pilu DRUŽBA (SSSR). Každý šnek odhrnuje zeminu na jinou stranu a vytváří tak pruh 40 cm široký. Má možnost samopohybu. Výkon až 1,25 km pásu v hodině;

— různá postřikovací zařízení, která slouží k zalévání sazenic apod.

Požár utloukáme po ohni směrem do klínu. Proti kouři se osvědčuje šátek přes ústa a masky s protidýmovými filtry. Jednotlivci se postaví po obvodu požáru na vzdálenost 5 až 15 kroků. Kde je hodně dýmu a veliký požár, musíme počítat s jejich častější výměnou. Mezi utloukače rozestavujeme vojáky s lopatami, motykami a rýči k použití zeminy. Použijeme-li mechanizace, nemůžeme pojezdět po těsném obvodu požářiště. Jde obvykle o spalovací motory a může dojít k jejich vznícení.

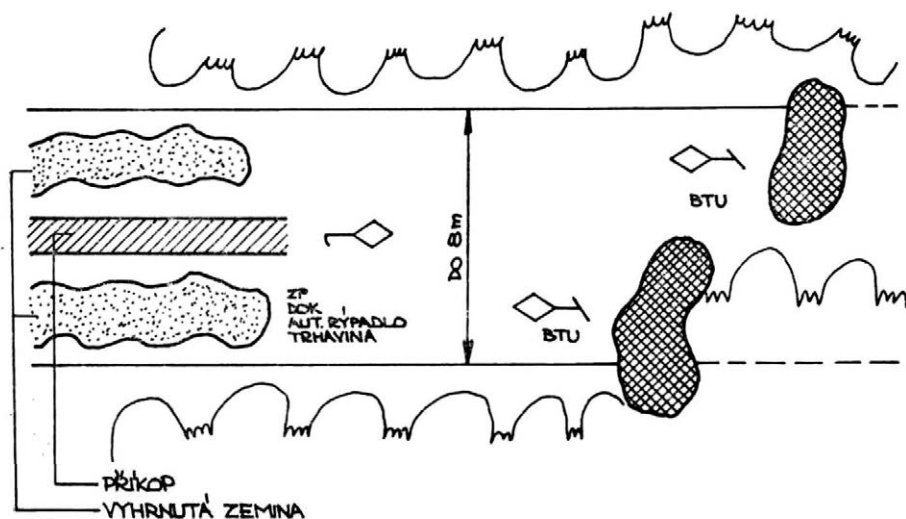
Při lokalizaci požárů **na rašelinitých půdách** je vhodné vytvářet protipožární pás o šířce 5–8 m, k zabránění přenosu ohně. K tomu je vhodné vyčlenit dozer kolový (DOK) nebo dva tanky s BTU (popř. 2 buldozery), které pracují v závislosti na vrstvě rašeliny tímto způsobem:

— při vrstvě rašeliny do 30 cm snímáme tuto vrstvu až na minerální vrstvu (písek, jíl, hlína apod.);

— při vrstvě rašeliny větší jak 30 cm, po očištění pásu od stromů a pařezů (využitím DOK nebo BTU) vyhloubíme přehradný protipožární příkop hluboký minimálně 90 cm. K tomuto účelu může pluk využít zákopového pluhu nebo automobilního rýpadla. Možný způsob — viz obr. 1;

— při vrstvě rašeliny větší jak 90 cm je vhodné vytvářet příkop trhavinou, zejména v místech, kde nemůžeme využít ženíjní techniky (neúnosný terén, strže apod.). K tomu účelu organizujeme skupinu z ženíjní jednotky, posílenou motostřeleckou jednotkou. Ta pomáhá při hloubení studní (ve střední zemině ve vzdálenosti 2–3 m od sebe) do hloubky 1,2–1,5 m (popř. do úrovně hladiny spodní vody). Do každé studně klademe od 4–10 kg trhaviny. Po odpálení náloží vznikne příkop hluboký 2–3 m a široký na povrchu 5–10 m. Za povšimnutí stojí zpráva, že za tímto účelem se pro lesnické a zemědělské závodů vyrábějí táhlé nálože, které mohou klást drenážní stroje. Táhlá nálož má podobu hadice o průměru 20–70 mm. Jeden střelmistr a dva pomocníci zhotoví za směnu 500–700 m příkopu.

Vysoký požár (korunový) je značně nebezpečnější než pozemní, vzhledem ke své rychlosti a těžké ovladatelnosti. Při korunovém požáru vzniká veliký, daleko sálající žár a množství kouře. Vše je doprovázeno nepředstavitelným praskotem, hukotem a dlouhými plameny. Hořící les spotřebuje všechen kyslík z okolí. Ve vzduchu je značné množství kyslíčnku uhelnatého (při koncentraci CO 0,5 % člověk umírá za 20–30 minut — viz M. P. CIVILEV: Inženýrské práce v očce jaderného porážení). Stoupající horký vzduch a vítr unášejí

Obr. 1

celé chuchvalce a roje hořící hmoty a zanáší je často na značnou vzdálenost bez ohledu na vytvořené protipožární živé i vykácené pásy, vodní toky, silnice apod.

Technika lokalizace požárů není jednoznačná. V odborné literatuře se považuje za nejúčelnější způsob vybudování požárních pásů po celém obvodu požáru. Jeho šířka závisí na výšce a hustotě stromů (bývá před čelem požáru 30–50 m, na bocích o 8–10 m širší, než výška stromů). Volbu výhy protipožárního pásu před čelem požáru ovlivňuje rychlost šíření požáru a také množství sil a prostředků na hašení. Např. podle sovětských pramenů, při rychlosti požáru 5 m/s, šířce 500 m a průměru kmenů 20 cm, může být při zasazení 5 BAT vzdálenost pásu 1000–1200 m. Tato vzdálenost dovoluje vytvořit 20 až 30 m široký pás za 3 hodiny. Podrobný výpočet a graf udávající rychlost šíření požáru v závislosti na rychlosti větru a poměru šířky požáru k jeho délce uvádí Vojennýj vestnik č. 8/1967.

Organizace práce. Stromy kácíme zpravidla pomocí mechanizace a trhavín, směrem k ohni, zbytek pásu chráníme vodou, popř. chemikáliemi. Techniku využíváme s přihlédnutím k odlišnosti porostů i terénu, jimiž izolační průsek vede. Motorových pil a trhavín používáme v prostorech silných stromů a ve svazích. Dozerů v prostorech slabších stromů a rovinatějších.

Při volbě pásu dobrou službu nám mohou prokázat lesní cesty, průseky, elektrovody, vodní toky, silnice, železnice, paseky a všechny čisté holiny, které podle potřeby z jedné či obou stran ještě eventálně rozšíříme.

Skupiny pro kácení (u motorových pil po 2 osobách) musí být od sebe vzdáleny na dvojnásobnou délku výšky káceného porostu. V noci přisuneme do těchto míst elektrocentrály s osvětlovacími soupravami, neboť kouř a špatná viditelnost ztěžují rychlost i bezpečnost práce. U veškeré techniky věnujeme zvýšenou pozornost doplňování pohonných hmot, mazadel, vody a běžných náhradních součástek.

Hrubá kalkulace k vykácení pruhu. Použijeme-li průseku 40 m širokého, tzn., že při výměře 1 ha bude 250 m dlouhý. Při šířce 30 m bude 333 m dlouhý. Použijeme-li při kácení vzdálenosti mezi pilami 45 m, je třeba na 250 m průseku 6 motorových pil, na 330 m průseku 8 pil. Počítáme-li výšku porostu 25 m, pak nasadíme na průsek 250 m dlouhý 6 motorových pil. Počítáme-li, že na kácení 1 stromu ve stáří od 100–120 let bude třeba s úpravou okolí stromu a přenesením pily v průměru dne asi 3 minut (civilní norma se pohybuje od 3 do 8 minut), pak celkový čas na kácení 462–683 stromů na 1 ha se bude pohybovat od 3 do 5 hodin. (Počet stromů na 1 ha jsem převzal z civilní statistiky).

Vzhledem k neustálému unášení hořící hmoty na značnou vzdálenost, bude nutné vyčleňovat po směru větru hlídky, které budou tuto hmotu včas zneškodňovat.

Zvláštním druhem boje s lesními požáry, zejména u vysokých, jsou tzv. **protipožáry**. Jednou z podmínek, aby protipožár splnil svůj úkol, je rychlé zapálení příslušného hořlavého materiálu. Proto použijeme takových prostředků, které mohou snadno a rychle vyvolat požár určité intenzity a směru pohybu. Nejjednodušším prostředkem k vyvolání protipožárů jsou primitivní pochodně (chuchvalec koudele napuštěný zápalnou kapalinou) nebo různé typy letovacích lamp, popř. ohňometů.

Protihně však nemůžeme použít, je-li vítr silnější. Proto tento způsob volíme jen výjimečně, až když všechna opatření již selhala.

Dalším méně obvyklým způsobem hašení lesních požárů je hašení **chemickou cestou** s využitím letadel a vrtulníků. Zkoušejí se různé pumpy s vodní a chemickou náplní. Nejvhodnější se zatím ukázaly pokusy s boritanem draselným, který má bod tání 1100 °C. Svrhuje se na obvod požářiště s výše 10 m nad vrcholky stromů. Jedním letem můžeme uhasit plochu 100 X 40 m.

Z plynů probíhají hasicí zkoušky s kyslíčnickem uhličitým a dusíkem (CO₂ a N₂). Plyn se vypouští z nádob postavených na zemi nebo shazovaných v malých polyesterových vacích z letadel. Jindy se CO₂ syje v tuhém stavu. V SSSR se velmi osvědčily brikety z devadesátiprocentního tetrachlormetanu [CCL₄], který se vlivem ohně změní v páry a hasí.

V Kalifornii v poslední době použili k hašení vodu s přídavkem zvláštního druhu organického lepidla. Voda tak po hašených předmětech zbytečně nestéká a vytváří na povrchu předmětů nehořlavé fólie.

Z a v ě r

Boj proti lesním požárům probíhá ve dvou směrech:

1. Pomocí preventivních opatření. I když je nemůžeme podceňovat, jejich realizace bude zejména v průběhu útočného boje značně problematická;

2. Vlastním hašením a lokalizací lesních požárů.

Je jasné, že tato činnost nemůže být pouze úkolem ženijních jednotek, ale vycvičených protipožárních skupin a odřadů složených z motostřeleckých jednotek a ženijního jádra s potřebnou technikou a ženijní municí.

Proto by bylo účelné na stupni motostřeleckého praporu organizovat protipožární skupinu, jako dočasný prvek bojové sestavy, v síle motostřelecké čtyři až roty, zesílenou ženijní jednotkou na OT, 1 tankem s BTU, 2 motorovými pilami, 1 cisternou na vodu, trhavinami a základními protipožárními prostředky. Pro práci v noci je žádoucí 1 elektrocentrála 3kVA a osvětlovací souprava. Ženijní jednotku a techniku můžeme vyčleňovat dočasně z ženijní zálohy pluku.

Na stupni motostřeleckého pluku je účelné organizovat protipožární odřad v síle motostřelecké roty až praporu, zesílený ženijní jednotkou s 1 DOK, 1 tankem s BTU (nebo buldozerem), 1 zákopovým pluhem taženým tankem, 2 cisternami na vodu (v nejbližší budoucnosti využít chemických automobilů ARS-12-M, které mají být 2 u msp), 3 motorovými pilami, trhavinami a základní protipožární výbavou. Pro práci v noci 1 elektrocentrálou 7,5 kVA s osvětlovací soupravou.

K zabezpečení tohoto úkolu bude žádoucí organizovat nejnútnejší odbornou přípravu velitelských kádrů a základní výcvik jednotek, samotný výcvik provádět prakticky na různých cvičeních.

CHEMICKÉ ZABEZPEČENÍ ZASAZENÍ DRUHÉHO SLEDU

V podmínkách používání jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení má prvořadý význam ochrana proti ZHN a tedy i opatření chemického zabezpečení. V článku chci vysvětlit hlavní zásady chemického zabezpečení zasazení druhého sledu.

Možnosti a hlavní zásady nepřítel v použití ZHN při zasazování druhého sledu budou záviset na:

1. Dosavadním charakteru vedení války — zda válka probíhala od samého počátku s použitím JZ,

- zda byla zahájena bez použití JZ a v průběhu války už se přešlo na jejich používání,

- dosud nebyly použity jaderné zbraně, avšak je nebezpečí, že v době zasazení druhého sledu budou použity,

- zatím nejsou příznaky k použití jaderných zbraní.

2. Době, trvání války a předpokládaných ztrátach nepřítel v prostředcích hromadného ničení

3. Meteorologických a geografických podmínek

Kromě toho na řadě dalších okolností, které však z hlediska stanovení hlavních zásad v použití ZHN nejsou tak důležité.

A. Možnosti nepřítel v použití ZHN

1. Možnosti v použití ZHN, zvláště JZ, při vedení války od počátku s použitím JZ se postupně budou zmenšovat vzhledem

k celkovým zásadám pro jejich použití v průběhu operace. Vycházíme-li z toho, že z počtu přidělených jaderných nábojů na operaci spotřebuje při plnění BÚ asi 60 %, DÚ 35 % a v záloze zůstane 5 % a že z počtu vyčleněného do BÚ v 1 JÚ spotřebuje okolo 50–60 % jaderných náplní, pak můžeme počítat, že:

- proti druhému sledu frontu může při zasazování do splnění BÚ F použít okolo 30–40 jaderných úderů (tj. jednodenní norma), při zasazení po splnění BÚ okolo 30–50 úderů. Výše jaderných úderů bude záviset též na tom, jak v předcházejících dnech čerpal jaderné náplně. O skutečném použití JZ však bude dále rozhodovat i počet prostředků pro jejich dopravu na cíl. Čím později budeme druhý sled F zasazovat, tím menší počet prostředků bude mít protivník v důsledku ztrát;

- proti druhému sledu armády může při obdobné kalkulaci použít kolem 10–15 jaderných úderů;

- proti druhému sledu divize kolem 3–4 jaderných úderů, převážně menších ráží.

Vzhledem k tomu, že při vedení války s použitím JZ budou chemické zbraně používány v menším rozsahu, můžeme počítat v době zasazování 2. sledů s použitím až do dvoudenní normy přidělené chemické munice letectva a dělostřelectva.

2. Možnosti v použití ZHN při zahájení války bez JZ a v průběhu války, kdy už došlo k přechodu na jejich používání. Tato varianta je málo pravděpodobná v první operaci při zasazování 2. sledu na nižších stupních (divize, armáda). Může se však vyskytnout na stupni frontu při zasazování jeho druhého sledu. Možnosti nepřítelů můžeme velmi těžko odhadnout, protože počet JÚ se bude podstatně zvyšovat podle toho, který den války bylo začato s jejich používáním. V zásadě vycházíme z toho, že celkový počet přidělených úderů na operaci se nebude měnit. Síla 1. JÚ může představovat až 40–50 % celkového počtu přidělené munice a zbytek přibližně rovnoměrně rozdělí na zbývající dny operace.

Počet jaderných úderů bude však už více ovlivňovat počet nosičů, které bude mít k dispozici. Nepřítel může používat chemických zbraní v menším rozsahu vzhledem k tomu, že podstatnou část vyčerpá při boji bez JÚ. V zásadě však můžeme počítat s jednodenní normou.

3. Možnosti v použití ZHN v případě, že dosud nebylo použito JZ, a předpokládáme, že zasazením 2. sledu bude zahájeno jejich používání. Tato varianta bude aktuální především při zasazování druhého sledu frontu. Nemůžeme ji však vyloučit ani při zasazování druhého sledu armády. V této situaci bude zasazení druhého sledu velmi obtížné vzhledem k tomu, že nepřítel má ještě plnou normu přidělené jaderné munice a bude vést svůj první jaderný útok. Z toho důvodu počítáme, že v 1. JÚ může spotřebovat 40 až 50 % přidělené jaderné munice. Vyjde-li ze zásad vedení 1. JÚ nepřítelů můžeme počítat, že na vojska použije okolo 30–40 % operačně taktických a 60 % storových prostředků z celkového počtu JÚ. Potom může použít proti:

- druhému sledu frontu až 65–80 JÚ,
- druhému sledu armády až 15–20 JÚ,
- na stupni divize do 5 JÚ.

V dalších dnech boje budou možnosti přibližně stejné jako v předcházející variantě.

Použití chemických zbraní může omezit na klasické dělostřelectvo a část letectva a nepřesáhne normu jednodenní spotřeby, vzhledem k tomu, že chemické zbraně mohl použít i před přechodem na používání JZ.

4. Možnosti v použití ZHN v případě, že dosud se nepřešlo na používání JZ, budou stejné jako ve variantě plánovaného 1. JÚ.

V použití chemických zbraní můžeme počítat s jednodenní spotřebou (normou) chemické munice pro vedení boje.

B. Zásady nepřítelů v použití ZHN při zasazování druhých sledů

Obecné zásady použití zbraní hromadného ničení (soustředěné použití, překvapení, efektivnost apod.) jsou stejné jako obecné platné zásady pro útok. Z hlediska potřeb chemického zabezpečení zasazení druhých sledů chci jen zdůraznit některé stránky použití, především možný záměr protivníka. Protivník s cílem oslabit naše možnosti v dalším rozvíjení operace vyvine maximální úsilí k tomu, aby postupně (jak mu to situace na bojišti dovolí) přistoupil k ničení našich druhých sledů a záloh. Ničit je bude pravděpodobně ten velitel, který vede boj s odpovídajícím uskupením našich vojsk. Tzn., že proti druhému sledu frontu bude působit velitel nepřátelské skupiny armád, proti 2. sledu vševojskové armády velitel sboru a proti druhému sledu naší divize velitel nepřátelské divize. Jedině při nedostatku sil a prostředků daného velitele a při vážnosti situace zasahuje v jeho prospěch vyšší velitel, vyčleněním části sil a prostředků. Nepřítel bude se snažit použitím ZHN zmařit zasazení našich druhých sledů, a nebo alespoň podstatně oslabit jejich údernou sílu při zasazení. Vycházíme-li z těchto cílů a obecných zásad použití ZHN, nepříteli může používat ZHN s tímto zámyslem:

1. Při zasazování druhého sledu frontu.

Po přiblížení druhého sledu frontu na desah operačně taktických prostředků a taktického letectva může vést skupinové údery s použitím JÚ a CHÚ na vojska v pořadí raketové prostředky, letectvo, místa velení, tankové svazky s cílem zmenšovat jejich údernou sílu (způsobit ztráty živé síly a bojové techniky).

Na výhodných terénních čarách (vodní toky, přechody přes zalesněné prostory) vést skupinové údery formou pozemních jaderných výbuchů s cílem ztížit manévry druhých sledů a vyčerpávat živou sílu. K tomu si může vyžádat pomoc vyššího velitele, zvláště na výhodné čáry, kde sám nemá dostatek možností (mimo dostřel, malé ráže apod.).

Může vést rozhodující údery při přesunu na čáru zasazení a na čáře rozvíjení silnými skupinovými údery na raketové prostředky, letectvo, místa velení a prvosledové svazky. K tomu může využít všech prostředků, které má. Při výhodných povětrnostních podmínkách může

vést část úderů jako pozemní k vytvoření souvislých zón radioaktivního zamoření. Před předpokládanými čarami zasazení, a nebo na předpokládaných směrech zasazení může včas vytvořit pásma jaderných zátarasů opřených o výhodné terénní překážky a aktivizovat je v době příchodu 2. sledu k zátarasům.

Chemických zbraní může použít na vojska v prostorech rozmístování k vyčerpání živé síly s využitím otravných látek typu VX a yperit. Za přesunu a na čáře rozvinutí může použít především OL typu sarin a soman k ničení živé síly. Dále pak může použít na ty cíle, kde se nedostává jaderných zbraní, především na místa velení, motostřelecké jednotky a jednotky druhých vojsk. Výhodné objekty na osách přesunu a na čáře zasazení může zamořovat otravnými látkami typu VX a yperit.

2. Při zasazování druhého sledu armády

Zámysl nepřítel v použití ZHN bude obdobný jako při zasazování druhého sledu frontu. Můžeme však počítat s tím, že působení operačně taktických prostředků bude v podstatě od počátku neomezené a k ničení druhých sledů může přistoupit dříve. Na druhé straně se však sníží možnosti pro vedení pozemních úderů a k vy-

tvoření přehradných pásem radioaktivního zamoření na výhodných čarách i vzhledem k vojskům nepřítele.

3. Při zasazování druhých sledů divizí

Na druhé sledy divizí budou působit podle předem uvedených zásad jen taktické prostředky ZHN. S jejich úderem budeme počítat od samého počátku vedení boje. Rozhodující úder přijde však až při zasazení. S přiblížením druhého sledu na dosah klasických prostředků dělostřelectva počítáme s vedením úderů pomocí malých jaderných náplní.

Při zasazování 2. sledů divizí bude věst pravděpodobně pozemní úder v omezeném rozsahu vzhledem k situaci na frontě. Je třeba však plně počítat s aktivováním jaderných min.

V použití chemických zbraní počítáme s tím, že protivník povede především úder s použitím OL typu sarin.

Z rozboru možností nepřítel v použití JZ a ostatních prostředků hromadného ničení vidíme, že při zasazování druhých sledů může vzniknout složitá a variabilní situace. Proto při organizaci chemického zabezpečení zasazení druhých sledů musíme podrobně podle konkrétní situace vyhodnotit možnosti protivníka a stanovit jeho předpokládaný zámysl v jejich použití.

Hlavní zásady chemického zabezpečení zasazení druhého sledu

Chemické zabezpečení zasazení 2. sledu vychází z celkových zásad chemického zabezpečení útočné operace (boje). Vzhledem k tomu, že jde o velmi důležitou fázi útočné operace (boje), chcí podrobněji objasnit obsah a zásady jednotlivých úkolů chemického zabezpečení.

Při plánování a organizaci chemického zabezpečení zasazení 2. sledu si z hlediska vševojskového uvědomíme tyto východní závěry:

— jde o pochod z prostoru rozmístění (denního odpočinku, vyčkávacího prostoru) na čáru zasazení a vlastního rozvinutí na čáře zasazení,

— při tomto pochodu se vojska přibližují postupně stále k většímu dosahu a možnostem nepřítel použít všech prostředků pro ničení 2. sledu. Proto budeme věnovat zvýšenou pozornost všem prvkům zabezpečení bojové činnosti.

Pochod na čáru zasazení představuje:

a) při zasazení 2. sledu frontu na vzdálenost 80–150 km, při počtu os:

— na divizi 2–3 osy hlavní, 1–2 záložní.

Přesunuje-li se armáda se dvěma divizemi v prvním sledu, je třeba zabezpečit 4–6 hlavních a 2–4 záložních os pro vševojskové divize a 1–2 osy pro armádní prostředky. Celkem 7–12 os pochodu.

b) při zasazení 2. sledu armády na vzdálenost 40–80 km při počtu os:

— na msp (tp) 1–2 hlavní, 1 záložní,
— na divizní prostředky 1.

Při sestavě dva pluky v jednom sledu je třeba zabezpečit 2–4 hlavní a 2 záložní osy pro pluky prvního sledu a 1 osu pro divizní prostředky, celkem 5–7 os pochodu.

c) při zasazení druhého sledu divize na vzdálenost 15–20 km a 1–2 osy pochodu.

Zasazení druhého sledu na čáře zasazení chápeme z hlediska zabezpečení prostorově vzhledem k šířce a hloubce sestavy. Tento prostor může představovat plochu:

— u druhého sledu frontu 3000 km²

(šířka zasazení 50 km, hloubka sestavy divize 40–50 km a hloubka sestavy armádních prostředků 10 km. S druhým sledem armády v prostoru zasazení nepočítáme, tento bude vzdálen na přesunu, a nebo v prostoru rozmístění);

— u druhého sledu armády 400–500 km² (šířka 20 km, hloubka 20–25 km);

— u druhého sledu divize do 100 km² (šířka 10 km, hloubka 10 km). Velikost prostoru je však jen orientační, bude záviset na konkrétní situaci.

Z hlediska časového bude třeba úkol chemického zabezpečení 2. sledu plnit po dobu:

— u 2. sledu frontu 14–20 hodin.

Kalkulace: 2 hodiny před zahájením pochodu,
1–2 hodiny vyvedení na osy pochodu,
4–8 hodin pochod,
2 hodiny rozvinování,
5–6 hodin zabezpečování sestavy po zasazení.

— u 2. sledu armády 9–12 hodin.

Kalkulace: 2 hodiny před zahájením pochodu,
1 hodina vyvedení na osy pochodu,
2–4 hodiny přesun,
1 hodina rozvinování,
3–4 hodiny zabezpečení sestavy po zasazení.

— u 2. sledu divize 5–7 hodin

Kalkulace: 1 hodina před zahájením pochodu,
do 1 hodiny vyvedení na osy,
1–2 hodiny přesun,
do 1 hodiny rozvinování,
1–2 hodiny zabezpečení sestavy po zasazení.

Tyto kalkule jsou též orientační (je třeba vyjít z konkrétní situace). Jsou však potřebné k tomu, abychom si ujasnili na jakou dobu bude potřebné soustředit úsilí chemického vojska k tomuto úkolu. Po uvedené době pro zabezpečení bojující sestavy druhého sledu tzn. u frontu 5–6 hodin, u armády 3–4 hodiny, u divize 1–2 hodiny na vlastním zasazení, vracejí se vyčleněné prostředky k plnění ostatních plánovaných úkolů podle plánu operace a plánu chemického zabezpečení útočné operace.

Chemické zabezpečení zasazení druhého sledu musí plynule navazovat na ostatní úkoly chemického zabezpečení, proto

nemůžeme soustředit všechny síly chemického vojska k jeho plnění. Pro tento úkol se vyčleňuje zpravidla část sil jako samostatná záloha. Množství vyčleněných sil bude záviset na konkrétní situaci a stupni zasazovaného druhého sledu.

Při jeho organizaci vycházíme ze zásady, že síly a prostředky druhého sledu je třeba plně zachovat pro zabezpečení úkolů po zasazení. Z toho důvodu k zabezpečení musíme použít především prostředků chemického vojska prvního sledu a to na celou hloubku své sestavy, jednotek chemického vojska ze zálohy toho velitele, který organizuje zasazení druhého sledu. Podle situace můžeme využít prostředků teritoria. Případně při zasazení druhého sledu při pravé a nebo levé hranici útočného pásma podle dohovorů součinnosti i některých opatření souseda. To však nezabavuje povinnosti velitele 2. sledu, aby ve své sestavě neorganizoval chemické zabezpečení svými prostředky. Vydáme-li z této úvahy, můžeme orientačně stanovit hloubku působení jednotlivých prostředků chemického vojska při zasazování druhých sledů takto:

a) Zasazení druhého sledu frontu

— Prostředky frontu zabezpečující pochod a zasazení od prostoru rozmístění, tj. 80–150 km od linie fronty do hloubky 60–70 km od čáry zasazení. Tzn. že hloubka úkolu chemického vojska frontu bude 20–80 km.

— Prostředky prvosledové armády od čáry frontu, tj. 60–70 km od linie fronty až po čáru 20–30 km od čáry zasazení. Tzn. že hloubka úkolu chemického vojska prvosledové armády bude v průměru 40 km.

— Prostředky prvosledových divizí od čáry zasazení na hloubku 20–30 km.

b) Zasazení druhého sledu armády

— Prostředky armády budou zabezpečovat hloubku od prostoru rozmístění (40–80 km od linie fronty) až po hloubku 20–30 km od čáry zasazení, tzn. hloubku úkolu 20–50 km.

— Prostředky prvosledových divizí od čáry zasazení na hloubku 20–30 km.

c) Zasazení druhého sledu divize

— Prostředky divizí zabezpečují radiační a chemický průzkum v hloubce od 10 km do 20 km od čáry zasazení, v ostatních úkolech chemického zabezpečení na celou hloubku, tj. 15–20 km.

— Prvosledové pluky prostředky ra-

diačného a chemického průzkumu zabezpečují hloubku do 10 km od čáry zasazení.

Druhý sled východem na čáru zasazení rozvíjí své jednotky v sestavě

vojsk a zabezpečuje sestavu, čím zesiluje hustotu zabezpečení. Z tohoto hlediska je třeba organizovat podrobnou součinnost mezi NCHV(CHN) zasazovaného 2. sledu a NCHV(CHN) prvosledových vojsk.

Rozbor způsobů plnění jednotlivých úkolů chemického zabezpečení při zasazování 2. sledu

a) Obsah i způsob zabezpečení pochodu při zasazování druhého sledu se v zásadě neliší od způsobu zabezpečení ostatních pochodů (viz článek VM číslo 9/1975). K tomu je třeba si uvědomit, že část pochodu už bude zapadat do vlastního zabezpečení na čáře zasazení a to podle hloubky sestavy zasazovaného druhého sledu, tzn. u

- druhého sledu frontu 50—60 km.
- druhého sledu armády 20—30 km.
- druhého sledu svazku 10 km.

Proto systém chemického zabezpečení pochodu v této fázi činnosti musí zabezpečovat plynulý přechod na zabezpečení rozvinutí druhého sledu a zahájení plnění úkolů.

b) Zabezpečení rozvinutí 2. sledu na čáře zasazení a zahájení plnění úkolů. Obsah jednotlivých úkolů chemického zabezpečení bude co do rozsahu rozlišný podle stupně zasazovaného druhého sledu. Z tohoto důvodu budu hovořit o každém stupni zvlášť.

(Pokračování v příštím čísle)

TANKOVÉ A AUTOMOBILNÍ TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ ÚTOČNÉ OPERACE

Dokončení z minulého čísla

V této části článku rozebírám obecné zásady pro použití prostředků TATZ frontu v první frontové útočné operaci. Jde o dvě základní etapy činnosti frontových prostředků TATZ a to:

1. Postupné zaujímání určených prostorů v operační sestavě frontu a postupné zahájení vlastní činnosti v poli při zahájení první frontové operace.

2. Manévr s prostředky TATZ frontu v průběhu vedení frontové operace.

Manévr s prostředky TATZ v etapě přípravy a zahájení první frontové útočné operace — viz obr. 1.

První operace, která může být vedena ze začátku konvenčními a později i jadernými prostředky, je z hlediska TATZ nejnáročnější. Náročnost spočívá zejména v tom, že zpočátku máme pouze prostředky TATZ taktického stupně a že prostředky operačních stupňů je nutné zmobilizovat, přesunout postupně do operační sestavy a nasadit je tak, aby mohly účinně působit:

- ve prospěch vojsk prvního sledu,
- v případě přechodu na použití jaderných zbraní a vzniku hromadných ztrát druhých sledů k rychlé obnově jejich bojeschopnosti,
- ve prospěch přesunujících se druhých sledů a záloh armád a frontu před jejich zasazením,
- k vytvoření vhodných podmínek pro přesunující se spojenecká vojska.

Hlavní pozornost při zahájení soustředíme především na zařazení všech dostupných vyprošťovacích a odsunových prostředků do sestavy prvosledových vojsk tak, aby mohly uvolňovat komunikace v příhraničním pásmu, v pásmu jaderných min nepříteli a poskytnout pomoc při zabezpečení přechodů přes vodní překážky, které příčně přetínají útočné pásmo frontu.

Dále se rozvinou dílenské prostředky taktického stupně a zahájí běžné opravy techniky a tak posilují údernou sílu vojsk. Přitom se tyto prostředky neodtrhují ze sestavy svazků a překročí s nimi státní hranici. Neopravitelnou techniku na vlastním území soustřeďuje zbytek evakuační kapacity k určeným zařízením teritoriálního TATZ, (STS, OTAT) popř. do jiných předem určených prostorů.

Soustava TATZ armád 1. sledu frontu má při zahájení operace za úkol převzít předurčené evakuační útvary (prot, roat) a spolu s vlastními útvary TATZ (dvě atao) je zařadit do operační sestavy armády tak, aby zabezpečily:

- posílení evakuační kapacity svazků 1. sledu armád,
- plynulé přesuny vojsk druhých sledů armád uvolňováním komunikací v příhraničním pásmu,
- soustředování poškozené techniky na větší shromaždiště,
- dílenskými útvary a jednotkami

opravy především techniky svazků prvního sledu tím, že překročí státní hranici bezprostředně za svazky sledu a okamžitě zahájí svoji činnost.

Úkolem soustavy TAZ frontu v této fázi je sledovat a ovlivňovat průběh mobilizace vlastních rozvinovaných útvarů, vhodně je navést do operační sestavy a rozmístit je tak, aby mohly poskytnout pomoc druhým sledům armád a frontu. Vlastní organizaci prvního rozvinutí frontových prostředků TATZ zejména však ovlivňuje způsob vedení bojové činnosti, zda za použití konvenčních, či jaderných zbraní.

V případě konvenčního střetnutí může bojová činnost i několik dnů probíhat v příhraničním pásmu. V takové situaci není prostor ztrát dostatečně hluboký a není proto vhodné na tuto malou vzdálenost rozvíjet množství sil a prostředků. Pak za vojsky rozvíjíme část evakuačních prostředků a menší část dílenských prostředků mimo možné směry nepřátelského úderu. Rozvinutí této menší části dílenských prostředků plánujeme zpravidla poblíž zmobilizovaných teritoriálních prostředků TATZ (STS, OTAT) a do těch prostorů, kam byla soustředěna technika prostředky svazků a armád. Jejich úkolem je soustředěním činnosti na menší opravy tak, aby bylo možné opravenou techniku vrátit přímo do bojových sestav. Hlavní část frontových opravářských prostředků však zůstává hlouběji na vlastním území a poprvé se částečně rozvíje buď v prostorech mírně dislokace technických opraven svazků [tod] nebo v prostorech, kam vojska soustředila poškozenou techniku v etapě narůstání nebezpečí a v rámci opatření zvýšené a plně bojové pohotovosti. Takto organizované první rozvinutí zabezpečí vhodný rozptyl prostředků a tím i možnost poskytování účinné technické pomoci druhým sledům a zálohám frontu. Zásoby tankového a automobilního materiálu (TAM) čerpáme v této etapě převážně z ponechaných zásob v mírových divizních skladech TAM a jejich stacionárních skladů tak, aby pohyblivé zásoby zůstaly zachovány pro zabezpečení hlavních úkolů operace.

Při vedení bojové činnosti s použitím JZ mění se zásadně úkoly frontových prostředků TATZ. Jejich menší část, kterou rozvíjíme v prvním pořadí a vchází přímo do operačních sestav armád prvního sledu, se rozvíjí k opravám techniky s menším rozsahem poškození. Veškerou další poškozenou techniku na vlastním území ponecháváme prostředkům TATZ teritoria a hlavní část frontových prostředků TATZ přesunujeme přímo na území protiv-

níka, kde se plně rozvíje a zahájí činnost.

Šířka útočné sestavy frontu (např. ve složení 2—3 vševojskových armád a jedné letecké armády) a útok zpravidla na dvou směrech nutí, abychom usílili TATZ položit rovněž na dva směry. Tzn., že při postupném zaujímání operační sestavy uskupujeme prostředky TATZ do větších celků tak, aby zabezpečily oba směry úderů frontu. Tak např. to znamená, že po zmobilizování můžeme útvary TATZ frontu začlenit do operační sestavy takto:

1. do prostoru soustředění týlových útvarů a zařízení frontu (TSÚZ) číslo 1: 4× propra, 1× propas, 1× proat, 1× prot, 4× proprt, 1× prdt.

2. do prostoru TSÚZ číslo 2:

3× propra, 1× propas, 1× roat, 1× prot, 3× proprt, 1× prdt,

3. do prostoru TSÚZ číslo 3:

1× FAS, 1× FTS,

4. do prostoru TSÚZ číslo 4:

1× FAS, 1× FTS.

V těchto prostorech soustředění stanovíme útvarům TATZ frontu úkoly podle zásad, které jsem již dříve uvedl.

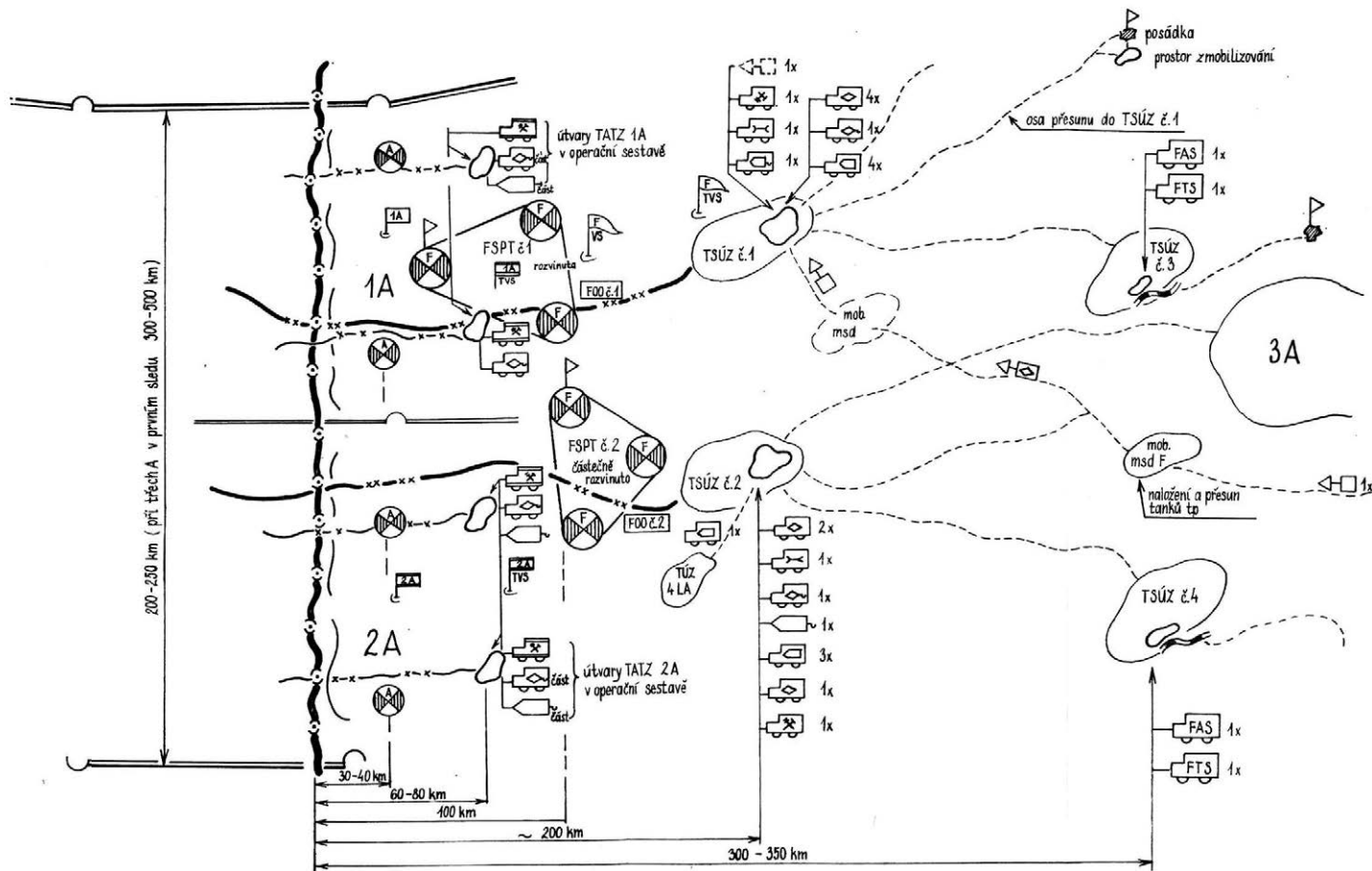
V útočném pásmu frontu volíme tedy zpravidla dvě frontové odsunové osy (FOO) po kterých, podle vývoje situace, postupují a rozvíjejí se k činnosti frontové útvary TATZ.

Ve prospěch zvýšení kapacity dílenských a částečně i evakuačních prostředků letecké armády bývá zpravidla přidělen jeden útvar (propra) do přímé podřízenosti NTAO LA po celou dobu trvání operace. Útvar si přebírá buď přímo v prostoru soustředění TSÚZ nebo TAZ frontu jej přesune do sestavy TÚZ LA.

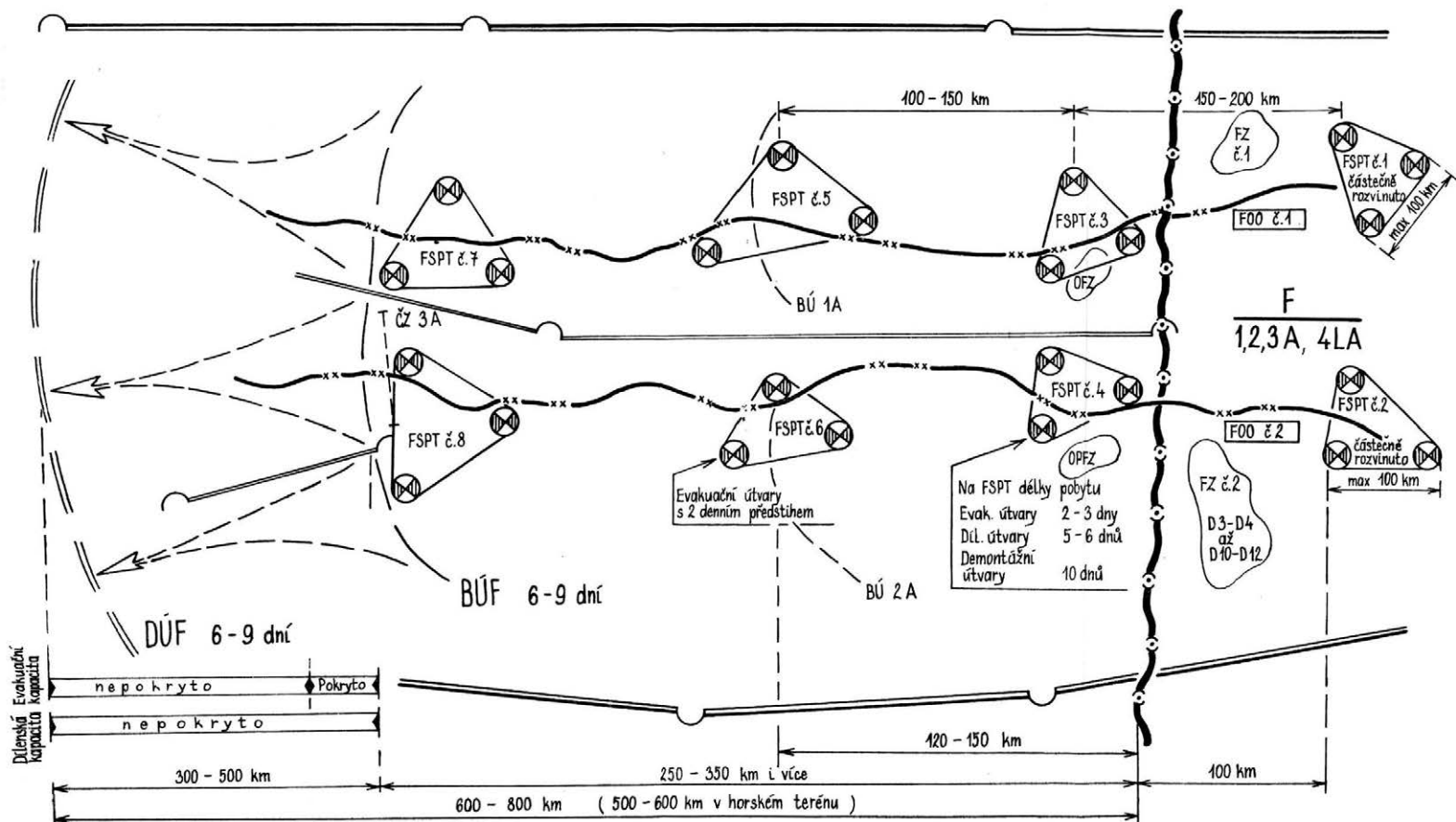
Činnost soustavy TATZ frontu v průběhu frontové útočné operace

Manévr s prostředky TATZ frontu v průběhu operace — viz obr. 2.

V průběhu frontové útočné operace pracují vojskové prostředky v sestavě svých útvarů a svazků. Armádní dílenské prostředky se soustřeďují především na pomoc vojskovým útvarům a svazkům a dále pak i na pomoc vševojskovým svazkům a jsou současně připraveny uhradit zničené kapacity vojskových prostředků. Evakuační útvary armád soustřeďují poškozenou techniku za vojsky, poskytují pomoc přesunujícím se svazkům druhého sledu a záloh armád a vytvářejí podmínky pro efektivní rozvinutí opravářských prostředků frontu. Frontové prostředky TATZ jsou uskupeny zpravidla do tří celků, z nichž dva pracují na hlavním směru

Обр. 1

Obr. 2

úderu frontu a jeden na vedlejším směru. Tyto celky, složené jak z evakuačních a dílenských prostředků, tak i demontážních útvarů se rozvíjejí na frontových shromaždištích poškozené techniky (FSPT) podle těchto zásad:

a) Evakuační prostředky se rozvíjejí v prostorech plánovaného FSPT s minimálně dvoudenním předstihem. Optimální doba pobytu evakuačních prostředků na FSPT je 2–3 dny.

b) Dílenské útvary se rozvíjejí v určených prostorech FSPT na předem připraveném opravném fondu evakuačními útvary. Optimální doba práce dílenských prostředků na jednom FSPT je 5–6 (i 10) dní.

c) Demontážní útvary se rozvíjejí na určených FSPT společně s dílenskými útvary, přičemž optimální doba pobytu na jednom FSPT je 10 i více dní.

d) Prostory dalšího rozvoje FSPT volíme v závislosti na prostorovém a kvalitativním rozložení ztrát techniky, zpravidla ve vzdálenosti 100–150 (200) km od prostorů již dříve zaujatých FSPT. Útvary TATZ se přesunují na další FSPT po určených frontových odsunových osách. Tzn., že do splnění BÚ F, tj. na hloubku 250 až 350 km i více a za předpokladu, že BÚ frontu plní dvě vševojskové armády prvé-

ho sledu, za každou armádou zřizujeme 2–3 prostory FSPT.

e) Přesun a zasazení druhohledové armády a záloh frontu po stránce TATZ si řeší především vlastními prostředky TATZ. Kromě toho mohou částečně využít:

— na vlastním území teritoriální sítě TATZ,

— rozvinutých frontových prostředků TATZ na FSPT v blízkosti os přesunů.

Postupným rozvíjením prostředků a jejich prací v FSPT dochází k jejich odtržení od bojujících vojsk tak, že v době, kdy vojska dokončují úkoly frontové útočné operace (plnění DÚ F — 600–800 km), jsou frontové prostředky TATZ rozmístěny zhruba v prostorech splněného bližšího úkolu frontu. Pouze část evakuačních prostředků frontu v této době působí ve prospěch vojsk, která plní úkoly DÚ frontu. Tzn., že úkoly TATZ si vojska (svazky a armády) od BÚ F do DÚ F zabezpečují vlastní kapacitou a nemohou uvažovat s účinnou pomocí prostředků TATZ frontu. Toto zpoždění má však částečnou výhodu v tom, že rozvinuté prostředky TATZ frontu mohou poskytovat účinnou pomoc procházejícím druhým sledům, popř. je doplňovat opravenou technikou (např. v organických celcích v hodnotě prapor — pluk).

Závěrem chci upozornit, že v článku jsem uvedl zásady řešení TATZ vojsk na stupni front a specifikoval jsem hlavní vnitřní a vnější vlivy, které zásadně ovlivňují celou organizaci a členění výkonných prvků soustavy TATZ na stupni front. Na organizační strukturu TATZ polních vojsk však velmi úzce navazuje organizační struktura TATZ teritoria. Problematiku TATZ teritoria jsem uvedl pouze v těch souvislostech, kde se bezprostředně činnost polního a teritoriálního systému TATZ prolíná a na sebe navazuje. Vlastní problematiku TATZ teritoria jsem neřešil. Rovněž jsem pouze rámcově naznačil problematiku plánování a organizování TATZ frontu a vlastní činnost řídicích prvků soustavy TATZ frontu.

K VÝZBROJNÍMU ZABEZPEČENÍ VOJSK V POLI

V článku chci ukázat na možnosti využití graficko-logického modelování informačních procesů s aplikací na řízení výzbrojního zabezpečení vojsk v poli.

Pod pojmem podsystem výzbrojní služby (VS) rozumím organizační soustavu výzbrojní služby na vojskovém a operačním stupni v poli s jejich vlastnostmi a vzájemnými vztahy.

Podsystem VS je součástí systémů okolí: „Činnost vlastních vojsk, stav materiálně technického zabezpečení, činnost nepřítelů, vliv terénu, počasí atd.“ Toto okolí působí na podsystem VS. Cesty působení okolí na podsystem VS nazýváme vstupy, které mohou být informační, materiální nebo energetické. Např. informační vstupy mohou do podsystemu VS přicházet rozkazy a nařízeními vyšších orgánů, zprávami o činnosti vlastních vojsk a jejich materiálním zabezpečením, zprávami o nepříteli apod.

Podsystem VS působí na okolí cestami, které nazýváme výstupy. Výstupy mohou z podsystemu VS vycházet např. hlášení o výzbrojním zabezpečení, odborné rozkazy, směrnice apod.

Vstupy a výstupy přichází a odchází z podsystemu VS různé informace. Působení okolí na podsystem VS a podsystemu VS na okolí je velmi rozsáhlé a různorodé. Uskutečňují se množinami vstupů a výstupů. Z množiny všech vstupů a výstupů se omezím jen na ty, které jsou podstatné pro řízení výzbrojního zabezpečení.

Okolí, které působí na podsystem VS, obsahuje systémy: činnost vlastních vojsk,

stav materiálně technického zabezpečení, činnost nepřítelů, terén a počasí. Okolí, které působí na podsystem VS, je řídicí a podsystem VS řízený.

Vlastní způsob řízení podsystemu VS bude určovat druhy a časové sledy podnětů na každém vstupu. Z hlediska způsobu ovládání je mezi podsystemem VS a okolím jak přímá vazba, tak i přímá zpětná vazba (uzavřená) — viz obr. 1.

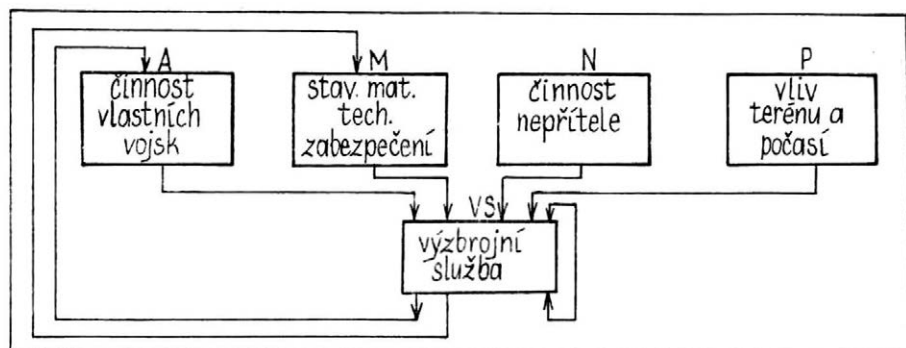
Druhy vazeb v podsystemu VS a okolí:

- a — vlastní zpětná vazba
- b — přímá vazba
- c — zpětná vazba (uzavřená)

Základní schéma vazeb podsystemu VS a okolí lze vyjádřit maticí.

Matice vazeb podsystemu VS a okolí — viz obr. 2.

1. Zpětnou vazbu označuje jednička v diagonále sloupce a řádky VS.
2. Jednička v řádce P a nuly ve sloupcích určují, že jde o otevřenou přímou vazbu.
3. Paralelní svodnou vazbu vyznačují jedničky ve sloupci VS (dvě i více jedniček).
4. Paralelní rozvodnou vazbu vyznačují jedničky v řádce VS (dvě i více jedniček).
5. Jedničky symetricky umístěné oboustranně vzhledem k diagonále matice označují zpětnou uzavřenou vazbu „smyčku“.

Obr. 1

Vlastní konstrukce modelu podsystému VS pozůstává z

1. vytvoření integrovaných skupin nutných vstupních informací a úkolů,
2. konstrukce modelu vstupních a výstupních vazeb,
3. organizační soustavy a určení hlavních funkčních prvků výskytových informací,
4. vyjádření toku informací.

ad 1) Vytvoření integrovaných skupin nutných vstupních informací a úkolů vstupní informace (podnět) → podsystém VS → chování podsystému (reakce).

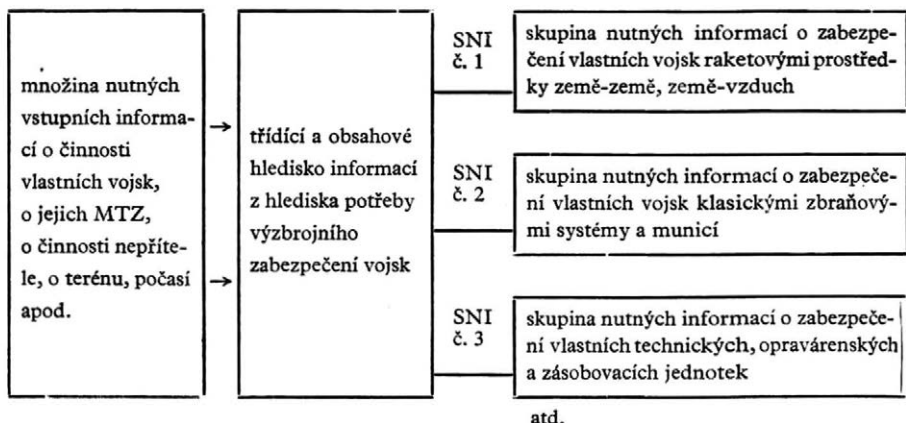
Potřebné neboli nutné vstupní informace tvoří pro každé žádoucí chování podsystému VS určitou množinu. Proto musíme vyhledat a určit pro každé žádoucí

chování informace výskytů, stanovit jejich druh, počet a zdroj. K tomu si předem zvolíme klasifikační kritéria, která mohou být různá podle

- obsahu
- zdroje nebo adresáta informace
- četnosti, periodických výskytů apod.

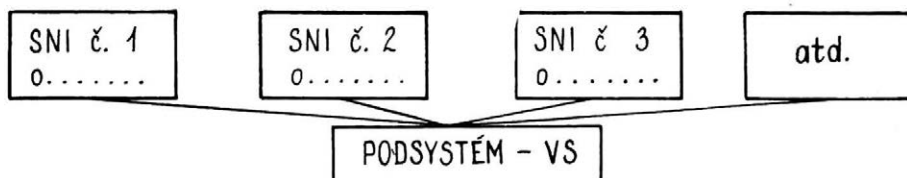
	A	M	N	P	VS
A	0	0	0	0	1
M	0	0	0	0	1
N	0	0	0	0	1
VS	1	1	0	0	1

Obr. 2

atd.

Obr. 3

Obr. 4

Za základní klasifikační hledisko považují obsahové, pro vytřídění informací můžeme předem připravit integrované skupiny nutných informací (SNI), do nichž po vlastní analýze z hlediska potřeb výzbrojního zabezpečení zařadíme vstupní informace do pod systému VS. Příklad viz obr. 3.

U pod systému VS z hlediska obsahového třídění informací potřebných k řízení výzbrojního zabezpečení vojsk je nutné vycházet ze základních operačně taktických znalostí boje, znalostí organizační struktury materiálně technického zabezpečení a skutečných potřeb vojsk pro splnění daného cíle bojové činnosti.

Proto např. i množiny vstupů nutných informací o výzbrojním zabezpečení vlastních vojsk mohou do pod systému VS přicházet i jako jeden vstup — viz obr. 4.

Od pod systému VS je žádoucí takové chování, aby na základě přijatých vstup-

ních informací (SNI č. 1 až x) mohla proběhnout jejich analýza z hlediska stavu a potřeb výzbrojního zabezpečení vojsk. Nedílná součást této činnosti je součinnost, rozhodovací činnost, formulování úkolů a nařízení pro výzbrojní zabezpečení vlastních vojsk.

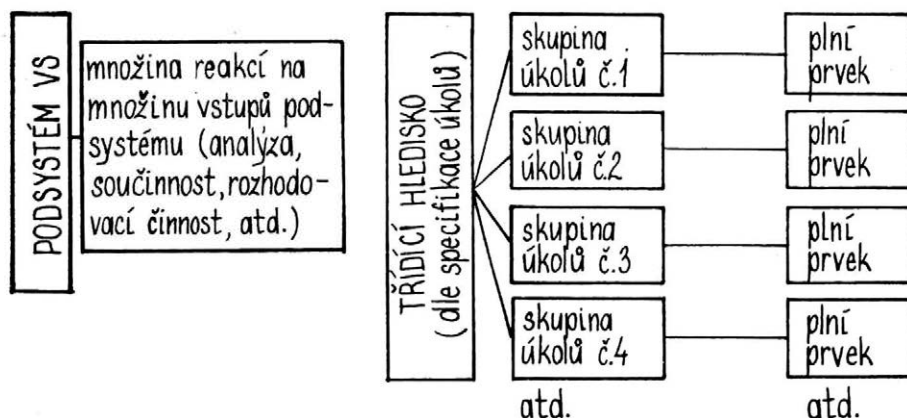
Graficky co můžeme vyjádřit — viz obr. 5.

ad 2) **Konstrukce modelu vstupních a výstupních vazeb**

Jsou-li na vstupech okolí stavu: A, M, N a na vstupech pod systému VS stavu: a, m, n a na výstupu R reakce: r, pak můžeme reakci pod systému VS vyjádřit logickým vztahem $r = (a.n.m)$ — viz obr. 6.

Reakce je funkcí logického součinu podnětů.

Z toho vyplývá, že máme-li na výstupu pod systému VS dosáhnout určitého chování, musíme vyhledat a přivést na

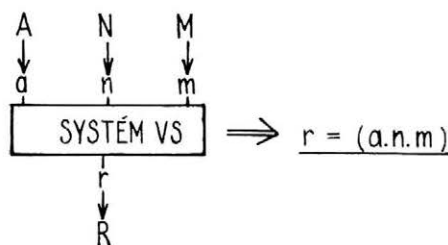

Obr. 5

příslušné vstupy nutné informace. Toto můžeme učinit pomocí jednoduchého logického aparátu. Výsledky logického postupu zachytíme v matici. Po vyhledání všech výstupů skupin nutných informací (SNI) přistoupíme ke konstrukci modelu výstupu, v němž budou zahrnuty SNI a okolí u podsystému VS s příslušným označením.

Dalším úkolem je nalézt logické spojení mezi SNI při vstupu z okolí do podsystému VS. Tyto SNI zahrnují jak výstupy do podsystému VS, tak i výstupy a vytváří logickou matici.

Podle matice pak vytvoříme přehled všech druhů vstupních vazeb, jejichž rozlišení pomocí zvolené symboliky představuje kategorizaci vazeb SNI v podsystému VS.

Obr. 6

Integrované skupiny nutných informací a skupiny úkolů

Informace, které přicházejí na vstupy podsystému VS, nazýváme vstupními informacemi. Úkoly, které vzhledem ke své funkci plní, jsou řetězem reakcí podsystému VS.

Podněty přicházející z okolí vyvolávají žádoucí reakce, které pak přenášejí na vstupy podsystému VS nutné informace.

Při zkoumání informací mezi okolím a podsystémem VS bude tedy nutné vyhledat:

- informace na výstupech okolí;
- vstupní informace na vstupech do podsystému VS.

Pro každý úkol přijímá podsystém VS na vstupech nutné vstupní informace, které jsou přenášeny z výstupu okolí a tím se vytváří nutná informační vazba.

Nutné vstupní informace pro podsystém VS členíme na:

- poznávací, b) součinnostní, c) řídicí.

Podle obsahového hlediska můžeme vytvořit sedm integrovaných skupin nutných informací (SNI):

- SNI 1 — o úkolech vojsk
- SNI 2 — o MTZ
- SNI 3 — o situaci vlastních vojsk
- SNI 4 — o nepříteli
- SNI 5 — o úkolech výzbrojního zabezpečení
- SNI 6 — o radiační situaci
- SNI 7 — o terénu a počasí.

Podsystém VS plní řadu úkolů, které vyplývají z jeho funkce. Úkoly plní svými výkonnými prvky. Pro každý úkol potřebuje určité vstupní informace, které pro různé úkoly mohou být různě obsahově diferencovány.

Podle obsahu a druhu činnosti můžeme je rozdělit do 5 hlavních skupin úkolů:

- skupina I. Zabezpečení vojsk raketovou technikou a raketami třídy 21 a 22.
- skupina II. Zabezpečení vojsk klasickou municí.
- skupina III. Zabezpečení vojsk výzbrojí a ostatním materiálem třídy 01.
- skupina IV. Technické zabezpečení.
- skupina V. Řízení činnosti výkonných orgánů VS.

Podsystém VS má 5 organizačních stupňů s množinou vlastních vstupů:

- OS I. VS — Hlavního velení.
- OS II. VS — Frontu.
- OS III. VS — Armády.
- OS IV. VS — Svazku.
- OS V. VS — Útvaru.

Každý organizační stupeň podsystému VS má určitou množinu vstupů, jimiž může přijímat informace. Tedy každý organizační stupeň (OS) bude potřebovat nutné informace pro plnění svých úkolů v určitém časovém intervalu.

Vycházíme z předpokladu, že každá skupina nutných informací (SNI; 1–7) může mít u každého organizačního stupně (OS; I–V) svůj vstup, neboli, že každý OS podsystému VS má sedm vstupů skupin nutných informací (SNI). Pak můžeme posoudit, zda pro určitou skupinu úkolů bude nebo nebude třeba nutnou vstupní informace z určité skupiny nutných informací.

S využitím teorie logiky můžeme hodnotit potřebu informace takto:

OS (organizační skupina) podsystemu VS — I, II, III, IV, V potřebuje získat vstupní informaci ze skupiny nutných informací (SNI 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7).

U každé skupiny můžeme hodnotit pravdivost potřeby nutných informací (SNI), tedy celkem 35 výroků. Každý pravdivý z těchto výroků bude označen jako „p“. Negace — nepravdivý výrok „n“. Pro označení pravdivosti výroku „p“ můžeme použít číslice „1“, nepravdivost číslice „0“.

Platnost každého výroku a jeho negace lze stanovit **maticí hodnot**:

p	n
1	0
0	1

Matice vyjadřuje jednoargumentovou funkci negace. Jestliže „p“ bude pravdivé, pak „n“ bude nepravdivé a naopak.

Hodnotit každý výrok můžeme pomocí elementárního logického testu. Na základě výsledku logického testu lze sestavit matici vstupu skupin nutných informací do organizačních skupin (OS) podsystemu VS.

Elementární logický test k určení nutných vstupních informací pro OS podsystemu VS

Skupina úkolů	Skupina nutných informací	Potřebuje získat nutnou vstupní informaci	
		p	n
OS – I	1 – o úkolech vojsk	1	0
Hlavní velení VS	2 – o úkolech MTZ vojsk	1	0
	3 – o situaci vlastních vojsk	1	0
	4 – o nepříteli	1	0
	5 – o úkolech výzbr. zabezpečení	1	0
	6 – o radiační situaci	0	1
	7 – o terénu a počasí	0	1
OS – II FRONT VS	1 – o úkolech vojsk	1	0
	2 – o úkolech MTZ vojsk	1	0
	3 – o situaci vlastních vojsk	1	0
	4 – o nepříteli	1	0
	5 – o úkolech výzbr. zabezpečení	1	0
	6 – o radiační situaci	1	0
	7 – o terénu a počasí	1	0
OS – III ARMÁDA VS	obdobně jako u skupiny nutných informací ad I, II.		
OS – IV SVAZEK VS			
OS – V ÚTVAR VS			

Na základě tohoto testu sestavíme matici vstupu skupin nutných informací do podsystému VS – viz obr. 7 a 8

SNI	OS-I	OS-II	OS-III	OS-IV	OS-V	Celkem vstupů
1	1 0	1 0	1 0	1 0	1 0	5
2	1 0	1 0	1 0	1 0	1 0	5
3	1 0	1 0	1 0	1 0	1 0	5
4	1 0	1 0	1 0	1 0	1 0	5
5	1 0	1 0	1 0	1 0	1 0	5
6	0 1	1 0	1 0	1 0	1 0	4
Celkem vstupů	5	6	6	6	6	29

Obr. 7 – Matice vstupu skupin nutných informací (SNI) do podsystému VS.

SNI	I	II	III	IV	V	Celkem vstupů
1	I-1	II-1	III-1	IV-1	V-1	5
2	I-2	II-2	III-2	IV-2	V-2	5
3	I-3	II-3	III-3	IV-3	V-3	5
4	I-4	II-4	III-4	IV-4	V-4	5
5	I-5	II-5	III-5	IV-5	V-5	5
6	–	II-6	III-6	IV-6	V-6	4
7	–	II-7	III-7	IV-7	V-7	4
Celkem vstupů	5	7	7	7	7	33

Obr. 8. – Matice vstupu kategorizace SNI do podsystému VS.

Tyto vstupní informace mohou do podsystému VS vstupovat v těchto časových intervalech;

- náhodných (označení γ);
- determinovaných s periodicky přesně stanovenou dobou (označení α);
- determinovaných s periodickou nepřesně stanovenou dobou (označení β);

Možnosti příchodu nutných informací z okolí do podsystému VS vyjádříme ve výsledné matici – viz obr. 11.

Příchod nutných informací do podsystému z okolí	časový interval		
	α	β	γ
A	1	1	1
M	1	1	1
N	0	0	1
P	1	1	1

Obr. 11.

Elementární logický test k určení nutných výstupních informací pro OS podsystému VS

Systém	Skupiny nutných informací	Může dát nutnou výstupní informaci	
		p	n
A vlastní vojska	1 – o úkolech vojsk	1	0
	2 – o úkolech MTZ vojsk	1	0
	3 – o situaci vlastních vojsk	1	0
	4 – o nepříteli	1	0
	5 – o úkolech výzbr. zabezpečení	0	1
	6 – o radiační situaci	1	0
	7 – o terénu a počasí	1	0
M MTZ	1 – o úkolech vojsk	0	1
	2 – o úkolech MTZ vojsk	1	0
	3 – o situaci vlastních vojsk	1	0
	4 – o nepříteli	0	1
	5 – o úkolech výzbr. zabezpečení	1	0
	6 – o radiační situaci	0	1
	7 – o terénu a počasí	0	1
N nepřítel	1 – o úkolech vojsk	0	1
	2 – o úkolech MTZ vojsk	0	1
	3 – o situaci vlastních vojsk	0	1
	4 – o nepříteli	1	0
	5 – o úkolech výzbr. zabezpečení	0	1
	6 – o radiační situaci	0	1
	7 – o terénu a počasí	0	1
P počasí terén	1 – o úkolech vojsk	0	1
	2 – o úkolech MTZ vojsk	0	1
	3 – o situaci vlastních vojsk	0	1
	4 – o nepříteli	0	1
	5 – o úkolech výzbr. zabezpečení	0	1
	6 – o radiační situaci	1	0
	7 – o terénu a počasí	1	0
VS výzbr. služba	1 – o úkolech vojsk	0	1
	2 – o úkolech MTZ vojsk	1	0
	3 – o situaci vlastních vojsk	0	1
	4 – o nepříteli	0	1
	5 – o úkolech výzbr. zabezpečení	1	0
	6 – o radiační situaci	0	1
	7 – o terénu a počasí	0	1

Systém SNI	A	M	N	P	VS	Celkem vstupů
1	1 0	0 1	0 1	0 1	0 1	1
2	1 0	1 0	0 1	0 1	1 0	3
3	1 0	1 0	0 1	0 1	0 1	2
4	1 0	0 1	1 0	0 1	0 1	2
5	0 1	1 0	0 1	0 1	1 0	2
6	1 0	0 1	0 1	1 0	0 1	2
7	1 0	0 1	0 1	1 0	0 1	2
Celkem	6	3	1	2	2	14

Obr. 9 – Matice výstupu skupin nutných informací.

Systém SNI	A	M	N	P	VS	Celkem
1	A ₁	–	–	–	–	1
2	A ₂	M ₂	–	–	VS ₂	3
3	A ₃	M ₃	–	–	–	2
4	A ₄	–	N ₄	–	–	2
5	–	M ₅	–	–	VS ₅	2
6	A ₆	–	–	P ₆	–	2
7	A ₇	–	–	P ₇	–	2
celkem	6	3	1	2	2	14

Obr. 10 – Matice výstupu kategorizace skupin nutných informací.

ad 3) **Organizační soustava a určení hlavních funkčních prvků výskytových informací**

Z kybernetického hlediska půjde tedy o posouzení vztahů výzbrojní služby (NVS) jako organizačního prvku štábu s organizační soustavou štábu, daného stupně a jejího chování při působení vnějších vlivů soustavy. Těmito vnějšími vlivy jsou právě informace, které získáváme v okolí prvku NVS (náčelníka výzbrojní služby) a vnějších podnětů, na které vlastní prvek reaguje.

Tak např., bude-li NVS daného stupně považován za prvek organizační soustavy, můžeme tyto vnější podněty klasifikovat podle modelu vstupních vázeb SNI v pod-systému VS – viz obr. 7 a 8.

Půjde-li např. o podrobnou analýzu skupiny nutných informací (SNI-2) obr. 10, která pozůstává z podskupin I-A2, I-M2, I-VS, zjistíme, že jde o skupinu součinnostních informací dané organizační soustavy.

Tyto součinnostní vztahy nejlépe vyniknou, převedeme-li si je do organizační soustavy s vyjádřením toků informací.

Tak např. si nejprve uvedeme stručný přehled hlavních funkcí jednotlivých prvků štábu daného stupně:

- Velitel:
- řídí veškerou činnost vojsk
 - vydává rozhodnutí a rozkazy pro operační a bojovou činnost
 - je vstupní složkou pro úkoly od nadřízeného velitele

STÁB:	— organizuje a plánuje operační a bojovou činnost	NVS:	— plánuje a řídí zabezpečení vojsk raketovou technikou, raketami a jejich technickou přípravu
„B“	— zpracovává operační a bojovou dokumentaci	„CH“	— plánuje a řídí zabezpečení vojsk klasickou výzbrojí a municí, jakož i ostatním materiálem třídy 01
ZVT:	— organizuje a plánuje technické zabezpečení	— organizuje a řídí technické zabezpečení	
„C“	— organizuje opravy, soustředování a odsun poškozené techniky	Podřízené útvary a jednotky	— vedou bojovou činnost na podkladě rozhodnutí nadřízeného velitele;
	— organizuje a řídí činnost technických útvarů a jednotek		— jsou zdrojem výstupních informací o plnění rozhodnutí nadřízeného velitele o stavu MTZ.
ZT:	— organizuje a řídí materiálně zdravotnické zabezpečení		
„D“	— organizuje a řídí dopravu veškerého materiálu v týlu		
	— organizuje a plánuje rozmístění týlu		
	— organizuje obranu a ochranu týlu		
NCHV:	— organizuje a řídí chemické zabezpečení		
„E“	— organizuje chemický a radiační průzkum		
	— zabezpečuje vojska chemickým materiálem		
NŽV:	— organizuje a řídí ženíjní zabezpečení		
„F“	— organizuje ženíjní průzkum terénu a komunikací		
	— zabezpečuje vojska ženíjním materiálem		
NPVO:	— plánuje a organizuje bojovou činnost vojsk PVO		
„H“	— organizuje hlásnou službu		
	— organizuje a řídí zabezpečení PVO vojsk		
NRVD:	— plánuje a organizuje bojovou činnost raketových vojsk		
„H“	— plánuje a organizuje bojovou činnost dělostřelectva		
	— organizuje dělostřelecký průzkum		

Vzájemné působení těchto prvků vyjadřuje součinnostní vztahy organizační soustavy a horizontální a vertikální informační vazby, které jsou podkladem pro zpracování seznamů výskytových informací.

Budeme-li na základě výskytových informací analyzovat součinnost informací, která je vstupní informací NVS podle organizačního modelu řízení s ostatními prvky organizační soustavy, pak na jednotlivých výstupech prvků dostaneme seznam analyzovaných informací, které s informacemi vstupu tvoří podklady obsahové části výzbrojního zabezpečení.

V článku jsem chtěl částečně rozebrat problematiku vztahů podsystemu Výzbrojní služby k uvažovanému okolí, ukázat funkční závislosti podnětů a reakcí k vyhledávání a určení nutných informací. Počet a druh nutných informací je v podsystemu VS vyvozován metodou logického modelování na základě logické úvahy a elementárních testů.

Analýzou těchto nutných informací v konkrétní organizaci štábu (s hlavními prvky — funkcionáři) daného stupně si vytvoříme předpoklady pro racionální tok nutných informací, a to jak ve vertikální, tak i horizontální rovině, která jsou podkladem pro řízení výzbrojního zabezpečení vojsk podsystemem VS.

[Poznámka redace: Seznam výskytových informací a vyjádření toku analyzovaných informací jsme do článku nezařadili (příliš rozsáhlé), protože se týká jen omezeného počtu čtenářů. Zájemci si mohou tyto údaje vyžádat přímo od autora. V článku nám šlo o to, ukázat metodu přístupu k řešení této problematiky].

Velení vojskům PVO

Vědecké poznání specifických rysů a konkrétních zákonitostí velení, včetně velení vojskům PVO, předpokládá jasně stanovit předmět výzkumu jako celku a přitom vycházet od jednotlivého k obecnému a odtud ke zvláštnímu.

Obsah velení (zvláštní ve velení) je bezprostředně spjat s obsahem (zvláštním) přípravy a vedení bojové činnosti vojsk a z něho vyplývá. Rozebereme některé nejpodstatnější zvláštnosti organizace PVO objektů a prostorů, které vznikly v současné době ve vyspělých státech světa.

1. PVO objektů a prostorů státu je organizovaná podle jednotného zámyslu a plánu. To předpokládá na nejvyšším stupni velení zhodnotit strategickou, operační a taktickou situaci, určit potřebné složení sil a prostředků, bojové úkoly jednotlivým stupňům velení a způsoby jejich splnění.

2. Uskupení vojsk PVO a systém velení vytváříme a organizujeme včas, v míru, v podmínkách, kdy neznáme dobu zahájení války a všechny další důsledky neustálého rozvoje protistojících států.

3. Vytváření uskupení vojsk a jejich příprava k bojové činnosti je uskutečňována v podmínkách, kdy prvenství ve volbě variant úderů na chráněné objekty a prostory státu patří agresoru. Volba této varianty je do značné míry závislá na

vybudovaném systému PVO; proto musí být spolehlivá a pevná za jakékoli činnosti nepřítel.

4. Rozvíjení uskupení vojsk PVO, systémů jejich velení, zabezpečení bojové činnosti útvarů a svazků je spojeno se spotřebou značného množství materiálu, s plněním rozsáhlých prací k vybudování letišť a dalších objektů. PVO v rozsahu celého státu není možné vybudovat nebo zásadně změnit v krátké době. PVO je organizována po obdobích, která trvají poměrně dlouhou dobu. Řešení nových úkolů, které vznikají v průběhu neustálého boje prostředků napadení a obrany, je uskutečňováno na základě již existujícího systému, dalším jeho zdokonalováním.

5. Bojová činnost vojsk PVO se vyznačuje výjimečně rychlým průběhem, velkým prostorovým rozmachem, použitím nejrůznějších technik, složitostí situace a intenzitou činnosti. Bojový úkol vojsk PVO nebude splněn v tom případě, že k chráněným objektům pronikne i jednotlivý letoun nebo křídlatá raketa nepřítel. Účinnost použití vojsk PVO v rozhodující míře závisí na dokonalém promyšlení, plánování, organizaci, zabezpečení a praktickém výcviku v rámci jejich přípravy.

Obsah procesu velení tkví v hlavních funkčních povinnostech velitele, štábu a dalších orgánů velení.

Hlavními úkoly velení při budování systému PVO jsou plánování bojové činnosti, organizace a příprava vojsk, udržo-

vání jejich stálé bojové pohotovosti, kontrola a pomoc. Tyto úkoly jsou vlastní jakémukoli stupni velení; na každém

z nich ovšem mají své specifické rysy a zvláštnosti, získávají nový obsah, protože se současně mění rozsah a charakter řešených otázek.

Přijetí rozhodnutí k organizaci obrany a vedení bojové činnosti je jedním z nejdůležitějších stádií složitého procesu velení vojskům v celku. Na základě tohoto rozhodnutí a rozpracovaného plánu bojové činnosti je bezprostředně organizována PVO objektů a prostorů.

Při včasné organizaci PVO má velký význam perspektivnost přijímaných rozhodnutí. Při rozpracování takových rozhodnutí má zvláště důležitou úlohu vědecké předvídání rozvoje prostředků a způsobů vzdušného napadení pravděpodobného nepřítele a v souvislosti s tím vědecky zdůvodněné perspektivy rozvoje zbraní, válečné techniky, organizační struktury, způsobů a forem bojového použití vlastních vojsk.

Výstavba systému PVO podle jednotného zámyslu a plánu v celém státě, vysoké požadavky na všestranné vědecké zdůvodnění a perspektivy přijímaných rozhodnutí zdůrazňují rostoucí význam a rozsah úkolů, které v období organizace PVO plní nejvyšší stupně velení. Tyto stupně velení v podstatě řeší tyto úkoly:

- zhodnocení důležitosti objektů a prostorů státu,
- určení složení sil a prostředků v budování uskupení a volba bojových sestav svazků a útvarů PVO,
- radiolokační zabezpečení bojové činnosti,
- organizace velení a zdokonalování obrany.

Jen nejvyšší stupně velení, které mají dostatek informací o stavu a perspektivě rozvoje vlastních vojsk a nepřítele, mohou využívat závěry různých vědeckých výzkumů, jsou schopny volit optimální varianty organizace PVO objektů, prostorů a celého státu.

To ovšem neznamená, že v těchto podmínkách velitelé na taktickém stupni nepřijímají rozhodnutí k bojové činnosti, ani že se zmenšuje důležitost jejich rozhodnutí k zabezpečení vysoké účinnosti PVO. Centralizované použití sil a prostředků PVO vyplývá ze skutečné nutnosti zájmů vyšších orgánů velení a realizace jejich rozhodnutí vyžaduje od velitelů a štábů všech stupňů vynaložit maximum iniciativy a tvůrčí práce.

Prvenství nepřítele ve volbě způsobů překonání systému PVO, výjimečně rychlý průběh bojové činnosti a z toho vyplýva-

jící i omezené časové možnosti k přijetí rozhodnutí, stanovení úkolů vojskům a jejich splnění podmiňují nutnost předvídání možné varianty úderu vzdušného nepřítele a organizovat přípravu vojsk PVO k bojové činnosti v několika variantách. Daný úkol velení je charakteristický pro nepřítele a štáby jak operačního, tak i taktického stupně velení. Tento úkol vyžaduje hluboké znalosti všech prvků situace, schopnosti ji analyzovat, přijmout rozhodnutí, které by nejvíce odpovídalo dané situaci a všestranně je rozpracovat v průběhu přípravy vojsk.

Základem plánování bojové činnosti a přípravy vojsk musí být takové varianty úderů vzdušného nepřítele, které jsou jedněm nejpravděpodobnějších vzhledem k danému prostoru a v konkrétních podmínkách situace, a které jednak vyžadují zásadně jiná rozhodnutí velitele a jinou činnost vojsk ke zničení nepřítele.

Zhodnocení složení sil a prostředků vzdušného nepřítele, analýza úkolů, které se bude snažit nepřítel splnit při úderech na chráněné objekty, studium prostoru bojové činnosti, zjištění, zda nepřítel má informace o zvlátnostech systému PVO, umožňují v hlavních rysech předvídání možné varianty jeho vzdušného úderu a z jejich celého souhrnu zvolit dvě až tři nejcharakterističtější varianty, na jejichž základě plánovat a připravit vedení bojové činnosti vlastních vojsk.

Je zřejmé, že včas plánované a vojsky procvičené varianty činnosti nemusí se plně shodovat s těmi variantami, které bude nutné uskutečnit přímo v průběhu plnění bojových úkolů. Velitel při odražení úderu vzdušného nepřítele bude bezpodmínečně přinucen tyto varianty přizpůsobit konkrétně vzniklé situaci a vojskům stanovit nové úkoly. V podmínkách výjimečně vysokých požadavků na lhostý stanovení bojových úkolů a na mobilnost vojsk závisí účinnost PVO ve značné míře na tom, jaké prvky bojové činnosti, předem nacvičené svazky, útvary a jednotkami, mohou být zahrnuty do rozhodnutí velitele k odražení úderu vzdušného nepřítele. Možný počet těchto prvků závisí na stupni pravděpodobnosti plánovaných variant.

Pružnosti PVO, tj. schopnosti čelit jakémukoli úderu nepřítele dostatečně účinnou činností vlastních vojsk, dosahujeme nejen samotným charakterem vytvořeného uskupení, ale i širokým manévrem útvarů a jednotek PVO, v první řadě stíhacího letectva. Stíhacím letectvem můžeme manévrovat v různém rozsahu. Manévr však může být splněn v omezeném čase

a zabezpečen celou řadou včasných komplexních opatření.

Podstatu a specifiku bojové činnosti stíhacího letectva tvoří

— soustředování úsilí útvarů a jednotek stíhacího letectva v potřebném prostoru;

— velení stíhacímu letectvu;

— součinnost s dalšími silami a prostředky PVO k dosažení potřebného poměru sil, který zabezpečí bezpodmínečné zničení vzdušného nepřítele než splní plánované bojové úkoly.

Protiletadlová raketová vojska, která mají velkou palebnou sílu, mají omezené možnosti manévru pohybem. Nepřítel při ničení objektů je nucen vejít do prostorů účinné palebné působnosti protiletadlového raketového vojska. Systém řízení palby útvarů a jednotek protiletadlového raketového vojska v jakýchkoli podmínkách bojové situace musí zabezpečit soustředění veškeré síly protiletadlové raketové palby v hranicích dosahu těchto komplexů proti vzdušnému nepříteli.

Tento charakter bojové činnosti útvarů protiletadlového raketového vojska nevyplývá z nutnosti plánování a nácviků variant jejich použití, jejichž specifikou musí být různý stupeň centralizace řízení palby, různé způsoby jejího vedení a součinnost se stíhacím letectvem.

Důležitou podmínkou zabezpečení vysoké účinnosti PVO a úspěšného splnění bojových úkolů vojsky ve složité situaci je správná volba variant možných úderů vzdušného nepřítele, stanovení nejúčinnější činnosti vlastních vojsk a jejich příprava.

Pro vojska PVO jsou velmi specifické i otázky organizace samotného řízení boje, tj. stanovení úkolů a funkčních povinností různých velitelských stupňů při přípravě a vedení bojové činnosti, vybudování spojovacího systému, velitelských stanovišť a míst velení, určení a sladění činnosti bojových směrů VS, radiolokační zabezpečení jejich činnosti atd.

Pro vojska PVO je neznámý pojem nemít přehled o dříve zjištěných cílech, ale nedostatek informací o vzdušném nepříteli v kteroukoli dobu se rovná ztrátě velení, neboť i ty neúčinnější prostředky nemohou zasáhnout do boje. Proto důležitým a současně nejsložitějším druhem bojového zabezpečení vojsk PVO je radiolokační zabezpečení, které tvoří jednotný proces trvalého vedení radiolokačního průzkumu, sběru, zpracování, analýzy a doručení radiolokačních informací o stavu vzdušné si-

tuace na velitelská stanoviště všech stupňů.

Při organizaci bojové činnosti je nezbytné vybudovat takový systém jejího radiolokačního zabezpečení, který umožní včas a kvalitně plnit úkol soustřeďovat na VS veškeré nutné informace v podmínkách rychle se měnící situace a širokého a komplexního používání prostředků radicelektronického boje a palebného umlčení nepřítele. Za současného charakteru vzájemného poměru prostředků vzdušného napadení a protivzdušné obrany má zvláštní význam zjištění vzdušného nepřítele v maximálních vzdálenostech od chráněných objektů a přesné vedení každého cíle po celou dobu letu.

Vybudování takového systému radiolokačního zabezpečení vyžaduje nejen dostatek odpovídajících prostředků a splnění značného množství úkolů, ale i vysokou profesionální přípravu velitelů a štábů všech stupňů.

Centralizované velení silám a prostředkům PVO napomáhá největší účinnosti jejich použití v podmínkách, kdy prvenství ve volbě varianty úderu patří nepříteli. Centralizace velení, tj. spojení úsilí nadřízených orgánů s podřízenými vojsky k řešení společných úkolů, ve značné míře závisí na kvalitě včasného plánování, ujasnění a nácviku variant činnosti vojsk v různých podmínkách situace. Především stanovení bojových úkolů, možných rozhodnutí velitelů v jednotlivých situacích a způsobů splnění úkolů podmiňuje vysoký stupeň centralizace velení i při vedení samostatné činnosti jednotek, útvarů a svazků PVO.

Vysoká účinnost a pevnost velení v bojové činnosti vojsk je dosahována rozumnou kombinací centralizace a decentralizace velení. Realizaci tohoto principu napomáhá uskutečnění celého komplexu přípravných opatření, v jejichž důsledku jednotky, útvary a svazky mají možnost samostatně působit i při narušení centralizovaného velení. Přitom nejdůležitějším opatřením je organizace bezprostředního (samostatného) radiolokačního zabezpečení bojové činnosti útvarů a jednotek protiletadlových raketových vojsk a stíhacího letectva.

Úkoly a funkce velení každého velitelského stupně jsou určovány na základě analýzy pravděpodobného vývoje bojové činnosti, s přihlédnutím k možnostem včasného získání hodnověrných informací o situaci a jejich zpracování a doručení přijatých rozhodnutí k vojskům. Velitelům a štábům útvarů a svazků PVO je nezbytné ponechat maximum samostat-

nosti a iniciativy v rámci předběžně připravených plánů bojové činnosti.

Různorodost informací, které charakterizují vzdušnou situaci, značný rozsah a složitost úkolů, plněních na velitelských stanovištích, omezený čas na jejich splnění: kladou výjimečně vysoké požadavky na operativnost a kvalitu velení, mají zvláštní vliv na formy a metody jeho organizace a uskutečňování. Účinnost bojového velení podstatně závisí na stupni automatizace řešení úkolů velení, přípravě a nácviku velitelů a štábů, sladěnosti bojových směrů velitelských stanovišť všech stupňů jako jednoho celku. Práce na velitelských stanovištích musí být organizována tak, aby velitel ve složitých podmínkách situace dostal včas a ve vhodné formě potřebné informace pro přijetí rozhodnutí. Přitom z hlediska účinnosti velení přebytek informací škodí stejně tak, jako i jejich nedostatek nebo jejich nízká kvalita.

Komplexní staďování bojových směrů velitelských stanovišť svazků, útvarů a jednotek PVO se děje s využitím cvičného a imitačního zařízení, vyžaduje vědeckou organizaci bojové přípravy, intenzivní tvůrčí práci velitelů a štábů, prosazení přesného plnění řádů v celém systému cvičení a nácviků do života. K účinnému velení v bojové činnosti vojsk musí mít velitel odpovídající úroveň znalostí, návyků a osobní kvality, musí být schopen dovedně přijímat informace, prostorově „vidět“ vzdušnou situaci, předvídat možné její změny a správně se rozhodovat v podmínkách velkého nedostatku času.

Takových profesionálních kvalit mohou velitelé vojsk PVO dosáhnout jen za předpokladu vysoké náročnosti k sobě a při pravidelných nácvicích ve velení silám a prostředkům ve složité situaci.

Účinnost velení do určité míry závisí i na tom, jak velitelé dovedně využívají automatických systémů velení. Při nedostatku času a značném množství různých informací je prakticky nemožné bez využití automatického systému velení operativně a vysoce kvalitně řešit otázky sběru a analýzy údajů o vzdušném nepříteli, o stavu a možnostech vlastních prostředků zhodnocení optimálnosti přijímaných rozhodnutí a jejich doručení do vojsk bez ztráty času.

Důležitým a velmi specifickým úkolem velení vojskům PVO je jejich udržování ve stálé bojové pohotovosti k odrazení nenadálých úderů vzdušného nepřítele. Stálá bojová pohotovost vojsk je zabezpečována a dosahována včasným uskutečněním celého komplexu opatření. Nejdůležitější

z nich je udržování bojové pohotovosti vojsk v souladu s příletovým časem pravděpodobného nepřítele, organizace a plnění úkolů hotovostních sil.

V průběhu bojové činnosti patří mezi hlavní úkoly velení:

- řízení hotovostních sil a prostředků,
- uvedení vojsk do bojové pohotovosti,
- vedení průzkumu,
- hodnocení a předvídání situace,
- přijetí rozhodnutí k odrazení úderu a upřesnění bojových úkolů vojskům,
- organizace součinnosti,
- přijetí opatření k udržení bojové schopnosti vojsk,
- obnova narušené obrany.

Ohromné ničivé účinky soudobých prostředků, kterými je vyzbrojeno letectvo nepřítele, nutí zjišťovat a vést systém PVO každý letoun nebo každou řízenou křídlatou raketu typu „vzduch—zem“. Při vedení bojové činnosti není možné dovolit průlet ke chráněným objektům ani jednotlivého prostředku vzdušného napadení. Proto je pochopitelná snaha každého velitelského stupně soustředit na svém VS úplné informace o všech vzdušných cílech, které mohou vést úderu na chráněné objekty. V souvislosti s růstem rozsahu bojové činnosti ovšem sběr těchto informací, jejich zpracování na jednom VS a zejména jejich včasné a dokonalé využití jsou prakticky nemožné. Přebytek informací v jednotlivých případech může dokonce záporně ovlivnit operativnost velení silám a prostředkům PVO jako celku. V souvislosti s tím zvýšení množství úkolů a rozhodnutí, vzhledem ke zvýšení úrovně velení, je důležitým faktorem, který podmiňuje ve složité vzdušné situaci účinné řízení bojové činnosti vojsk PVO při odrazení úderů letectva nepřítele.

Je nutné, aby rozhodnutí a činnost nadřízeného a podřízeného ve svém souhrnu tvořily jeden celek a maximálně zabezpečovaly účinné velení vojskům v daných podmínkách situace. Každý stupeň velení předpokládá plnit úkoly v závislosti na úrovni a úplnosti informací; přitom nezaměňuje úkoly podřízených stupňů. Spolu s tím nadřízený náčelník po přijetí rozhodnutí nesmí přenášet na podřízeného odpovědnost za splnění bojového úkolu, který sám, v souvislosti se vzniklou situací a získanými informacemi, může splnit.

Z toho vyplývá, že složení a charakter informací o vzdušné situaci, která je registrována na VS, musí odpovídat úrovni velení.

Rízení bojové činnosti vojsk na operačním stupni je založeno na zobecněných informacích různých druhů průzkumu a zahrnuje:

- zhodnocení operační situace;
- zjištění celkového zámyslu činnosti nepřítele, složení jeho sil a prostředků, směrů soustředění hlavního úsilí;
- volbu, upřesnění a realizaci nejúčelnější varianty činnosti vojsk;
- rozhodnutí k manévru stíhacího letectva, sladění úsilí se součinnostními vojsky.

Nejdůležitějšími úkoly takového velení jsou

- dosažení nepřetržitého působení proti vzdušnému nepříteli již od maximálních vzdáleností zejména stíhacím letectvem;
- vytvoření potřebného poměru sil v prostorech činnosti stíhacího letectva a v prostorech působení protiletadlového raketového vojska, které zabezpečuje bezpodmínečné zničení nepřítele než splní plánované bojové úkoly.

Převaha sil nad nepřítelem je dosahována širokým manévrem stíhacího letectva a dalších sil PVO jak podél fronty, tak i z hloubky. Musí se zvyšovat v závislosti na narůstání úsilí a podle přibližování nepřítele k chráněným objektům.

Nejdůležitějším úkolem na taktickém stupni je řízení palby útvarů a jednotek protiletadlového raketového vojska a řízení činnosti stíhacího letectva k napadení a zničení vzdušných cílů.

Zpracování rozhodnutí k odrazení úderu v podstatě tkví ve stanovení jaké cíle, jakými silami a prostředky, kdy a jak zničit. Na velitelských stanovištích je nutné mít informace o vzdušné situaci, která nejenže odráží obecný charakter náletu nepřátelského letectva, ale dává i možnost zhodnotit každý prostředek vzdušného napadení jako cíl pro protiletadlové raketové vojsko a stíhací letectvo, tj. stanovit složení a důležitost cíle, prvky letu, druh cíle, čas přiletu a opatření protiradiotechnických prostředků. Souřadnice všech cílů musí být zpracovány na VS s takovou přesností, která zabezpečí vysokou účinnost řízení palby protiletadlového raketového vojska a navedení stíhacího letectva.

Velitel vojsk PVO při zpracování rozhodnutí k odrazení úderu vzdušného nepřítele nemá vždy dostatek času na vyslechnutí návrhů podřízených funkcionářů. Sladění bojové směny VS pomáhá

mu bez připomínání splnit jen ty operace, které jsou nutné pro přípravu, přijetí a splnění rozhodnutí velitele. Návrhy musí být krátké a musí obsahovat jen ty informace, které zabezpečí účinné velení v bojové činnosti útvarů a jednotek.

Největšího zkrácení doby k předání rozhodnutí velitele je dosahováno použitím signálů, povelů, krátkých nařízení ke stanovení úkolů, a dále postupným doručováním rozhodnutí velitele vojskům. Proto k udání vzdušného cíle a jeho místa v prostoru podřízeným VS je maximálně využíváno všech možností automatizovaných systémů velení.

Otázky o nejúčelnějších způsobech společné činnosti útvarů a jednotek protiletadlového raketového vojska a stíhacího letectva při odrazení úderů vzdušného nepřítele jsou řešeny na odpovídajícím VS. Velitelé protiletadlového raketového vojska a stíhacího letectva po ujasnění tohoto rozhodnutí přistoupí k jeho plnění; před tím sladí podle úkolů, místa a času bojovou činnost protiletadlových raketových jednotek a stíhacího letectva.

Při náhlé změně situace, při narušení velení na nadřízeném stupni nebo při nízké jeho kvalitě a dále při společné činnosti protiletadlového raketového vojska a stíhacího letectva, které jsou řízeny samostatně, součinnost protiletadlového raketového vojska a stíhacího letectva je uskutečňována na základě samostatných rozhodnutí jejich velitelů. Cílem součinnosti je bezpodmínečné splnění bojového úkolu a poskytnutí vzájemné pomoci. Možné způsoby součinnosti jsou: sladěná postupná nebo současná činnost protiletadlového raketového vojska a stíhacího letectva proti jednomu vzdušnému cíli (soustředěné úsilí) a sladěná současná činnost proti různým vzdušným cílům (rozdělené úsilí).

Stíhací letouny a jimi ničené vzdušné cíle nepřítele působí v jednom prostoru a v jedné a téže době. V takové situaci objektivně existuje nebezpečí chybného odpálení protiletadlových řízených raket proti vlastnímu letounu. Z toho vyplývá, že nejdůležitějším úkolem součinnosti mezi protiletadlovým vojskem a stíhacím letectvem, na jehož řešení závisí nakonec i úspěch splnění bojového úkolu jako celku, je vyloučit možnost zničení vlastních stíhacích letounů protiletadlovými řízenými raketami. Je to úkol charakteristický jen pro součinnost pozemních palebných prostředků PVO a letectva a je řešen komplexem technických, organizačních a taktických opatření. K tomu je nutné, aby na velitelských stanovištích, místech vele-

ní součinnostních útvarů a jednotek a rovněž na nadřízených VS byly shodné informace o vzdušné situaci; v sestavě prostředků radiolokačního průzkumu a palných komplexů je nutné mít vysoce účinnou techniku, která zabezpečí spolehlivé určení vlastních letounů. Kromě toho je nutné spolehlivé součinnostní spojení a neustálá vzájemná informace VS o přijatých rozhodnutích, hluboké znalosti veli-

telů o bojových možnostech a způsobech použití součinnostních sil a prostředků; přísné dodržování stanovených pravidel činnosti stíhacích letounů a protiletadlových raketových zbraní při ničení cílů.

Součinnost vojsk PVO může mít taktický nebo operační charakter. Zabezpečení bezpečné činnosti vlastních stíhacích letounů ve značné míře ovlivňuje formy a způsoby této součinnosti.

V článku jsme uvedli některé zvláštnosti bojového velení vojskům PVO, které by měli brát v úvahu velitelé a štáby ve své praktické činnosti.

Narůstání významu bojového velení při plnění úkolů, které stojí před vojsky, vyžaduje neustálé jeho zdokonalování. Jeho základem musí být vědecké poznání. Jen tak bude možné v jakékoli situaci zabezpečit vysokou účinnost bojové činnosti, maximální využití všech materiálních a morálních možností jak jednotlivých svazků a útvarů, tak i vojsk PVO jako celku.

Upraveno ze sovětského tisku

Obecná teorie a struktura vojenské vědy

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek autorského kolektivu pod vedením maršála letectva G. Zimina, doktora vojenských věd, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ čís. 9/1974.

Výzkum v oblasti obecné teorie a struktury vojenské vědy má velký význam pro její rozvoj a úspěšné řešení všech úkolů, které před ní stojí.

Cílem článku je objasnit některé metodologické problémy struktury vojenské vědy.

Struktura takové vědy, jakou je vojenská věda, je podmíněna

— specifikou jejího objektu zkoumání (válka, ozbrojené síly jako sociální jev) a jejího předmětu (ozbrojený zápas, ozbrojené síly jako prostředek jejího vedení),

— strukturou předmětu (základní prvky ozbrojeného zápasu, hlavní části ozbrojených sil, způsoby spojení mezi těmito prvky a částmi),

— vztahem používaných metod výzkumu (všeobecné filosofické metody, obecných vědeckých metod, speciálních metod vojenské vědy, metod jiných věd),

— obsahem ústředních pojmů („ozbrojený zápas“, „ozbrojené síly“),

— místem v systému, který odpovídá oblasti vědeckého poznání.

Vezmeme-li za základ řešení problému struktury vojenské vědy takovýto přístup,

pak za její hlavní prvky struktury (hlavní součásti) pokládáme:

- obecnou teorii,
- teorii vojenského umění,
- teorii vojenského řízení,
- teorii výstavby ozbrojených sil,
- vojenskotechnické vědy,
- teorii výcviku a výchovy,
- teorii týlu,
- teorii civilní obrany.

Přitom není nejpodstatnější jen určení těchto hlavních prvků (hlavních součástí) struktury, ale hlavně objasnění způsobů spojení a vztahů mezi nimi, dále mezi každým z nich a vojenskou vědou v celku. V procesu zkoumání této otázky musíme určit místo, úlohu a význam každé hlavní součásti vzhledem k ostatním hlavním součástem a k vojenské vědě

v celku. V souvislosti s tím má prvořadý význam určení místa a úlohy obecné teorie vojenské vědy a teorie vojenského umění.

Obecná teorie vojenské vědy a její další rozpracování vyžadují největší pozornost. Můžeme bez nadsázky říci, že řešení mnoha vojenskoteoretických problémů závisí na úrovni rozvoje této oblasti teorie.

V. I. Lenin vždy zdůrazňoval prvořadou důležitost rozpracování obecných otázek vědy. Napsal, že „...ten, kdo se pouští do dílčích otázek bez předběžného řešení otázek obecných, bude na každém kroku, aniž si to uvědomí, nevyhnutelně „narážet“ na tyto obecné otázky. A narážet na ně slepě v každém zvláštním případě znamená odsunovat naši politiku k nejhoršímu kolísání a bezzásadovosti“ (V. I. L., Spisy, díl 12, str. 478).

Bez soustavného rozpracování obecné teorie se nemohou rozvíjet a odpovídat požadavkům poznání a praxe ani základní vědy, ani základní praktické vědy. Vojenská věda a její součásti jsou základní praktické vědy, protože zahrnují základní a teoretickou součást, která zkoumá objektivní zákony v určité sféře skutečnosti a praktickou součást, která rozpracovává principy a zásady využití těchto zákonů v praktické činnosti (rovněž se nemohou rozvíjet bez zdokonalování obecné teorie).

Hovoříme-li o významu obecné teorie vojenské vědy, musíme zdůraznit i to, že uskutečňuje syntézu vojenskovědeckého poznání. V soudobých podmínkách, kdy probíhá složitý proces diferenciací věd, syntéza vědeckého poznání hraje prvořadou úlohu. Význam tohoto momentu vzrůstá tím, že vojenská věda má komplexní charakter.

Posláním obecné teorie je dát nejvyšší úroveň zobecnění na základě závěrů jiných hlavních součástí vojenské vědy a poskytnout zobecněné zásady jako orientační body ve vědeckém poznání, tzn. uskutečňovat vzhledem k těmto hlavním součástem dílčí metodologickou funkci. Proto je důležité správně určit její obsah, objem a funkce.

Existuje řada problémů, jejichž řešení leží na styku marxisticko-leninského učení o válce a armádě a obecné teorie vojenské vědy. Obecné zákony války, jako zvláštního stavu společnosti v celku, a celý okruh otázek, spojených s ekonomikou, morálně politickou a psychologickou přípravou země na válku zkoumá marxisticko-leninské učení o válce a armádě jako komplexní a specifický vědecký směr v rámci marxismu-leninismu, který zkoumá sociální (filosoficko-sociologické, ekonomické, sociálně politické) zákonitosti vzniku a vývoje vojenské praxe států a tříd.

Pokud se týče obecné teorie vojenské vědy, bere za základ zásady marxisticko-leninského učení o válce a armádě, a obecných zákonech války, o ekonomické, morálně politické a psychologické přípravě na ni. Na základě těchto zásad obecná teorie vojenské vědy zkoumá zákony přípravy, vedení a zabezpečení ozbrojeného zápasu, zákony organizační struktury, zákony funkcí a vývoje ozbrojených sil, formuluje zákony vojenské vědy, rozpracovává její strukturu, principy, pojmy a metody.

Ze zkoumání otázky o obecné teorii je zřejmé, že základní prvky struktury vojenské vědy nejsou rovnocenné. Rozdílné jsou jejich úloha, místo a působení. Základním a nejdůležitějším prvkem struktury vojenské vědy je teorie vojenského umění, která zahrnuje teorii strategie, teorii operačního umění a teorii taktiky. To vyplývá z toho, že teorie vojenského umění řeší principiální otázky vojenské vědy, rozpracovává principy bojového použití všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk, způsoby a formy vedení bojové činnosti. Vzhledem k tomu všechny hlavní součásti vojenské vědy, včetně její obecné teorie, musí zabezpečit rozpracování těchto otázek teorie vojenského umění. V rámci obecné teorie se bezprostředně řeší otázky vlivu ekonomiky, politiky, ideologie na strategii, operační umění a taktiku.

Rozpracování teorie vojenského umění v souladu s požadavky soudobosti i pro-

gnózami budoucnosti je jedním z hlavních úkolů vojenskovědeckého myšlení. Proto je nezbytné, aby včas odráželo ty závěry, které probíhají ve skutečnosti. V souladu s tímto požadavkem života oprávněně vystupuje do popředí zásada, že teorie vojenského umění zahrnuje speciální teorie druhů ozbrojených sil.

Nezbytnost rozpracování teorií vojenského umění druhů ozbrojených sil není podmíněna nikterak subjektivními faktory. Celý vývoj vojenství a především probíhající v této oblasti revoluční přeměny mají za následek posílení dialektické vzájemné spojitosti a vzájemného působení mezi druhy ozbrojených sil; současně vedou k růstu poměrně samostatnosti každého z nich. Nezbytnost rozpracování speciálních teorií vojenského umění vyplývá i z toho, že bojová činnost jednotlivých druhů ozbrojených sil je vlastní jak obecné zákonitosti války a ozbrojeného zápasu, tak i specifické zákonitosti činnosti každého z nich.

Z toho vyplývá, že do procesu diferenciací jsou zapojeny nejen vojenská věda v celku, ale i jednotlivé její hlavní součásti, zejména teorie vojenského umění. Vzniká nezbytnost v rámci této teorie rozpracovat speciální teorie vojenského umění druhů ozbrojených sil. Teorie sovětského vojenského umění v této spojitosti bude vystupovat jako obecná. Vztah obecné teorie vojenského umění a speciálních teorií vojenského umění druhů ozbrojených sil představuje jednotu a vzájemné působení celku a součástí, systému a jeho prvků.

Speciální teorie na základě obecných zákonů ozbrojeného zápasu, obecných, principů vojenského umění a zásad teorie strategie, operačního umění a taktiky zkoumá specifické zákony bojové činnosti daného druhu ozbrojených sil, formuluje principy jeho vojenského umění, rozpracovává způsoby a formy vedení bojové činnosti. Tato teorie rovněž vědecky zdůvodňuje úlohu, místo a úkoly daného druhu ozbrojených sil v ozbrojených silách státu, stanoví podíl druhů vojsk, které zahrnuje.

Speciální teorie vojenského umění může zahrnovat:

- obecné zásady,
- teorii strateického použití daného druhu ozbrojených sil,
- teorii jeho operačního umění,
- teorii jeho taktiky.

Obecné zásady, na základě principů vojenského umění, musí odrážet specifické zákony bojové činnosti daného druhu ozbrojených sil, dále vliv obecných zákonů války a ozbrojeného zápasu na jeho organizaci a charakter a konečně určit způsoby rozvoje druhů vojsk, způsoby součinnosti mezi druhy vojsk, svazky, svazy a s jinými druhy ozbrojených sil.

Obecné zásady speciální teorie vojenského umění, teorie operačního umění a teorie taktiky jsou v dialektické vzájemné spojitosti, vzájemném působení a vzájemném pronikání. Jsou rozpracovávány na základě údajů teorie operačního umění a teorie taktiky; ty řeší vlastní problémy, přičemž vycházejí z ustanovení a principů, obsažených v obecných principech speciální teorie vojenského umění. Rozpracování teorie vojenského umění druhů ozbrojených sil v rámci obecné teorie vojenského umění je tak podmíněno objektivními procesy, které jsou vlastní vojenské vědě a praxi.

Zájmy praxe vyžadují hlubší rozpracování celé řady otázek v obsahu hlavních součástí vojenské vědy. V teorii vojenského umění např. čím dále, tím více vzrůstá význam rozpracování systému vědeckých znalostí o vojenském průzkumu. To vyplývá z růstu úlohy včasného získávání znalostí o možné činnosti protivníka při přípravě na soudobou válku a rovněž z existence specifických zákonitostí, které jsou vlastní vojenskoprůzkumné činnosti. Systém teoretických znalostí o vojenském průzkumu musí řešit takové otázky, jako určení struktury, funkcí a organizačních forem orgánů, systémů a sil vojenského průzkumu, stanovení principů jejich činnosti, způsobů získávání včasných a úpl-

ných údajů o vojenském potenciálu protivníka a rovněž zabezpečit rozpracování metod analýzy a syntézy průzkumných údajů v podmínkách působení nejsložitějších systémů dezinformace.

Vojenská věda ve svém vývoji úzce spolupracuje s velkým množstvím jiných věd. Tempo rozvoje teorie vojenského umění a jejích metod v současné době ve značné míře závisí na tom, jak široce a dovedně budou využívány závěry a metody systematické analýzy, operačního výzkumu, vý-

početní techniky, heuristiky, vědeckého řízení atd. Zkušenosti svědčí o tom, že výzkum, spojený s rozpracováním teorie vojenského umění, má tendenci dále se rozšiřovat, prohlubovat a komplikovat.

Zvláštní význam při kvalitním a včasném rozpracování těchto teorií má organizace výzkumů, používané metody, jednotka vědeckého a metodického řízení, speciální technické vybavení. Rozpracování těchto vědeckých problémů bezpochyby přinese užitek.

z kapitalistických armád

ARMÁDNÍ SBOR ZÁPADONĚMECKÉ ARMÁDY V ÚTOČNÉM BOJI

Major ing. Karel Tichý

Cílem tohoto článku, který obsahově navazuje na článek uveřejněný v našem časopisu pod titulem „Nový polní řád západoněmecké armády“, je konkretizovat nejnovější poznatky o zásadách vedení bojové činnosti na stupni armádního sboru v útoku.

Složení a posilování armádního sboru západoněmecké armády

Armádní sbor je vyšším svazkem, který je nejvyšším národním velitelským stupněm západoněmeckého polního vojska. Zpravidla působí v sestavě skupiny armád, může však působit i samostatně.

Armádní sbor má ve svém složení tři až čtyři divize různého typu (jedna z nich tanková) a sborové útvary a jednotky. Počet a druh divízi je závislý na úkolech armádního sboru a jeho místu v sestavě vyššího svazku spojeneckých ozbrojených sil NATO. Složení sborových útvarů a jednotek, z nichž většina je začleněna do sestavy jednotlivých velitelství druhů vojsk a služeb, je stále.

Sborové útvary a jednotky armádního sboru jsou:

— štáb	1
— prapor OPZHN	2
— polní náhradní prapor	3
— prapor vojenské policie	1
— zajišťovací prapor	1
— polní prapor doplňků	6
— velitelská rota	1
— rota hloubkového průzkumu	1
— rota vojenského zpravodajství	1
— rota psychologického působení	1

Dále do složení armádního sboru patří jednotky podřízené jednotlivým velitelstvím:

velitelství spojení	
— velitelská rota	1
— rota zásobování a oprav spojovacího materiálu	1
— spojovací prapor	1
— spojovací provozní prapor	1
— prapor elektronické války	1
velitelství PVO	
— velitelství baterie	1
— protiletadlový oddíl 40 mm PLK L/70	1—2

velitelství dělostřelectva

— velitelská baterie	1
— topografická baterie	1
— raketový dělostřelecký oddíl RS SERGEANT (LANCE)	1
— dopravní prapor speciálních zbraní	1
— velitelství, štáb a baterie veli- telská a služeb smíšeného dě- lostřeleckého pluku	1
— dělostřelecký oddíl 203,2 mm samohybných houfnic	1
— dělostřelecký oddíl 155 mm sa- mohybných houfnic	2—3

velitelství ženijního vojska

— velitelská rota	1
— speciální ženijní zatarasovací četa	1
— lehký ženijní prapor	3—4
— těžký ženijní prapor	2
— prapor obojživelných přepravních prostředků	1
— pontonový prapor	1

velitelství vojskového letectva

— velitelská rota	1
— průzkumná a spojovací rota	1
— letištní velitelství	5
— lehký dopravní letecký pluk	1
— střední dopravní letecký pluk	1
— rota technického zabezpečení	1

zásobovací velitelství

— velitelská rota	1
— výsadková zásobovací rota	1
— rota pro registraci hrobů	1
— zásobovací prapor	4—5
— smíšený dopravní prapor	3

velitelství technického zabezpečení

— velitelská četa	1
-----------------------------	---

— střední prapor technického za- bezpečení	3—4
— smíšený prapor technického za- bezpečení	1
— těžký prapor technického za- bezpečení	1
— technický prapor speciálních zbraní	1

zdravotnické velitelství

— velitelská rota	1
— polní hygienická laboratoř	1
— polní chemická laboratoř	1
— polní veterinární laboratoř	1
— zdravotnický prapor	1
— smíšený zdravotnický prapor	1
— zdravotnický dopravní prapor	1
— polní nemocnice	6—8

Základem posilování armádního sboru pro útok ve všeobecné jaderné válce je jaderná munice. Armádní sbor může být posílen 60—110 ks jaderné munice, z toho může být 40—70 řízených střel, 10—20 jaderných hlavic pro víceúčelové dělostřelectvo a 10—20 jaderných leteckých pum.

Po vševojskové stránce může být armádnímu sboru operačně podřízena vzdušná výsadková brigáda. (Po zrušení velitelství 1. vzdušné výsadkové divize se předpokládá úplné organizační začlenění vzdušných výsadkových brigád do sestavy armádních sborů.) Ze sil a prostředků americké armády se západoněmeckému armádnímu sboru přiděluje určitý počet jednotek vycvičených v použití jaderných min. V průběhu bojové činnosti mohou být armádnímu sboru přiděleny některé síly a prostředky teritoriálního vojska.

Armádní sbor v útočné operaci

Úloha armádního sboru, který působí v sestavě skupiny armád, je závislá na jeho úkolu a místě v operačním uskupení. Armádní sbor může být v prvním nebo druhém sledu, popřípadě v záloze. Útok přitom vede na hlavním nebo druhém směru útoku skupiny armád.

Útočit může na několika směrech, z nichž jeden je směrem hlavním. Hlavní směr útoku musí zabezpečovat účelné použití jaderných zbraní a využití jejich účinků útočícími vojsky sboru k rychlému zničení obranného uskupení vojsk protivníka a rychlý postup do hloubky k určeným úkolům. Bojovou činnost armádního sboru podporuje vojenské letectvo, na přímořském směru též vojenské námořnictvo.

Armádní sbor dostává při útoku za použití jaderných zbraní na hlavním směru **útočné pásmo** 90—100 km. Šířka útočného pásma na druhých směrech dosahovala při některých cvičeních až 120 km.

Hloubka bližšího a konečného úkolu armádního sboru závisí na úloze a místě sboru v útočné operaci skupiny armád a na použití jaderných zbraní. Bližší úkol může být stanoven v hloubce až 100 km (2 dny boje) a konečný úkol v hloubce až 200 km (3 až 4 dny boje).

Střední tempo útoku činí za použití jaderných zbraní 40—45 km za den. Pokud je bojová činnost vedena bez jejich použití, uvažuje se o tempu 20—30 km za den.

Bojová sestava armádního sboru prvního sledu obvykle zahrnuje divize prvního sledu, divize druhého sledu (jednotky a útvary zálohy), sborovou dělostřeleckou skupinu, raketový dělostřelecký oddíl řízených střel, protiletadlový oddíl (protiletadlové oddíly), ženijní zálohu, vojenské letectvo a vzdušné výsadkové jednotky.

Bojová sestava armádního sboru se člení do jednoho nebo dvou sledů. **Bojová sestava v jednom sledu** se vytváří především při útoku na protivníka, který spěšně přešel do obrany. Záloha může mít v tomto případě hodnotu asi 1 až 2 brigád. Do zálohy může být navíc začleněna i vzdušná výsadková brigáda. Hloubka bojové sestavy armádního sboru v jednom sledu dosahuje až 60 km.

Bojová sestava ve dvou sledech se vytváří zpravidla při útoku na dobře vybudovanou a připravenou obranu protivníka. Druhý sled se vytváří zpravidla v hodnotě jedné divize a vzdušné výsadkové brigády. Hloubka bojové sestavy armádního sboru, členěné do dvou sledů, dosahuje až 100 km.

Sborová dělostřelecká skupina, pokud je vytvořena, se umísťuje na hlavní směr útoku, všeobecně 4–6 km od čáry dotyku.

Raketový dělostřelecký oddíl řízených střel SERGEANT se umísťuje v prostoru bojového rozmístění v hloubce 30–60 km od čáry dotyku. Šířka prostoru je do 20 km, hloubka 15–20 km. Pokud raketový dělostřelecký oddíl má ve výzbroji

řízené střely LANCE, rozmísťuje se ve vzdálenosti 15–20 km od čáry dotyku. Prostor bojového rozmístění může být 8–12 km široký a 6–9 km, ale i více, hluboký.

Oddíl se rozmísťuje vždy po bateriích. Pro každou baterii je budováno jedno hlavní a nejméně jedno záložní palebné postavení. Je-li dostatek času, budují se i klamná palebná postavení.

Protiletadlový oddíl (protiletadlové oddíly) se rozmísťuje tak, aby kryl nejdůležitější prvky bojové sestavy jako např. raketový dělostřelecký oddíl řízených střel, druhý sled (zálohu), hlavní velitelské stanoviště apod.

Sborová ženijní záloha se umísťuje většinou v prostoru soustředění ve vzdálenosti do 15 km od hlavního velitelského stanoviště, zpravidla na směr hlavního úsilí ženijního zabezpečení.

Vojenské letectvo se používá centralizovaně. Lehký dopravní letecký pluk se umísťuje na dvou vrtulníkových letištích ve vzdálenosti 50–70 km, střední dopravní letecký pluk ve vzdálenosti 60–80 km od čáry dotyku. Průzkumná a spojovací rota vojenského letectva se rozmísťuje na jednom letišti v blízkosti hlavního velitelského stanoviště armádního sboru.

Vzdušný výsadek se vysílá v hodnotě zesílené vzdušné výsadkové rotý až vzdušné výsadkové brigády. Může být vysazen na vzdálenosti 80–150 km od čáry dotyku a je schopen vést bojovou činnost bez materiálního doplnění až 48 hodin (údaj platí pro vzdušnou výsadkovou brigádu).

Vedení útočného boje

a) Všeobecné zásady

Cílem útoku armádního sboru je zničit protivníka ve svém útočném pásmu a ovládnout prostor bližšího a konečného úkolu.

Hlavními formami manévru v útočném boji jsou čelní útok, útok do boku, útok do týlu a obchvat.

Čelní útok nejlépe zabezpečuje sladění palby a pohybu vojsk. Vyžaduje vytvoření značné palebné a početní převahy v silách a prostředcích. Vede se zpravidla při hromadném použití jaderných zbraní a v kombinaci s ostatními formami manévru.

Útok do boku se vede zpravidla proti slabším silám protivníka. Ohrožuje především palebná postavení dělostřelectva, místa velení, spojení a týlová zařízení. Pokud-li se spojit s touto formou manévru i moment překvapení, může i útok

slabších sil přinést značný úspěch. Vždy je však třeba se snažit o čelní poutání síl protivníka.

Útok do týlu je považován za vysoce účinnou formu manévru. Jeho vedením je protivník zasažen na nejslabším místě, je odříznut od zásobovacích komunikací a donucen k boji s obrácenou frontou.

Obchvat zpravidla zahajuje obklíčení protivníka a směřuje k dosažení rozhodujícího úspěchu. Vede se obvykle na odkrytém boku protivníka, ale především v mezerách, které vzniknou v bojové sestavě protivníka po jaderných úderech. Část sil poutá protivníka čelně nebo naznačuje čelní útok. V řadě případů bude obchvat veden jako oboustranný. Ve výhodné situaci se doporučuje vysadit i vzdušný výsadek.

Hlavní směr útoku se stanoví tam, kde jsou slabá místa protivníka a kde terén umožňuje plně využít palby a manévru.

Projeví-li se však úspěch na jiném místě než se původně očekávalo, může být hlavní směr útoku změněn. Probíhá-li útok v podmínkách použití jaderných zbraní, bude hlavní směr útoku orientován v souladu s těžištěm jaderných úderů proti hlavním silám protivníka.

Před zahájením každého útoku musí proběhnout **příprava**. Jestliže však situace dovoluje překvapit protivníka, musí být útok zahájen bez větší přípravy. Rozsah příprav závisí především na čase, který je k dispozici a je do značné míry určen obsahem „velitelského postupu“. Zahrnuje zhodnocení situace, plánování, vydání rozhodnutí, zpracování „Plánu operace“ a bojových rozkazů. Počítá se rovněž s časem na organizaci součinnosti, na zásobování a na vlastní přípravu svazků a útvarů. Přípravy k útoku musí zůstat utajeny.

b) Vedení útoku

Vojska armádního sboru se podle situace přesunují do útoku z mírových posádek, z prostorů pro bojový poplach nebo z prostorů soustředění, které mohou být ve větší nebo i menší vzdálenosti od čar zasazení. V řadě případů však mohou zahajovat útok i v situaci, kdy jsou v přímém dotyku s protivníkem nebo i z prostorů soustředění, které leží pouze mimo dosah účinné palby dělostřelectva protivníka.

Hlavní náplní období přibližování, kdy jsou prostory soustředění ve značné vzdálenosti od čar zasazení sboru [zpravidla 30–70 km] je přesun vojsk, zaujetí bojové sestavy a jaderná, dělostřelecká a letecká příprava.

Velitel a štáb sboru řídí **přesun divízi** (brigád) tak, aby divize prvního sledu přešly do útoku současně. Pro každou divizi určuje 3–4 pochodové osy. Pochodové proudy na osách se člení do pochodových skupin, každá v síle zesíleného praporu. Jejich vzdálenost má být nejméně 3–5 km. Přesun se uskutečňuje především v noci za omezené viditelnosti. Na stanovených čarách se pochodové skupiny rozvíjejí do předbojových a bojových sestav, které musí zaujmout svazky prvního sledu nejpozději na čáře zteče.

Jaderná, dělostřelecká a letecká příprava probíhá zejména tehdy, je-li útok veden proti silnému protivníkovi.

V průběhu všeobecné jaderné války je útok zpravidla zahajován **jadernou přípravou** v trvání 5 až 10 minut, v závislosti na situaci asi 20 až 30 minut před zahájením útoku. Jaderné údery na cíle rozmístěné v sestavách pluků prvního sle-

du protivníka vede především víceúčelové dělostřelectvo. Dělostřelecké rakety HONEST JOHN ničí cíle především v prostorech divízi prvního sledu a řízené střely SERGEANT [LANCE] v bližší operační hloubce.

Dělostřelecká příprava se plánuje nejčastěji v trvání do 30 minut a zúčastňuje se jí veškeré dělostřelectvo armádního sboru a většina dělostřelectva divize druhého sledu. Palba se vede zejména na ty cíle, které nebyly vyřazeny jadernými údery nebo na ty, na které se jaderné údery neplánovaly. Při zahájení dělostřelecké přípravy může být veden přepad chemickým střelivem v trvání až 2 minut. V průběhu dělostřelecké přípravy je výhodná několikaminutová přestávka k úderu stíhacího bombardovacího letectva.

Při hromadném použití jaderných zbraní může mít dělostřelecká příprava formu mohutného palběného přepadu v trvání několika minut a nebo nemusí být organizována vůbec.

V omezené válce bez použití jaderných zbraní bude útok zpravidla zahajován mohutnější dělostřeleckou a leteckou přípravou, jejichž trvání bude podstatně delší.

Po vyjití prvosledových svazků na čaru zteče začíná vlastní **průlom obrany**, který má často zásadní vliv na vývoj útoku. K průlomu se vojska soustředí pouze na dobu nezbytně nutnou. Do prostoru průlomu se vedou soustředěné palby většiny palběných prostředků. Vojska s jejich využitím překonávají první a postupně i další obranné postavení protivníka, mezerami pronikají do hloubky, rozčleňují se a ničí bránící se uskupení a přicházející zálohy a znemožňují protivníkovi budovat obranu na dalších čarách. Místní protizteče odrážejí palbou, pokud to nestačí, zasadí i část útočících sil. Hlavní síly však musí pokračovat v útoku. Úspěch průlomu je dokončen teprve tehdy, když vojska v obraně nejsou schopna klást souvislý odpor.

Činnost vojsk, která rozvíjejí útok v hloubce, zabezpečuje velitel armádního sboru všemi silami, především prostředky jaderného napadení, zasazením druhého sledu nebo zálohy a použitím vzdušného výsadku.

Protizteče odrážejí divize z chodu nebo z místa. Z chodu se odrážejí tehdy, mají-li dostatečnou palěbnou (zejména jadernou) podporu. Nejvýhodnější je vést jaderné údery a údery dělostřelectva a letectva na svazky a útvary, které se připravují nebo již vedou protizteč a jejich zničení dokončit útokem vlastních tankových a mechanizovaných útvarů. V přípa-

dě, že obránce zasadí do protizteče značné síly, zejména tankové, protizteč se odráží z výhodných čar z místa.

Divize druhého sledu (záloha) se zasazuje v nejvýhodnější situaci, zpravidla po splnění bližšího úkolu. Zasazuje se obvykle do mezery mezi divizemi prvního sledu.

Úspěšně vedený útok může přejít v **pronásledování**, jehož cílem je úplné rozdrčení ustupujícího protivníka. Svazky jej zahajují zpravidla na široké frontě a v původní bojové sestavě. Postupně však mohou vytvářet **odřady pronásledování**, které samostatně pronikají do sestavy protivníka, přehrazují mu ústupové komunikace a v součinnosti se silami, které čelně pronásledují, ho ničí. K plnění těchto úkolů se vojskům mohou stanovit nové bojové úkoly, pásma činnosti nebo směry pronásledování.

Pronásledování má skončit až po **obklíčení nebo úplném zničení protivníka**. Ke splnění tohoto úkolu je třeba jednotky a útvary protivníka odříznout od jejich týlu. Útok proti obklíčeným jednotkám a útvarům může být zahájen současně i z několika směrů. Pokud není dostatek sil k rychlé likvidaci obklíčeného uskupení, je dostačující odrazit pokusy protivníka o průlom a postupně ho palbou ze země i údery ze vzduchu oslabovat. Značně urychlit zničení obklíčeného protivníka je možné použitím jaderných zbraní.

Po splnění konečného úkolu může být armádní sbor vyveden do druhého sledu skupiny armád nebo může dostat nový úkol. V tomto případě se mu přiděluje další jaderná munice a urychleně se doplňuje silami a prostředky tak, aby byl v co nejkratším čase připraven k jeho splnění.

NOVÉ FORMY A METÓDY RIADENIA VÝŽIVY VOJSK

Plukovník ing. Paľo Ríša, CSc.

Vytváranie predpokladov k racionálnemu a vedecky podloženému riadeniu výživy vojsk

Každá myšlienka alebo riešenie potrebujú určitý čas k vykryštalizovaniu — k realizácii. Ináč to nebolo ani s pokrokovými myšlienkami racionalizácie výživy v ČSLA, ktorých dôležitosť prerástala v nutnosť, lebo sa potvrdilo, že správna výživa a dobre organizované stravovanie má nemalý vplyv na bojaskopnosť vojsk.

Do roku 1963 sme výživu v armáde riadili predovšetkým na základe empirických poznatkov a ovplyvňovali pri peňažnom systéme stravovania ako výškou stravného, tak i doporučovaním alebo obmedzovaním konzumácie určitých druhov potravín. Týmto metódami a prostriedkami sme nemohli postihnúť ani priemernú celarmádnu nutričnú úroveň stravovania vojsk, ani priemernú celarmádnu nutričnú úroveň stravovania vojsk, ani priemernú konkrétnu skladbu dennej dávky stravy vojska. To boli základné podklady pre racionalizáciu výživy a stravovania vojsk.

Nastupujúca vedeckotechnická revolúcia i prudko sa rozvíjajúca veda o výžive poskytli nové technické prostriedky, to je výpočtovú techniku a teoretické podklady k riešeniu tejto úlohy. Proviantná služba ČSLA týchto nových možností včas a cieľavedome využila.

A tak už v roku 1965, síce ešte pomocou výpočtovej techniky Arítma, po celoročnom sledovaní a vyhodnocovaní spotreby potravín u reprezentatívneho vzorku päťdesiatich variácií útvarov, sme získali prehľad ako o nutričnej úrovni priemernej dennej dávky stravy vojaka v 13. výživových faktoroch, tak i priemernú skladbu dennej dávky v päťdesiatich podskupinách potravín. To bol pevný a reálny základ pre ďalšiu činnosť v prospech vojsk. Preto už v roku 1966 sme začali zavádzať do vojsk k ich samostatnému využívaniu **projekt k sledovaniu úrovne a ekonomiky výživy**.

Na základe dosiahnutých výsledkov potom došlo k prudkému kvalitatívnemu skoku, ktorý pozitívne ovplyvnil i tieto skutočnosti:

1. Od 1. 7. 1969 vstúpil v platnosť nový predpis Prov-2-2 (vojenská kuchárka) so záväznými materiálovými normami pokrmov a predpísanou technológiou prípravy stravy.

2. V armáde sme zaviedli samočinné počítače, ktoré mohli byť využité pri plnení Štátneho komplexného úkolu V-50-24

-RACIONALIZÁCIA VÝŽIVY V ČSĽA", riešeného Výskumným a skúšobným strediskom proviantnej služby už od polovice roku 1967.

Zameranie racionalizácie výživy a stravovania do vojsk, s hlavným cieľom: Pomoc vojskám

Od roku 1969 sme vypracovali, postupne zdokonalené a v súčasnej dobe používané **metódy pre riadenie výživy vojsk**, využívajúce projekty pre samočinné počítače. Tieto sú výsledkom dlhodobého výskumu a preukazného overovania a sú prispôbované i perspektívnej modernizácii výpočtovej techniky v armáde.

Sú to:

1. Metóda pre nepriame riadenie z centra pomocou výživy stravného a doporučených dávok potravín [911/Z].

2. Metóda pre priame riadenie výživy u stravovacích zariadení pomocou doporučených skladieb pokrmov na mesiac [911/3].

3. Metóda pre zisťovanie a objektivizáciu úrovne a ekonomiky výživy [901/2, 3].

Prvá metóda je uskutočňovaná optimalizačnými prepočtami naplnenia výživových doporučených dávok reálnou skladbou potravín **za stanovenú výšku stravného** pri rešpektovaní súčasných stravovacích návykov, s cieľom ich postupného usmerňovania. Optimalizácia je ďalej zabezpečená i použitím **normalívov strát** pri spracovaní a finálnom konzumu potravín. Je výsledkom dlhodobého sledovania priamo u útvarov. Delí straty potravín na **nevyhnuté a zbytočné** a pomáha proviantným náčelníkom odstraňovať straty zbytočné a správnu technológiu prípravy stravy neprekračovať straty nevyhnutné.

Táto metóda v podstate spočíva v tom, že:

— počítač optimálne naplní výživové doporučené dávky pre jednotlivé stravné normy posúdením tisícok variácií väzieb nutričných a finančných, vyberie a vytlačí varianty zabezpečujúce v danom rozmedzí výživové požiadavky;

— pracovníci proviantnej služby MNO/HT posúdia vybrané varianty, vyberú a navrhnu veleniu armády z ekonomických možností a z výcvikových potrieb tú najvhodnejšiu pre jej zverejnenie v Zbierke MNO. Stanovené stravné a k nemu optimalizované doporučené dávky potravín v 39 podskupinách sú záväzné na celý výcvikový rok, alebo do doby zmeny výšky stravného;

— útvary sú povinné hospodáriť so stravným, dodržiavať doporučené dávky potravín a vyhodnocovať ich naplňovanie, buď s využitím projektu, alebo ručným prepočtom.

Touto metódou, teda **nepriamo** pomocou určených nástrojov a spätnej väzby ovplyvňujeme a riadime výživu vojsk. Naplnením doporučených dávok potravín zabezpečíme dosiahnutie požadovanej nutričnej úrovne a neprečerpanie stanovených výšky stravného.

Druhá metóda je už kvalitatívne vyšším stupňom metódy prvej. Riešenie neobmedzujeme len na optimalizáciu spotreby potravín, ale zahrňujeme konečnú fázu spotreby, to je **sortiment pokrmov**. Podstatnú časť potravín totiž konzumujeme upravenú vo forme pokrmov. Výrazne tu vystupuje do popredia **komplementarita potravín**, kde v pokrmoch sa viažu potraviny žiaduce pre správnu výživu s potravinami nežiaducimi. Riešenie je zložitejšie, ale priamo a komplexne využiteľné vo vojskách.

Podklady pre určenie sortimentu pokrmov sme získali rozsiahlym prieskumom obľúbenosti pokrmov a názorov na úroveň výživy. K vyhodnocovaniu prieskumu sme použili projektu samočinného počítača.

Táto metóda spočíva v tom, že:

— počítač zostaví na podklade vstupných dát (nutričné hodnoty použitých potravín podľa druhu technologickej úpravy, normy pokrmov podľa Prov-2-2 [vojenská kuchárka] s počtom ich opakovaní v mesiaci, ceny potravín a v tom i pohyblivé ceny sezónnych produktov, cieľové výživové požiadavky a kritériá pre výber zámenných pokrmov) **doporučené skladby pokrmov na mesiac**;

— tieto skladby na jednotlivé mesiace spracujeme do pomôcky, zahrňujúcej celý výcvikový rok. Pomôcku sme vydali vojskám ako realizačnú pomôcku pre zostavovanie plánu výživy s využitím simplexovej tabule;

— v doporučených mesačných skladbách sú pokrmy hlavné a zámenné, ktoré sa v prijateľnom rozpätí nutričnom a cenovom približujú hlavným pokrmom;

— proviantní náčelníci na základe tejto pomôcky zostavujú plány výživy a jedálne lístky, čím majú zabezpečenú pestrosť, vyváženosť ako i požadovanú nutričnú a cenovú úroveň stravovania. Majú prepočítanú i potrebu jednotlivých potravín na mesiac.

Táto metóda umožňuje **priamo** z centra ovplyvniť a riadiť výživu vojsk a ich

stravovanie a je pre nich veľkou a žiadanou pomocou. Šetrí im nielen čas, ale dáva i istotu plného nutrične-ekonomického využitia výšky stravného. Stáva sa v podstate hlavným racionalizačným opatrením na úseku riadenia výživy vojsk v súčasnej dobe.

Tretia metóda využíva zdokonaleného a pre počítače 3. generácie upraveného prvého projektu proviantnej služby, a to projektu pre **sledovanie a vyhodnocovanie úrovne a ekonomiky výživy** [901].

Projekt je spätou väzbou k projektom optimalizácie. Výsledky dokumentujú, ako boli zabezpečené výživové požiadavky a naplnené stanovené doporučené dávky potravín. **Nutričnú ekonomiku** tu sledujeme dosiahnutými nutričnými hodnotami na **1 Kčs nákladov**. Projekt sme v roku 1973 zaviedli do používania vo vojskách, takže zväzy a zväzky môžu sledovať úroveň a ekonomiku výživy u svojich podriadených, stupeň využívania optimalizačných metód a pomôcok a výsledkov použiť i ako jedno z dôležitých kritérií hodnotenia socialistického súťaženia o najlepšie stravovanie i ako podklady pre ekonomické rozbor. Projekt je už začlenený do kontrolného systému proviantnej služby.

Popularizácia metód a internacionálna spolupráca

Že sme v proviantnej službe ČSĽA zvolili správnu cestu, je zrejmé z toho, že metódy riadenia a sledovania výživy sú už v praxi plne využívané a sú trvalým záujmom civilných odborníkov vo výžive.

Sledujúc záujmy brannej pripravenosti, umožnilo MNO aplikáciu našich niektorých metód v školskom stravovaní a metódy priameho ovplyvňovania výživy

a sledovania jej úrovne začínajú byť využívané u ministerstva školstva ČSR a SSR. Boli tiež uplatnené u ministerstva vnútra a ministerstva spravodlivosti ČSSR.

V rámci internacionálnej spolupráce boli poskytnuté konzultácie o formách a metódach riadenia výživy v ČSĽA odborným riadiacim orgánom niektorých bratských armád. Poľská ľudová armáda využila našich podkladov, poznatkov a skúseností k vypracovaniu vlastných metód riadenia výživy, odpovedajúcich špecifickým podmienkam zabezpečenia ich vojsk.

Proviantná služba ČSĽA plní líniu XIV. zjazdu KSČ pre zvyšovanie životnej úrovne na svojom úseku racionalizáciou výživy a stravovania vojsk, využívajúc nových progresívnych foriem a vedeckých metód, ktoré sú predurčené pre priamu pomoc vojskám v zabezpečovaní správnej výživy, dôležitého to predpokladu morálneho stavu a bojaskopnosti. Rozvojom vedy o výžive ako i výpočtových metód a techník, budeme i naďalej dosiahnuté výsledky zúčokonať a rozvíjať.

V súčasnej dobe vhodnými racionalizačnými metódami riešime i zabezpečenie vojsk proviantom v poľných podmienkach (úloha Kompletácia).

Doporučujeme projekty riešiace optimálne výšky neznížitelných zásob proviantu na jednotlivých stupňoch a projekt — zásobovanie a obmeny proviantu — teda opatrenia, ktoré majú priamy vplyv na bojaskopnosť vojsk.

Všetky formy, metódy a techniky racionalizačných opatrení využívaných proviantnou službou armády, slúžia vo svojej oblasti k zabezpečeniu realizácie línie XIV. zjazdu KSČ v podmienkach ČSĽA.

DĚJINY DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY 1939–1945

3. díl

Začátek války

Příprava agrese proti SSSR

V osmém čísle časopisu „Vojenská mysl“ z roku 1975 jsme informovali čtenáře o druhém díle dvanáctisvazkových „Dějin druhé světové války 1939–1945“, který rozebírá události posledních čtyř předválečných let — od podzimu 1935 do 31. srpna 1939. Zahrnuje celou dobu od prvních aktů agrese evropského fašismu do předválečné politické krize.

Na začátku roku 1975 vyšel třetí díl pod názvem „Začátek války. Příprava agrese proti SSSR“, který objasňuje události prvního období druhé světové války od doby přepadení Polska fašistickým Německem (1. září 1939) do začátku Velké vlastenecké války Sovětského svazu (22. června 1941).

Autorský kolektiv za řízení P. M. Děrevjanka a O. A. Ržeševského na základě nových materiálů sovětských a zahraničních archivů, na základě posledních poznatků marxisticko-leninské historiografie hluboce a všestranně prozkoumal všechny důležité aspekty prvního období války:

— vnitřní a zahraniční politiku válčících stran;

— průběh válečných činností a jejich důsledky;

— vojenské umění protistojících armád;

— přípravu hitlerovského Německa k napadení Sovětského svazu;

— politická, ekonomická a vojenská opatření komunistické strany a sovětské vlády k upevnění obranné síly státu ve spojitosti s rostoucím nebezpečím fašistické agrese.

Kniha má úvod, tři části a závěr. Je široce dokumentována fotografiemi, schématy a mapami. V příloze jsou uvedeny chronologický přehled hlavních událostí, abecední seznam jmen a geografických názvů.

Třetí díl obsahuje tři hlavní části, rozdělené do dvaceti kapitol.

První část „Rozpoutání druhé světové války německým imperialismem“ má celkem deset kapitol:

1. Přepadení Polska fašistickým Německem.

2. Politika a strategie válčících států po porážce Polska.

3. Rozvinutí ozbrojeného zápasu na moři.

4. Boj o Skandinávii. Obsazení Dánska a Norska fašistickým Německem.

5. Útok fašistických vojsk na západní frontě a porážka anglo-francouzské koalice.

6. Další plány Německa na Západě. Obrana Anglie.

7. Válečná činnost v Africe a na Středozemním moři.

8. Rozšíření japonské agrese v Asii.

9. Válka a Spojené státy americké.

10. Boj lidu kapitalistických států proti fašistické agresi a imperialistickému útoku.

Druhá část „Obrat fašistické agrese na Východ. Plán Barbarossa“, má šest kapitol:

11. Cíle a plány fašistické agrese proti SSSR.

12. Rozšíření a posílení fašistického bloku.

13. Fašistická agrese na Balkáně.

14. Mobilizace vojenskoekonomických zdrojů Německa a ostatních států fašistického bloku.

15. Antikomunismus a fašistická ideologie ve službě agrese.

16. Ozbrojené síly fašistické koalice před přepadením SSSR.

Třetí část „Sovětský svaz v podmínkách rostoucího nebezpečí agrese“ má další čtyři kapitoly:

17. Zahraniční politika sovětského státu a zajištění bezpečnosti hranic SSSR.

18. Rozvoj materiálně technické základny obrany Sovětského svazu.

19. Morálně politická příprava sovětského lidu k obraně socialistické vlasti.

20. Rozvoj ozbrojených sil SSSR.

V první části knihy autoři rozebírají agresi fašistického Německa proti Polsku, Dánsku, Norsku; válku s anglicko-francouzskou koalicí, vedení ozbrojeného zápasu na mořích, v severní Africe, na Blízkém východě a v Asii.

Nejpodrobněji autorský kolektiv rozebírá přepadení Polska hitlerovským Německem, které pohlaví třetí říše hodnotili jako první období ozbrojeného zápasu o světovou nadvládu.

Polsko, zrazeno spojenci a ponecháno vlastnímu osudu, bylo během tří týdnů poraženo.

Válečnou činnost v Polsku autoři třetího dílu rozdělili na tři období. První období od 1. do 8. září 1939, kdy německá fašistická vojska podle plánu „Weis“ vedla útočnou činnost obklíčit a zničit polskou armádu v prostoru velkého ohbí řeky Visly a západně Varšavy a tím splnit bližší strategické úkoly. Druhé období trvalo od 9. do 16. září 1939. V této době se snažil polský hlavní štáb odvést vojska na východ a vytvořit obranné pásmo na řekách Narev, Visla a San. Přestože svazky polské armády „Poznaň“ vedly protiúder do levého boku 8. německé armády, celkový průběh bojové činnosti se nemohl změnit. Německá fašistická vojska obklíčila polská vojska východně Varšavy, zlikvidovala následky protiúderu skupiny „Poznaň“ a dosáhla důležitých strategických výsledků — polské ozbrojené síly byly zničeny. Třetí období začalo 17. 9. a skončilo 9. října. Již na začátku tohoto období politické a vojenské řídicí orgány

Polska ztratily vliv na průběh událostí ve státě a na bojovou činnost. Pracující lid se však nevzdal. Hlavními událostmi tohoto období byla hrdinská obrana Varšavy, boj v pevnosti Modlin atd.

Německá armáda ve válce proti Polsku měla celkovou převahu v silách a prostředcích. Na směrech hlavních úderů byla tato převaha drtivá, např. v tancích osminásobná, v polním dělostřelectvu čtyřnásobná, v protitankovém dělostřelectvu sedminásobná atd. Kromě toho měl wehrmacht vysokou úroveň bojové přípravy a technickou vybavenost.

Pozemní vojska polské armády měla nedostatek tanků, protiletadlových, protitankových děl a automobilů. Jako rychlé svazky předpokládalo vešle využití jezdecké brigády, na které kladlo velké nároky. V mnohých druzích výzbroje bylo Polsko plně závislé na zahraničních dodávkách. Přestože Polsko mělo značné mobilizační zálohy osob, hlavní štáb polské armády byl prakticky zbaven možnosti zvýšit početní stav armády, letectva a námořnictva pro nedostatek výzbroje a bojové techniky.

Francie a Anglie 3. září 1939 vypověděla válku Německu. Byl to však formální akt, který nijak nezpůsobil starosti fašistickým vedoucím činitelům. Hitler a jeho nejbližší spolupracovníci byli přesvědčeni, že francouzská a anglická vojska nevstoupí na německé území. Autoři tohoto dílu přesvědčivě ukázali, že i přes značnou převahu sil a prostředků, spojenci jen neúspěšně pozorovali zničení polské armády.

Tuto pasivitu anglo-francouzských ozbrojených sil vysvětlují autoři dalekosáhlými politickými propočty vládnoucích kruhů Anglie a Francie, které se snažily usměrnit agresi Německa proti Sovětskému svazu. Místo vedení aktivní bojové činnosti proti wehrmachtu rozhodla hlavní vojenská rada spojenců 19. listopadu 1939 připravit přepadení SSSR a tím realizovat dlouho uzrávanou ideu anglických a francouzských reakčních kruhů organizovat společně s Německem tažení proti Sovětskému svazu. Kniha ukazuje konkrétní operační plány generálních štábů anglické a francouzské armády k vedení úderů proti SSSR z území Finska a z jihu z území Turecka a Iránu do prostoru sovětského naftového průmyslu.

Válečné přípravy a nepřátelská činnost Anglie a Francie ve vztahu k SSSR nepřiznivé ovlivnily a poškodily tyto státy, protože odvedly pozornost vládnoucích kruhů Londýna a Paříže od hlavního nebezpečí, tj. připraveného mohutného úderu fašistických vojsk na Západ. Německo využilo strategické přestávky k dalšímu zesílení svého vojenského potenciálu. Po skončení válečného tažení v Polsku zahájilo velení wehrmachtu přesuny vojsk z Východu na Západ — k hranicím Francie a Belgie. Na začátku listopadu se zvýšil počet německých vojsk na Západní frontě a dosáhl 96 divízi (z toho 9 tankových a 4 motorizované).

Autoři při rozboru zámyslu ukazují, že hlavní úder hitlerovské velení plánovalo vést do středu rozmístění spojeneckých vojsk s cílem rozdělit vojska a přitom severní uskupení zatlačit ke kanálu La Manche a zničit je. Ke splnění tohoto zámyslu rozvinulo tři skupiny armád v hodnotě 136 divízi, které podporovaly dvě vzdušné flotily. Francie a Anglie měly 108 divízi. Osmiměsíční období fašistického tažení skončilo v dubnu roku 1940 přepadením skandinávských států. Po něm zanedlouho zahájila německá vojska útočnou činnost na Západní frontě.

V tažení v západní Evropě se podařilo německému fašistickému velení uskutečnit strategii bleskové války — vedením dvou vzájemně sladěných rychlých strategických operací. Jejich úspěch byl zabezpečen dokonalou přípravou, nenadálým napadením, operačně strategickým maskováním a hromadným použitím tanků a letectva.

Hlavní údernou silou útočného uskupení Němců ve Francii byla tanková vojska. Německé tanky pro průlom obrany pronikaly do týlu francouzských vojsk, protínaly cesty odchodu a obzavovaly dů-

ležitě prostory a tak nedovolovaly organizovat obranu na nových čarách.

Hromadné použití tanků a letectva mělo vliv na zvětšení hloubky operací a na dosahování vysokých temp útoku. Za šest dní boje pronikly svazky německých fašistických vojsk do hloubky 250 km a dosáhly kanál La Manche.

Francouzské velení, které odpovídalo za koalici strategicko-operační plánování, udělalo chybu při určení směru hlavního úderu nepřítele. Dislokace hlavních sil spojeneckých armád, rozmístění záloh a přesun do Belgie po zahájení války jen zkomplikovaly situaci spojenců. V průběhu bojové činnosti nedokázalo francouzské velení uskutečnit včasné manévry zálohami, aby zastavilo postupující uskupení nepřítele.

Od prvních dnů války spojenecké velení nemělo dostatečnou schopnost řídit vojska ve složité operačně strategické situaci, nemělo ani dokonalé spojení s vojsky. Tanky nevyužívalo hromadně, letectvo nedokázalo účinně podporovat pozemní vojska a ničit tanková uskupení nepřítele.

Při vysvětlování průběhu bojové činnosti autoři knihy věnovali zvláštní pozornost událostem u Dunkerque. Je to pochopitelné, protože mnozí angličtí historikové při popisování událostí věnují pozornost jen úspěšné evakuaci 338 000 Angličanů, Francouzů a Belgičanů. Zapomínají však, že německé fašistické velení svou činností evakuaci spojeneckých vojsk z tohoto prostoru ulehčilo. Je velmi dobře známé, že 24. 5. 1940 rychlá skupina generála Kleita, která k blokování spojeneckých uskupení měla překonat jen 20 km, obdržela od hlavního velení rozkaz k zastavení postupu. Německé tankové divize obnovily útok až 27. 5., a to pochopitelně umožnilo spojencům upevnit obranu.

Je naprosto jasné, že rozhodnutí k zastavení tanků před Dunkerque bylo velkým operačním nedostatkem německého fašistického velení. Příčiny objasňují buržoazní historikové značně protichůdně. Zdůvodňují je starostlivostí o obnovení tankové techniky ve svazcích, strachem Führera ztratit tanky v bažinatém terénu, přeceněním možností německého letectva atd.

S pádem Dunkerque skončila první strategická operace wehrmachtu, jejímž cílem bylo zničit spojenecká vojska v Belgii a v severní Francii. Do zajetí padli téměř všichni příslušníci holandské a belgické armády. Němci zničili 23 francouzských divízi a pevnostní vojska. Francie

ztratila čtvrtinu dělostřelectva a polovinu středních a těžkých tanků.

Britské expediční síly ve Francii ztratily více jak 68 tisíc vojáků, téměř veškeré dělostřelectvo, 106 letounů a více jak 63 tisíc aut.

I když důvody autorů tohoto dílu nejsou docela přesvědčivé, přece jen objasňují hlavní důvody neobyčejného průběhu událostí u Dunkerque. Kniha to podrobně vysvětluje tak, že právě v té době bylo hlavním cílem fašistického vedení zničit Francii, vyřadit ji z války a vytvo-

řit pevný tyl k rozpoutání agrese proti Sovětskému svazu. Pokud se týče plánů fašistického Německa ve vztahu k Anglii, ten jasně dokumentuje výrok náčelníka generálního štábu pozemních vojsk Haldera, který řekl, že „hledáme kontakty s Anglií na základě rozdělení sfér vlivu ve světě“. Autoři při hodnocení této politiky ukazují její hluboké kořeny a propočty k dosažení takového kompromisu s Anglií, který by byl důležitým článkem k přípravě německého pochodu na Východ proti SSSR.

☆

V druhé části knihy autoři rozebírají bezprostřední přípravu fašistické agrese proti Sovětskému svazu.

Na rozdíl od tažení proti Polsku, Francii a balkánským státům připravovalo fašistické Německo válku proti SSSR velmi důkladně. Autoři zdůrazňují, že Sovětský svaz byl pro německý imperialismus hlavní překážkou na cestě k nastolení světové nadvlády. Fašistické Německo hrálo úlohu úderné pěsti mezinárodní reakce a v přípravě války proti SSSR se snažilo nejen obsadit jeho území, ale jeho hlavním úkolem bylo zničit sovětské společenské zřízení, tj. sledovalo především třídní cíle. V tomto byl zásadní rozdíl připravené války proti SSSR od válek, které Německo vedlo proti kapitalistickým státům.

Agresi proti Sovětskému svazu fašisté považovali za zvláštní válku, ve které kladli hlavní důraz na fyzickou likvidaci většiny národa s neomezeným použitím nejkrutějších způsobů ozbrojeného násilí. Na základě získaných dokumentů fašistického vedení měl být Sovětský stát plně zlikvidován a na jeho území měly být vytvořeny z vůle Führera čtyři říšské komisiariáty řízené „východním ministerstvem“ v čele s Rozenbergem.

Fakta, která kniha obsahuje, svědčí o ukrutné nenávisti německých fašistů ke všemu sovětskému. Programem hromadného zničení sovětských lidí byla směrnice náčelníka štábu vrchního velení wehrmachtu „O zvláštních soudech v prostoru Barbarossa a zvláštních opatřeních vojsk“, která byla podepsána 13. 5. 1941. Podle této směrnicí vojáci a důstojníci wehrmachtu nenesli žádnou odpovědnost za spáchané přestupky. Vyžadovali od nich, aby byli bezcitní k sovětským občanům a zastřelili na místě všechny, kteří by kladli třeba jen nejmenší odpor. Zvěřskou tvář fašismu potvrdila i „Směrnice o zacházení s politickými komisaři“ ze 6. června

1941, která předpokládala likvidaci všech politických pracovníků Sovětské armády.

Politické, ekonomické a vojenské cíle Německa ve válce proti Sovětskému svazu byly vzájemně úzce spjaty a odrážely společné zájmy německých monopolů, fašistických řídicích orgánů a velení wehrmachtu.

Ekonomické cíle a agrese zahrnovaly oloupení Sovětského státu a vyčerpání všech materiálních zdrojů. Hlavním ekonomickým cílem bylo získat pro Německo co nejvíce potravin a nafty. Na poradě 2. května 1941 k ekonomickým otázkám bylo jasně řečeno, že podaří-li se vyčerpávat ze země všechno, co potřebuje fašistické Německo, potom desítky miliónů lidí zemřou hladem.

Vojenským cílem agrese fašistického Německa proti SSSR bylo ještě do konce války s Anglií v průběhu rychlého letního tažení zničit Sovětské ozbrojené síly a obsadit sovětské území do Volhy a Severní Dviny v to. Bezprostřední příprava operačních plánů války byla zahájena třetí den po zničení Francie. Již 25. 6. 1940 fašistické řídicí orgány projednaly variantu plánu „úderná síla na Východě“. Hitler za měsíc na to stanovil na poradě v Berghofu úkol: „Rusko musí být likvidováno. Doba — jaro 1941. Při stanovení této doby Führer předpokládal, že do jara 1941 Sovětské ozbrojené síly neuspějí ukončit reorganizaci a nebudou připraveny k odrazení agrese.

Knihou podrobně rozebírá proces rozpracování operačního plánu války proti SSSR a jmenuje konkrétní osoby, které se zúčastnily této práce. Po několikanásobném projednávání a upřesnění různých variant plánu podepsal Hitler 18. prosince 1940 směrnicí k rozpoutání válečné činnosti proti SSSR, která měla číslo 21 a krycí název plán „Barbarossa“. Obsah této směrnicí a ještě dalších dokumentů,

kteří ji konkretizují, podrobně rozebírá recenzovaná kniha.

Autoři zvláště zdůrazňují, že hlavními strategickými objekty byly Leningrad, Moskva, průmyslový a Doněcký prostor. V plánu „Barbarossa“ měla zvláštní místo Moskva. Plán předpokládal, že obsazení Moskvy bude mít rozhodující význam pro vítězné zakončení celé války.

K vedení války proti SSSR předpokládali fašisté využít prakticky všechny pozemní síly Německa, s výjimkou svazků a útvarů, které udržovaly pořádek v okupovaných státech. Spolu s vojsky satelitů tato síla představovala 190 divizí, dvě třetiny vojenských vzdušných sil Německa a značné námořní síly. Základem vedení válečné činnosti byly zásady „bleskové války“, které se osvědčily v polském a západoevropském tažení. Útok hlavních strategických uskupení měl být veden nepřetržitě a v rychlém tempu. Krátké přestávky byly možné jen k přeskupení vojsk a přisunutí týlů.

Podle plánu „Barbarossa“ soustředilo fašistické německé velení proti SSSR tři silná pozemní uskupení — Jih, Střed a Sever. Silné tankové a motorizované síly za podpory letectva měly vést strategický úder do velké hloubky severně a jižně přípatkových bažin, prolomit obranu hlavních sil Sovětské armády a zničit rozdělená uskupení sovětských vojsk.

Bližším strategickým cílem ve válce proti SSSR bylo zničit vojska Sovětské armády v Pobaltí, Bělorusku a na pravobřežní Ukrajině. Dalším cílem bylo ovládnout Leningrad, průmyslový prostor, hlavní město SSSR a co nejdříve obsadit Ukrajinu a Doněckou pánev. Konečným cílem války proti SSSR bylo dosažení Volhy a Severní Dviny.

Skupina armád „Střed“ měla vést hlavní úder a soustředit hlavní úsilí na křídlech s 2. a 3. tankovým uskupením s cílem prolomit obranu severně a jižně Min-

ska a dosáhnout prostoru Smolensk, kde se měla tanková uskupení spojit a vytvořit předpoklady ke zničení sovětských vojsk, která zůstala mezi Bělostokem a Minskem. V dalším, po dosažení čáry Rostavl, Smolensk, Vitebsk hlavními silami, skupina armád „Střed“ měla působit v závislosti na situaci na levém křídle.

Skupina armád „Sever“ dostala úkol útokem z prostoru východního Pruska vést hlavní úder ve směru Leningrad, zničit vojska v Pobaltí, obsadit přístavy na Baltickém moři, včetně Leningradu a Kronštadu, a tak zbavit Sovětské baltické válečné loďstvo jeho základny.

Skupina armád „Jih“ měla vést jeden silný úder z prostoru Lublin ve směru Kijev a dále podél ohbí řeky Dněpr. Cílem úderu, ve kterém plnily hlavní úkol tankové svazky, bylo odříznout sovětská vojska v Západní Ukrajině od komunikací na Dněpru a obsadit přepravy přes tuto řeku v prostoru Kijev.

Hitlerovské velení bylo tak přesvědčeno o úspěšném uskutečnění plánu „Barbarossa“, že již z jara 1941 zahájilo podrobné rozpracování dalších zámýslů k vybojování světové nadvlády. Předpokládalo, že po zničení Sovětských ozbrojených sil obsadí wehrmacht anglické kolonie a některé nezávislé státy v prostoru Středozemního moře, v Africe, na Blízkém a Středním východě, napadne britské ostrovy a zahájí válku proti Americe.

Při rozpracování plánu „Barbarossa“ fašistické řídicí orgány nedocenily sílu a pevnost sovětského společenského státního zřízení. Tvůrci tohoto plánu vydávali plánované přání za skutečnost, přeceňovali politické, ekonomické a válečné možnosti bloku fašistických států a nedocenili ekonomický a vojenský potenciál SSSR, morální duch sovětského lidu a jeho ozbrojených sil. Plán „Barbarossa“ dokonce nepřipouštěl ani možnost, že sovětská vojska zastaví útok fašistických vojsk.

☆

Ve třetí části knihy autoři vysvětlují mnohostrannou činnost komunistické strany a sovětské vlády k přípravě státu na obranu proti fašistické agresi.

Od začátku druhé světové války komunistická strana a Sovětská vláda stály před problémem uhájit a upevnit socialistické vymoženosti, zabezpečit podmínky pro dokončení výstavby socialismu a zvýšit obranyschopnost státu. V podmínkách narůstajícího nebezpečí fašistické agrese proti SSSR bylo hlavním úkolem leninské zahraniční politiky vyhnout se zavlečení

země do války a zabránit vytvoření jednotné protisovětské imperialistické fronty. Když však druhá světová válka, kterou zahájili imperialisté, byla faktem, Sovětský svaz přesně určil svoje vztahy k bojujícím skupinám států a oficiálně vyhlásil svou neutralitu.

Sovětský svaz vedl mírumilovnou politiku a měl zájem na přesném dodržení sovětsko-německé smlouvy o nenepadení a nikdy se nesnažil tuto smlouvu narušit. Všichni politikové buržoazních historiků se snažili smysl tohoto aktu pře-

kroutit tak, jakoby uzavřená smlouva mezi SSSR a Německem ze dne 23. srpna 1939 umožnila hitlerovskému Německu přepadnout Polsko. Toto tvrzení je falzifikací, protože plán přepadení Polska (plán „Weiss“) schválil Hitler již v dubnu 1939. O tomto faktu velmi dobře věděly vlády Anglie a Francie a mohly zabránit napadení Polska, kdyby uzavřely smlouvu se Sovětským svazem o vzájemné pomoci. Proto hlavní západní velmoci, které odmítly spojit úsilí se Sovětským svazem v boji za mír a vytvořit systém kolektivní bezpečnosti, uvolnily ruce fašistickým agresorům.

V knize autoři dokázali, že SSSR uzavřel smlouvu s Německem až po tom, kdy se přesvědčil, že není možné vytvořit antihitlerovskou koalici. Nesmíme zapomenout, že k té době podobné smlouvy Německo uzavřelo s Anglií, Francií, Belgií a s pobaltskými státy. Podepsáním smlouvy se vyhnul Sovětský svaz nástrahám, které připravily západní velmoci, zmařil jejich zákeřné plány, které směřovaly k izolování Sovětského svazu a jeho zatažení do války současně na Západě a na Východě. Sovětský svaz neodstoupil od nejdůležitějších záad leninské zahraniční politiky, která byla věrná svým principům, své třídě a svým revolučním úkolům.

V podmínkách narůstání nebezpečí agrese fašistického Německa proti Sovětskému svazu ze západu sovětská vláda byla přinucena věnovat velkou pozornost upevnění míru i na Dálném východě a snažit se o normalizaci vztahů s Japonskem. Podepsání sovětsko-japonské smlouvy o neutralitě bylo velkým vkladem Sovětského svazu k upevnění bezpečnosti východních hranic SSSR. V důsledku podepsání této smlouvy byly zmařeny pokusy USA a Anglie vyprovokovat sovětsko-japonskou válku.

Sovětský svaz získal určitou dobu míru, které plně využil k dalšímu upevnění ekonomické a vojenské síly a k přípravě na odrazení agrese.

Vpád hitlerovských armád do Polska vytvořil nebezpečnou situaci pro životně důležité oblasti na západních hranicích Sovětského svazu. Autoři přesvědčivě vysvětlují, že sovětská vláda nemohla dovolit, aby západní Ukrajina a západní část Běloruska padla do rukou hitlerovců, kteří by jich využili jako nástupišť k napadení SSSR. Proto vojska Sovětské armády dostala nařízení k přechodu hranic a k ochraně obyvatelstva západní Ukrajiny a západního Běloruska. Do 25. září 1939 sovětská vojska za široké pod-

pory obyvatelstva skončila osvobozující úlohu. Osvobodila tak 12 miliónů osob, které obývaly více než 190 000 km². Hranice Sovětského svazu byly posunuty více než o 250–350 km na západ.

Po vyřešení válečného konfliktu s Finskem si Sovětský svaz zlepšil strategické postavení v prostoru Leningradu. Dobrovolný vstup do svazku Sovětského svazu a vytvoření sovětských pobaltských republik (Estonska, Lotyšska a Litvy) dále posunulo linii strategického rozvinování vojsk fašistického Německa. Tímto opatřením byla posunuta jihozápadní hranice na vzdálenost 670 km od Leningradu. Osvobozením Besarabie a severní Bukoviny byla hranice na jihozápadě státu posunuta o více než 200 km.

Ve vnitřní politice věnoval Sovětský svaz hlavní pozornost rychlému rozvoji obranného průmyslu, zvýšení bojových schopností armády a námořnictva, dalšímu upevnění morálně politické jednoty sovětského lidu a připravenosti k obraně vlasti. Ústřední výbor VKS(b) a sovětská vláda na základě jednání XVIII. sjezdu strany připravily celou řadu opatření k dalšímu rozvoji a upevnění obranyschopnosti státu a rozvoji průmyslu ve východních prostorech státu.

V roce 1939 až do první poloviny roku 1941 byly výrazně zvýšeny výdaje na vojenské účely. Např. v roce 1939 dosáhly 25,6 %, v r. 1940 — 32,6 % a v roce 1941 43,4 % z celkového státního rozpočtu. Celkové výdaje na vojenské účely z 23 miliard rublů v roce 1938 vzrostly v roce 1940 na 56 miliard a tvořily bezmála jednu třetinu státního rozpočtu. To napomohlo značnému zvýšení bojových schopností ozbrojených sil.

Po zahájení druhé světové války došlo k rychlému zvyšování počtu střeleckých svazků. Např. 1. 9. 1939 měla Sovětská armáda 25 velitelství střeleckých sborů, 96 střeleckých a 1 motorstřeleckou divizi. Na začátku Velké vlastenecké války měla již 62 velitelství střeleckých sborů, 195 střeleckých divizí a 3 střelecké brigády.

Sovětská vláda plně využívala zkušenosti z bojů zahájené druhé světové války a brala v úvahu celkový trend rozvoje vojenství. Začala vyzbrojovat Sovětskou armádu obrněnou a tankovou technikou a vytvářela tankové a motorizované divize, které byly zpravidla organizační součástí mechanizovaných sborů. V roce 1940 vzniklo 9 mechanizovaných sborů a v únoru až březnu 1941 se vytvářelo dalších 20 mechanizovaných sborů. Rozvinování značného množství mechanizovaných a tankových vojsk v omezeném čase však neodpovídalo přísunu bojových a dopravních

prostředků do armády, a proto k době zahájení války tankové a mechanizované svazky nebyly doplněny na plné válečné počty.

Mohutnou palebnou sílu tvořilo sovětské dělostřelectvo. Na začátku války měla Sovětská armáda 67 335 děl a minometů (bez 24 158 minometů ráže 50 mm). Sovětské polní dělostřelectvo převyšovalo kvalitou německé dělostřelectvo, avšak nebylo dostatečně zabezpečeno mechanizovanými tahači; tím byly značně sníženy jeho manévrové možnosti.

Autoři knihy v samostatné kapitole rozebírají vývoj ozbrojených sil SSSR. Zvláštní pozornost věnovali organizačnímu upevnění a technickému vybavení vojsk, charakteru bojové a politické přípravy vojáků, plánům obrany státu a dalším otázkám výstavby ozbrojených sil. Komunistická strana a sovětská vláda věnovaly velkou pozornost celkovému upevnění ozbrojených sil. Všechna plánovaná opatření však předpokládaly splnit až v létě 1942. K době napadení SSSR fašistickými vojsky nebyla tato opatření splněna, a musela být dokončována až v průběhu Velké vlastenecké války.

Předností tohoto dílu dějin je rozbor celkového průběhu událostí prvního období druhé světové války a zhodnocení vojenského umění hlavních kapitalistických států. Dále kniha rozebírá nejdůležitější zásady sovětské vojenské teorie v předvečer Velké vlastenecké války.

Začátek druhé světové války ukázal vážné chyby spojenců ve výstavbě ozbrojených sil. V předválečném období věnovala Anglie hlavní pozornost námořnictvu a s vytvářením pěších svazků počítala až v průběhu války. Francie vzhledem k tomu, že ohromné množství prostředků vydala na vybudování Maginotovy linie, nebyla již schopna vytvořit silné letectvo a mechanizovaná vojska. Anglie a Francie zůstaly věrny „mnichovské politice“ a neměly stanovené rozhodné strategické cíle. Obranu považovaly za hlavní podmínku dosažení vítězství v dlouhotrvající válce, v jejímž průběhu měla být určena nejvýhodnější doba k přechodu do útoku proti nepříteli, který byl oslaben dlouhotrvajícími boji.

Hlavní vysvětlení pasivní, vyčkávací strategie spojenců můžeme hledat v tom, že byla zrozena především jejich kursem k nasměrování fašistické agrese proti Sovětskému svazu. To bylo hlavní příčinou, proč anglická a francouzská vojska byla pasivní a předem ponechávala iniciativu v rukou nepříteli. Angličtí a francouzští strategové zaslíbení a neochvějně věřili zkušenostem z první světové války.

První dny bojové činnosti ukázaly, že spojenecké velení není schopno řídit vojenská ve složitě a rychle se měnící situaci. To umožnilo německému fašistickému velení poměrně snadno realizovat své operačně strategické plány.

Vojenské umění fašistického wehrmachtu, ztělesněné vojenským myšlením německého militarismu, trvalo na zásadách vedení bojové činnosti, které byly vypracovány před válkou. Jeho základ tvořila doktrína „totální války“, přijatá v různých kapitalistických státech na začátku 20. století. V knize jsou podrobně rozpracovány zásadní aspekty této doktríny, která zahrnuje tzv. teorii „vyhlazovací“ a „bleskové války“.

Použití teorie „vyhlazovací války“ v plánované válce proti SSSR prakticky znamenalo zničení vojsk a civilního obyvatelstva s využitím jakýchkoli způsobů a prostředků boje, včetně chemických a bakteriologických zbraní. Teorie „bleskové války“ zdůvodňovala možnost dosažení vítězství v průběhu jednoho válečného tažení, vedeného v rychlém tempu. Její hlavní zásady, upřesněné na základě zkušeností z války proti anglo-francouzské koalici, zahrnovaly principy:

- maximálního soustředění sil k vedení prvního úderu,
- vytvoření drtivé převahy sil a prostředků na hlavních směrech,
- využití faktoru překvapivého napadení, hromadného použití rychlých vojsk a letectva,
- vedení operací především k obklíčení a zničení sil nepříteli,
- rozhodná, rychlá a bez přestávek vedená útočná činnost s cílem dosáhnout určeného prostoru nebo objektu.

Princip překvapení byl považován za jeden z nejdůležitějších principů teorie „bleskové války“. Strategové wehrmachtu toho principu využili při vpádu do Polska, Belgie, Holandska a Francie a dosáhli úspěchu ve vedení operací. Ve fašistické armádě panoval kult operací k obklíčení, ve kterých rozhodující úloha patřila tankovým uskupením. Velení wehrmachtu věřilo, že úspěšné vedení podobných operací v tažení na Západě již potvrdilo jejich univerzální význam. Proto ve válce proti Sovětskému svazu rovněž plánovalo široce použít při přepadení principu překvapení a „modelu“ tzv. koncentrických operací k obklíčení nepříteli.

Politické a vojenské řídicí orgány fašistického Německa však přecenily význam zkušeností válečné činnosti vlast-

ních ozbrojených sil v západní Evropě. Byly zalepeny dosažením lehkých vítězství nad francouzskou a anglickou koalici, oslabenou porážkami a kapitulantskými tendencemi. Získané zkušenosti se staly dogmatem a vyplývající principy vedení operací byly považovány za univerzální prostředek k dosažení vítězství ve válce se Sovětským svazem. Hitlerovští politikové a strategové ignorovali skutečnost, že budou muset vést válku proti mohutnému socialistickému státu, proti lidu a armádě, sjednocených kolem komunistické strany a připravených přinést jakékoli oběti v boji s fašismem. Zejména v tomto se projevila dobrodružnost politiky a vojenské strategie hitlerismu, která jej nakonec přivedla ke zničení.

Rozpoutaná druhá světová válka vyvolala nutnost hlubokého studia zkušeností bojové činnosti a dalšího rozvíjení sovětské vojenské vědy s cílem na základě zdůvodněných závěrů uskutečnit změny v organizaci, ve výzbroji a bojové přípravě vojsk. Vojenská věda věnovala zvláštní pozornost všemu novému, co přinesla druhá světová válka, především způsobům přípravy a vedení boje a operací, použití druhů ozbrojených sil a druhů vojsk.

Sovětské vojenské teoretické myšlení se začalo rychleji rozvíjet zejména po zasedání pléna ÚV VKS (b) v březnu 1940, které hluboce rozebralo výsledky a zkušenosti ozbrojeného konfliktu s Finskem. Přínosem k studiu zkušeností z války a rozvoji vojenského umění bylo shromáždění vyšších funkcionářů velitelského sboru Sovětské armády v prosinci 1940. Na tomto velitelském shromáždění byly všestranně probírány názory na hlavní směry rozvoje sovětské vojenské teorie a na další zvyšování bojové schopnosti Sovětské armády.

Velitelská shromáždění vyšších funkcionářů armády a námořnictva byla školoformovaní jednotných strategických a operačně taktických názorů. Stala se základem konkretizace mobilizačních a strategických plánů, upřesnění zásad a obsluhů řádů a bojové přípravy vojsk. Všechny důležité problémy vojenské teorie, strategie a operačního umění byly dále rozpracovány na základě získaných zkušeností z bojů druhé světové války.

Sovětské vojenské teoretické myšlení i nadále vycházelo z toho, že v budoucím ozbrojeném zápase se střetne SSSR s koalici imperialistických států, přičemž válka bude mít bezkompromisní charakter a obě strany budou sledovat nejrozhodnější cíle.

Za hlavní způsob vedení války byl po-

važován strategický útok, kterým bylo možné dosáhnout vítězství nad nepřítelem. Sovětská koncepce útoku přitom vycházela z myšlenky vedení odvetného úderu proti agresorovi. Tato koncepce odpovídala povaze o podstatě Sovětského svazu, kterému záleželo na zachování míru a který se nepřipravoval přepadnout žádný stát. Odvetný úder byl chápán jako celý systém prostorově a časově sladěných operací, vedených na základě jednoho zámýslu.

Při vedení strategického útoku byl považován za hlavní způsob operace čelní úder, vedený do velké hloubky s cílem rozdělit strategickou frontu nepřítele a vytvořit předpoklady k jeho zničení po částech. Zdůrazňována byla i důležitost takových forem strategického útoku jako je dvoustranný obchvat, vedený s cílem obklíčit nepřítele, vést úder do boku atd. K rozvíjení úspěchu útoku bylo pokládáno za účelné vytvářet ve frontech a armádách silné rychlé skupiny (mechanizované sbory a jezdecké mechanizované armády).

První operace druhé světové války umožnily upřesnit názory na obsah počátečního období války, jeho význam pro průběh a výsledek ozbrojeného zápasu, na použití námořních sil, vojsk PVO státu, letectva a vzdušných výsadkových vojsk.

V souvislosti s tím, že budoucí bojová činnost byla rozebírána zejména jako útočná, menší pozornost byla věnována otázkám organizace a vedení strategické obrany. Problematika obranné činnosti vojsk byla řešena jen pro část strategického frontu a pod zorným úhlem úkolů, které plnily armády příkrytí.

Na základě analýzy hlavních zásad sovětské vojenské teorie v předvečer Velké vlastenecké války autoři zdůrazňují její velmi důležitou zvláštnost. Spočívala v tom, že současně se studiem a zevšeobecnováním zkušeností druhé světové války zabezpečovala jejich zavádění do praxe bojové přípravy vojsk a dále vydávání potřebných upřesňujících nařízení. Byl rozpracován nový polní řád, jehož návrh vyšel v červnu 1941; úpravy byly zapracovány i do bojových řádů druhých vojsk.

V knize jsou rozpracována opatření, která uskutečňovala Komunistická strana a sovětská vláda v předvečer druhé světové války k upevnění obranyschopnosti státu a zvýšení bojové pohotovosti Sovětských ozbrojených sil.

Nacházíme tam i odpověď buržoazním, reakčním historikům, kteří se snažili zakrýt nebo ospravedlnit hlavního viníka

rozpoutání války — mezinárodní imperialismus. Autoři tak rozbili lživou verzi o jakémisi preventivním charakteru války Německa proti SSSR, kterou vymysleli hitlerovští předáci. Každá strana knihy je

produchnuta duchem stranickosti a nesmiřitelnosti k buržoazní ideologii. Kniha hluboce všestranně a vědecky, z pozic marxismu-leninismu, vysvětluje události prvního období druhé světové války.

Na závěr chceme zdůraznit, že autoři 3. dílu „Dějiny druhé světové války“

— při vysvětlování otázek vojenského umění bojujících stran hluboce rozebrali spojitost politiky a vojenské strategie, vliv politických rozhodnutí na řešení vojenských otázek a s tím spojené problémy využití ozbrojených sil a způsoby jejich činnosti. Toto se zejména vztahuje na čin-

nost států fašistického bloku a vládnoucích kruhů spojeneckých států;

— po vyjití 3. dílu skončilo zkoumání velmi důležitého období druhé světové války. V prvních dvou dílech byly vysvětleny události před druhou světovou válkou a ve třetím díle — první období války.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Милослав Бузек

Влияние оснащения современной техникой и вооружением на повышение боевой готовности ЧНА	3
--	----------

Автор разбирает современное состояние материально-технического обеспечения ЧНА и указывает на значение передовой техники и вооружения для повышения боевой готовности. Особое место он выделяет организации подготовки и воспитанию войск, а также мастерскому овладению оружия и боевой техники.

Подполковник Богумил Гниздо, кандидат общественных наук

Итоги Хельсинской конференции и роль вооруженного насилия в международных отношениях	9
---	----------

Автор разбирает актуальные вопросы войны, как орудия политики в свете выводов Хельсинской конференции. Он показывает, что современная война не является лучшим орудием для решения политических целей, тем не менее империализм не избавился от агрессивности и не отказался от этого средства.

Старший лейтенант Ладислав Заплетал

55 лет военной политики КПЧ	14
--	-----------

Автор рассматривает исторический обзор военной политики КПЧ. Он показывает, что в борьбе за установление диктатуры пролетариата всегда занимали и занимают одно из важнейших мест, вопросы подготовки пролетариата для решения антагонистических противоречий между буржуазией и пролетариатом, а также вопросы защиты социалистического отечества, после победы революции.

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Подполковник Йосеф Влтавски

Некоторые вопросы использования передовых отрядов	19
--	-----------

Автор разбирает роль и значение передовых отрядов в наступательной операции. Он показывает их возможный состав, разбирает основные задачи, боевой порядок, управление и способы организации взаимодействия.

Полковник Петр Калина

Маневр огнем в обороне	25
---	-----------

Автор рассматривает важнейшую задачу огневых средств в обороне, исходя при этом из положений уставов и наставлений ЧНА. Он разбирает значение, цель, задачи и организацию маневра огнем. Особое внимание автор обращает на контрподготовку в обороне, на ее планирование и проведение.

Полковник Зденек Бажант

Принятие управления при выходе из строя КП армии	30
---	-----------

Автор, исходя из положений уставов ЧНА и из опыта учений, разбирает некоторые практические вопросы при выводе из строя КП, а именно: возможный состав ПКП, подготовку к принятию и принятие управления ПКП или ТПУ.

Подполковник Владимир Карасек

Процесс выработки решения командующим и штабом военного округа . . . 36

Автор, на основе опыта и итогов территориальных учений, рассматривает главные задачи и мероприятия при выработке решения. Он стремится отдельные положения полевых уставов, трактующих выработку решения применить к конкретным, специфическим условиям территориальной проблематики.

Подполковник Далибор Сатек

Тушение пожаров в горно-лесистой местности 43

Автор разбирает очень важную проблематику ведения боя, особенно с применением ядерного оружия. Он, исходя из разбора зажигательных средств армий главных капиталистических государств, рассматривает характеристику, особенности и способы тушения пожаров, выделяемые силы и средства, а также организацию работы при выполнении этой задачи.

Полковник Мирослав Лакомы

Химическое обеспечение ввода второго эшелона 48

Автор, на основе разбора возможностей противника в применении средств массового поражения, показывает основные принципы и методы планирования, организации и проведения химического обеспечения марша, ввода второго эшелона, а также ее материально-техническое обеспечение. (Первая часть)

Подполковник Йиржи Ричл

Танковое и автомобильно-техническое обеспечение в наступательной операции 53

Автор статьи разбирает общие задачи сил и средств танкового и автомобильно-технического обеспечения фронта, способ занятия предназначенных районов в оперативном построении фронта и маневр силами и средствами в ходе ведения первой фронтовой наступательной операции. (Окончание статьи)

Подполковник Франтишек Павия

Моделирование информационных процессов в области обеспечения артиллерийским вооружением войск в полевых условиях 56

Автор показывает возможности использования графическо-логического моделирования информационных процессов в некоторых видах боевых действий войск, на отдельных звеньях управления и разбирает взаимные отношения родов войск к службе артиллерийского обеспечения.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Управление войсками ПВО 65
(Из советской печати)

Общая теория и структура военного искусства 71
(Из советской печати)

ИНФОРМАЦИИ

Майор Карел Тихи

Армейский корпус ФРГ в наступательной операции 75

Автор разбирает возможный состав и средства усиления армейского корпуса ФРГ, показывает его место, роль и задачи в наступательной операции, а также основные принципы ведения наступательного боя.

Полковник Палёв Р.И., кандидат военных наук

Новые формы и методы руководства в области питания войск 80

Автор статьи, на основе собранных данных из применения вычислительных машин в области службы продовольственного снабжения, разбирает три главные методы руководства питанием войск.

История второй мировой войны 1939—1945 гг. 83

(Том третий — Начало войны. Подготовка агрессии против СССР). Статья информирует читателей о третьем томе двенадцатитомного труда, в котором авторы освещают события первого периода второй мировой войны, с момента нападения фашистской Германии на Польшу (1-го сентября 1939 года), до начала Великой Отечественной войны Советского Союза (22-го июня 1941 года).